

Jaarverslag 2017

CDA en gelieerde Organen en Organisaties op landelijk niveau

Inhoudsopgave

I. Sector Politiek & Bestuur	4
1. Binnenland.....	4
1.1. Partijbestuur	4
1.2. Dagelijks Bestuur	5
1.3. Toetsingscommissie	6
1.4. Integriteits- en Royementscommissie	6
1.5. Commissie van Beroep.....	7
1.6. Auditcommissie.....	7
1.7. Fonds Wetenschappelijk Instituut.....	8
1.8. Professor Steenkampfonds.....	8
1.9. Onderzoekscommissie.....	9
2. Werkgroepen en activiteiten.....	9
2.1. Partijcongressen	9
2.2. CDA Senioren (voorheen Landelijk Ouderen Platform)	9
2.3. Basisgroep Sociale Zekerheid	11
2.4. CDA Kleurrijk	13
2.5. CDA Stedennetwerk	14
2.6. Gesprekken met maatschappelijke organisaties	15
2.7. Debatpartij	15
2.8. Commissie Borstlap	16
2.9. Commissie Van Rij.....	16
2.10. Gemeenteraadsverkiezingen	17
2.11. Taskforce Politieke Partij Nieuwe Stijl	17
3. Buitenland.....	19
3.1. Commissie Buitenland	19
3.2. Bilaterale en internationale contacten	19
3.3. Activiteiten Europese Volkspartij.....	20
3.4. Eduardo Frei Stichting	20
II. Sector Communicatie.....	37
1. Strategische communicatie en marketing.....	38
2. Evenementen.....	39
3. Ledenwerving	42
4. Publieksvoorlichting	42
5. Persvoorlichting	43
6. Redactie	44
7. Internet	45
8. Huisstijl, vormgeving, ontwerpsservice en webwinkel	48
9. Permanente campagne en Verkiezingen	49

III. Sector HRM/Steenkampinstituut	52
1. CDA-leden / vrijwilligers	52
2. Lokale en provinciale bestuurders	53
3. (Nieuwe) Talenten	54
4. (Kandidaat-)raadsleden	56
5. Fracties en fractievoorzitters	58
6. Wethouders	59
7. (Kandidaat-)burgemeesters	60
8. Voorbereiding Gemeenteraadsverkiezingen 2018	61
9. Overige activiteiten Steenkampinstituut	61
10. Overige HRM-activiteiten	64
IV. Sector Financiën en Interne Organisatie	65
1. Facilitair	65
2. Systeembeheer	65
3. Ledendesk	66
4. Financiële administratie	67
V. Wetenschappelijk Instituut voor het CDA	68
VI. Bestuurdersvereniging	87
VII. CDAV	97
VIII. CDJA	121

Inhoudelijk verslag

I. Sector Politiek & Bestuur

1. Binnenland

1.1. Partijbestuur

Het Partijbestuur bestaat uit de leden van het Dagelijks Bestuur, de voorzitters van alle provinciale afdelingen, de voorzitters van CDJA en CDAV en vijf vrijgekozen leden. Adviseurs van het Partijbestuur zijn de voorzitters van de CDA-fracties in de Eerste en Tweede Kamer en van de delegatie in het Europees Parlement, de directeur van het Wetenschappelijk Instituut, de voorzitter van de Bestuurdersvereniging en de voorzitter van de CDA-senioren.

De leden en adviseurs van het Partijbestuur waren in 2017 als volgt:

DAGELIJKS BESTUUR

Voorzitter	Mw. G.R. (Ruth) Peetoom
1e Vice-voorzitter	Dhr. F.A.M. (Frank) Kerkhaert
Secretaris	Dhr. R.E.N. (Rutger) Ploum
Penningmeester	Dhr. H.P.J. (Bart) van Meijl
DB-lid	Dhr. E. (Efstathios) Andreou
DB-lid	Dhr. P.J. (Pieter-Jan) van Zanten
DB-lid	Mw. M.J.D. (Rianne) Donders-De Leest

VRIJGEKOZEN LEDEN PARTIJBESTUUR

Grote steden	Dhr. A.E. (Alwyn) de Jong
Bedrijfsleven/ondernemers	Dhr. T.P. (Theo) Koekkoek
Ouderen en zorg	Dhr. R.T.B. (Reginald) Visser
Sociale Zaken	Mw. J. (Janny) Bakker-Klein
Vrijgekozen lid	Dhr. J.A. (Jacco) De Boer (tot 1 september 2017)

VOORZITTERS PROVINCIALE AFDELINGEN

Groningen	Dhr. H.G.Th. (Gert) Brouwer
Friesland	Dhr. T. (Theo) Joosten (sinds 1 december 2017, daarvoor dhr. G.J. (Bert) Kuiper)
Drenthe	Dhr. R. (Robert) Kleine
Overijssel	Dhr. M.R.J. (Maarten) Westerduin
Gelderland	Dhr. P.C. (Peter) Drenth
Utrecht	Dhr. P.J.M.M. (Paul) van den Biggelaar
Flevoland	Dhr. W.G. (Wim) Faber
Noord-Holland	Dhr. G.E. (Gido) Oude Kotte
Zuid-Holland	Dhr. A.J. (Relus) Breeuwsma (sinds 1 juli 2017, daarvoor dhr. P.H.B. (Peter) Pennekamp)
Zeeland	Dhr. V.A.J. (Victor) Slenter
Noord-Brabant	Mw. I (Inge) van Dijk
Limburg	Dhr. H.J.G. (Harold) Schroeder

CDJA/CDAV

Vz. CDJA	Mw. L.A.D. (Lotte) Schipper (sinds 27 mei 2017, daarvoor van 1 januari 2017 tot 26 mei 2017, dhr. E.D. (Ard) Warnink, voorzitter a.i.)
Vz. CDAV	Mw. J. (Josine) Westerbeek-Huitink

ADVISERENDE LEDEN (niet-stemhebbend)

Vz. EK-fractie	Dhr. E.C. (Elco) Brinkman
Vz. TK-fractie	Dhr. S. (Sybrand) van Haersma Buma
Vz. Eurodelegatie	Mw. E.M.R. (Esther) de Lange
Directeur WI	Dhr. P.H.J. (Pieter Jan) Dijkman (sinds 11 april 2017, daarvoor dhr. R. (Rien) Fraanje)
Vz. BSV	Dhr. J.C.G.M. (John) Berends
Vz. Kleurrijk	Dhr. K.T. (Kaya) Koçak

De taken van het Partijbestuur zijn onder meer:

- het leiding geven aan alle politieke en organisatorische activiteiten van en binnen de partij;
- de zorg voor de handhaving van de statuten en reglementen;
- de bespreking van het politieke beleid van de fracties in de Eerste en Tweede Kamer en van de CDA-delegatie in de EVP-fractie;
- de voorbereiding en organisatie van de verkiezing van de leden van de Eerste en Tweede Kamer en het Europees Parlement;
- het opstellen van concept- of model-programma's ten behoeve van verkiezingen van vertegenwoordigende lichamen;
- de zorg voor het beheer van geldmiddelen en eigendommen van het CDA;
- de voorbereiding van de besluitvorming van Partijcongressen.

Het partijbestuur is in 2017 negen keer bij elkaar geweest, waarvan één heilweekend en één heidag. Belangrijke punten van aandacht voor het partijbestuur in 2017 waren:

- het vaststellen van de Richtlijn voor CDA Netwerken;
- het instellen van de Taskforce Politieke Partij Nieuwe Stijl en de commissie financiële structuur discussie;
- het advies van de Commissie Borstlap inzake lijstomkeringen en buitenlandse afdelingen;
- de evaluatie van de Tweede Kamerverkiezingen van 2017 door de Commissie Van Rij.

1.2. Dagelijks Bestuur

Het Dagelijks Bestuur heeft de dagelijkse leiding over alle politieke en organisatorische activiteiten van en binnen de partij. Het kan in spoedeisende gevallen namens het Partijbestuur beslissingen nemen, en bereidt de besluitvorming van het Partijbestuur voor.

Verder is het Dagelijks Bestuur onder meer verantwoordelijk voor het personeelsbeleid van het CDA-bureau.

Voor de samenstelling van het DB zie onder 1.1.

1.3. Toetsingscommissie

De Toetsingscommissie adviseert het Partijbestuur ter zake van de toetsing van de hoofd- en nevenfuncties van kandidaat-parlementariërs en de toetsing van (voorgenomen) cumulaties van functies (de zogenoemde dubbelmandaten).

De basis hiervoor wordt gevonden in art. 114 van de Statuten dat luidt als volgt:

“Uitgesloten is de cumulatie van politieke functies, partijfuncties en/of maatschappelijke functies die het aanzien van het politieke ambt of van de partij schaadt, doordat de cumulatie tot een belangenvermenging leidt die de integriteit van de politieke besluitvorming aantast of tot een zodanige belasting van de betrokken persoon leidt, dat in redelijkheid geen behoorlijke vervulling van de politieke functie en/of partijfunctie is te verwachten.”

Het Partijbestuur neemt uiteindelijk, gehoord hebbende het advies van de Toetsingscommissie, een definitieve beslissing. In 2017 is de toetsingscommissie niet bijeen geweest.

De Toetsingscommissie bestaat uit:

Voorzitter	Mw. R.A. (Rixt) Meines-Westra
	Dhr. H. (Hugo) Doornhof
	Mw. L.B.F.M. (Louise) Hellwig
	Mw. J.G.J. (Annie) Kamp
	Mw. H.J. (Herma) Nap-Borger

Het ambtelijk secretariaat werd tot 1 juli 2017 gevoerd door mr. C.C. (Caspar) Koopman, daarna door mr. F.J. (Frank) Dunsbergen.

1.4. Integriteits- en Royementscommissie

De Integriteits- en Royementscommissie is sinds 4 juni 2016 actief. De commissie is enerzijds belast met de beslissing over de inbehandelingneming van een voordracht tot ontzetting uit het lidmaatschap van het CDA, oordeelsvorming ter zake van die voordracht en kennisgeving van haar uitspraak ter fiattering aan het Partijbestuur. Anderzijds adviseert de commissie het partijbestuur over kwesties die de integriteit van CDA politici betreffen. In 2017 is de Integriteits- en Royementscommissie vier keer bijeen geweest, waarvan één keer telefonisch.

De leden van de Integriteits- en Royementscommissie waren in 2017 als volgt::

Voorzitter	mw. mr. P.C. (Tineke) Lodders-Elfferich
	mr. W.M.M. (Wim) van Fessem
	Drs. A.B.A.M. (Anton) Ederveen
	Dr. G. (Geart) Benedictus
	Mw. Prof. mr. dr. J.E. (Janne) Nijman
	Dhr J. (Jan) ten Hoopen

Het ambtelijk secretariaat werd tot 1 juli 2017 gevoerd door mr. C.C. (Caspar) Koopman, daarna door mr. F.J. (Frank) Dunsbergen.

1.5. Commissie van Beroep

De Commissie van Beroep beslist op ingestelde beroepen tegen beslissingen van partijorganen en/of verbanden, waartegen krachtens statuten of reglementen beroep kan worden ingesteld. In 2017 is één beroepszaak aanhangig gemaakt.

De leden van de Commissie van Beroep waren in 2017 als volgt:

Voorzitter	Mw. mr. Y.E.M.A. (Yvonne) Timmerman-Buck
	Dhr. mr. H. (Hans) Franken
	Mw. G.W. (Willemien) van Montfrans-Hartman
	Dhr. mr. W.F.C. (Willem) Stevens
	Dhr. mr. A. (André) Flikweert
Griffier	Dhr. mr. R. (Reinier) Fleurke

Het ambtelijk secretariaat werd tot 1 juli 2017 gevoerd door mr. C.C. (Caspar) Koopman, daarna door mr. F.J. (Frank) Dunsbergen.

1.6. Auditcommissie

De Auditcommissie is volgens de statuten belast met het jaarlijks onderzoek van de balans en de rekening van baten en lasten van de partij, van de bijzondere organen en van de bijzondere organisaties. Zij brengt daarvan verslag uit aan het Partijcongres. De commissie adviseert het Partijbestuur over financiële aangelegenheden.

De Auditcommissie is in 2017 vijf keer bij elkaar gekomen. Zij heeft onder andere gesproken over de jaarrekening over 2016 en de begroting voor 2018. Daarnaast heeft zij in 2017 toezicht gehouden op de voortgang van de grote projecten, waaronder de ICT-overgang in het partijbureau (Project BOS).

De leden van de Auditcommissie waren in 2017 als volgt:

Voorzitter	Dhr. J.H.M. (Johan) Luiks RA (voorzitter sinds 13 november 2017, daarvoor tot 4 november 2017 mr. W.C. (Wim) Zwanenburg)
	Drs. R.J. (Remco) Swart (sinds 14 januari 2017, daarvoor mr. drs. M.B. (Martijn) de Haas)
	Mw. drs. M.J. (Mechteld) van den Beld (sinds 4 november 2017, daarvoor vacature)
Adviseur	Dhr. H.P.J. (Bart) van Meijl RB (penningmeester dagelijks bestuur)
Adviseur	Mw. mr. H.M.C. (Hilde) Westera (directeur partijbureau)
Adviseur	Dhr. M.P.R. (Marco) Kampmeijer (controller partijbureau)

1.7. Fonds Wetenschappelijk Instituut

Het Fonds Wetenschappelijk Instituut heeft als doelstelling het verlenen van financiële steun aan het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA voor het verrichten van haar activiteiten, waardoor de politieke overtuiging van het CDA kan doorwerken in het politieke werk van de partij.

Het bestuur van het fonds vergaderde in 2017 tweemaal, eenmaal op 22 mei over de jaarrekening 2016 van het fonds en van het WI en eenmaal op 9 oktober over de begrotingen en de jaarplannen voor 2018.

De leden van het bestuur waren in 2017 als volgt:

Voorzitter	Drs. G. (Gerrit) Goedhart
Penningmeester	Mr. drs. L. (Bert) Jongma
	Ir. J.A.G. (Joost) Verheijen
	Mw. drs. G. (Guusje) Dolsma
Adviseur	Drs. P.H.J. (Pieter Jan) Dijkman (sinds 11 april 2017, daarvoor drs. R. Fraanje) (Directeur Wetenschappelijk Instituut)
Adviseur	Dhr. H.P.J. (Bart) van Meijl RB (partijpenningmeester)
Adviseur	Drs. J.F. (Joannes) Huibers (penningmeester Wetenschappelijk Instituut)
Adviseur	Mw. mr. H.M.C. (Hilde) Westera (directeur partijbureau)

1.8. Professor Steenkampfonds

Het Steenkampfonds heeft als doelstelling ondersteuning te verlenen aan scholings- en vormingsactiviteiten. Op grond van die doelstelling levert het fonds een belangrijke bijdrage aan de werkzaamheden van het Steenkampinstituut.

Het fondsbestuur vergaderde in 2017 eenmaal voor de bespreking van de jaarrekening 2016 en eenmaal in het najaar voor de begroting en jaarplan 2018.

De leden van het bestuur (niet zijnde het bestuur in de zin van de KvK inschrijving) waren in 2017 als volgt:

Voorzitter	Ir. R. (Rein) Willems
Secretaris	Mr. G.H.H.J. (Geert) Janssen
Penningmeester	Drs. G.P.M. (Geert) van den Goor
	Drs. G. (Gerrit) de Jong
	Dhr. J. (Jan) ten Hoopen
	Drs. J.S.J. (Hans) Hillen
	Mw. mr. Y.E.M.A. (Yvonne) Timmerman-Buck
Adviseur	Dhr. H.P.J. (Bart) van Meijl RB (partijpenningmeester)
Adviseur	Drs. J. (Jeroen) van der Kolk (hoofd HRM partijbureau)

1.9. Onderzoekscommissie

De Onderzoekscommissie heeft niet vergaderd in 2017, aangezien in 2018 geen Tweede Kamer-, Eerste Kamer- of Europese verkiezingen plaatsvonden. De leden van de commissie waren in 2017 als volgt:

Dhr. J. (Sjaak) van der Tak
Mw. mr. I.P. (Irene) Michiels van Kessenich

2. Werkgroepen en activiteiten

2.1. Partijcongressen

Zie hoofdstuk II sector communicatie onder paragraaf 1.1.

2.2. CDA Senioren (voorheen Landelijk Ouderen Platform)

CDA-Senioren (CDAS) is een netwerk van senioren, gelieerd aan het CDA en is lokaal, provinciaal, landelijk en op Europees niveau actief. En dat gebaseerd op de uitgangspunten van het CDA: gerechtigheid, gespreide verantwoordelijkheid, solidariteit en rentmeesterschap. De meeste provincies kennen een provinciaal CDAS-platform.

CDAS wil de positie van senioren in onze samenleving en in de politiek versterken, zeker daar waar senioren ongelijk dreigen te worden behandeld ten opzichte van andere generaties. CDAS wil daarom een belangrijke speler zijn in de maatschappelijke en politieke arena. De politiek kan niet zonder deskundige, positief ingestelde senioren, die willen samenwerken met de beide Kamerfracties, de CDA-delegatie in het Europees parlement, met het Partijbestuur en de bijzondere organisaties binnen het CDA. In de maatschappelijke arena wil CDAS ook een grote rol spelen in het zelf participeren of anderen helpen te participeren in onze samenleving. Als CDAS behartigen we de belangen van senioren door CDA-gremia van gevraagd en ongevraagd advies te dienen op het gebied van seniorenbeleid. CDAS heeft een informatiefunctie ten opzichte van de CDA-fracties in de genoemde overheden. Tevens bieden we een podium waar senioren hun mening en ideeën kunnen geven over wat er onder hen leeft.

Algemeen Bestuursvergaderingen (AB)

De CDAS zijn in 2017 drie maal in Den Haag bij elkaar geweest, één bijeenkomst minder dan in voorgaande jaren vanwege de bezuinigingen.

Ons platform bestaat uit maximaal twee afgevaardigden per provincie en maximaal één afgevaardigde namens elk van de zogenoemde grote steden, maar hiervan wordt ook in 2017 alleen door Rotterdam gebruik gemaakt. Enkele leden van de Tweede en Eerste Kamer en het Europees Parlement hebben een "standing invitation" voor het AB. In de AB-vergaderingen werd door de provinciale afgevaardigden teruggekoppeld over de provinciale activiteiten en over de verschillende onderwerpen ouderen aangaande, waaraan in provinciaal verband aandacht is besteed.

De AB-vergaderingen in 2017 kennen een huishoudelijk gedeelte en ontvangen één of meerdere (externe) sprekers en zijn gehouden op

- 22 februari

Als gasten ontvingen we Franck Kerckhaert vanuit het DB van het Partijbestuur en mevrouw Ria Oomen-Ruiten vanuit de fractie in de Eerste Kamer.

- 31 mei

In het morgengedeelte van deze AB-vergadering hadden we een gesprek met Rik Buddenberg, voorzitter van KBO –PCOB over toekomstig ouderenbeleid en de relatie tussen onze beide organisaties.

- 29 november

In het morgengedeelte stond het thema Koopkracht/pensioenen/zorg centraal, ingeleid door Maarten Maas van de NVOG, die Jaap van der Spek vervangt. Verder ontvingen we deze dag 2 nieuwe leden van de Tweede Kamerfractie, te weten mevrouw Lenny Geluk-Poortvliet en Evert-Jan Slootweg. Beide nieuw aangetreden Kamerleden met in hun portfeuille voor ouderen relevante onderwerpen, gaven een reflectie op het regeerakkoord.

Samenstelling AB

In de februari-vergadering namen we afscheid van ons lid mevrouw Marga Allard-Nieuwkamp (Noord-Brabant), in de mei-vergadering hebben we haar opvolger Pieter Springer welkom geheten.

In februari maakten we ook kennis met Theo Krebber als opvolger van Nel van Lin (Limburg), van wie in de mei-vergadering officieel afscheid werd genomen.

In deze mei-vergadering was ook een nieuwe delegatie uit Flevoland aanwezig, bestaande uit Klaas van der Knaap en zijn vervanger Jan Ovinge.

In de loop van het jaar is vervanger Christ Meulendijks vanuit Drenthe, opgevolgd door Albert van Goor.

Samenstelling DB

In de samenstelling van het DB heeft zich dit jaar geen wijziging voorgedaan en blijft bestaan uit: Reginald Visser, voorzitter, Arie Slob, secretaris, Jan Beumer, vice-voorzitter en Jaap van der Spek, penningmeester.

Het DB is 4 maal bij elkaar geweest in het gebouw van de NVOG in Utrecht.

Commissies

CDAS kent een aantal commissies waarin verscheidene leden vanuit het AB/DB, soms aangevuld met externe deskundigen, zitting hebben.

We kennen de commissies Wonen, Zorg, Welzijn en Mobiliteit (WZWM), Communicatie en Inkomen en pensioenen. Deze commissies staan onder leiding van respectievelijk Ria Aartsen-den Harder, Theo Morskate en Paul Winkes. Aanbevelingen zijn naar de afdelingen gestuurd om die in het verkiezingsprogramma mee te nemen.

In het voorjaar heeft de commissie WZWM een advies m.b.t. het thema Voltooid leven opgesteld en o.a. aangeboden aan de Tweede Kamerfractie van het CDA.

In het najaar is een notitie verschenen rond het thema Armoedebeleid, een coproductie van de commissies WZWM en Inkomen en pensioenen, zo breed mogelijk uitgezet, opnieuw ook bij de Tweede Kamerfractie. Deze notitie is binnen de partij als een waardevolle bijdrage aangemerkt.

De commissie Communicatie voert de redactie van het digitale ledenblad CorDAad, dat dit jaar 3 maal is verschenen en opnieuw weer meer aandacht voor het gebruik van sociale media met als trekker commissielid Hilde Haverkamp-Rombaut.

Europese Senioren Unie

In elke AB-vergadering vindt er een terugkoppeling plaats vanuit dit gremium, waarvan de vergaderingen worden bezocht door onze afvaardiging Lenny Geluk-Poortvliet en Monique Vogelaar.

Financiën

In het kader van de bezuinigingen heeft het landelijk bestuur dit jaar een lagere subsidie toegekend van € 2.500, waarbij wel is aangegeven, dat voor projecten afzonderlijk subsidie kan worden aangevraagd.

2.3. Basisgroep Sociale Zekerheid

Aan het CDA, zowel partij als fractie, zijn vanuit de Basisgroep in de vorm van een persbericht de zorgen n.a.v. het regeerakkoord duidelijk gemaakt:

- De verhoging van het lage BTW-tarief met 3% is relatief veel voor mensen met een laag inkomen.
- Door het veranderde belastingtarief gaan mensen met de laagste inkomens relatief de meeste belasting betalen, aangezien er tussen het hoogste en het laagste tarief maar 13% verschil zit. Waarbij het hoogste tarief naar beneden is bijgesteld en het laagste tarief gelijk is gebleven.
- Eigen risico in de zorgverzekering gaat niet omlaag. Dit vaste bedrag drukt relatief het meest op de lagere inkomens.
- De hogere energiebelasting is voor de lagere inkomens een groter deel van hun inkomen. Daar komt nog bij dat mensen met een laag inkomen moeten wonen in goedkope en vaak slecht geïsoleerde huizen.
- Het CPB berekende dat uitkeringsgerechtigden er 0,6% op vooruit gaan terwijl hogere inkomens er 1,4% op vooruit gaan. En dan gaat het om gemiddelden.
- Bepaalde groepen gaan er sterk op achteruit, zoals een belangrijk deel van de Wajongers.

Actie naar gemeenteraadsfracties

Over de besteding van de Klijnsmagelden (gelden voor kinderen in armoede) hebben de leden bij de CDA-fractie in de eigen gemeente navraag gedaan. Het resultaat is gepubliceerd in het septembernummer van Open Forum.

Onze activiteiten

Op het CDA-congres van november was de basisgroep met 9 personen aanwezig. Er is door enkele leden zowel in de ochtendsessie als in de plenaire bijeenkomst inbreng geleverd. Ook waren we er met een informatiestandje waar o.a. onze bezwaren met het regeerakkoord werd uitgedeeld. De plaats van het standje was helaas uit de loop.

Bijeenkomsten van de Basisgroep

De Basisgroep kwam 7 keer bijeen.

In de decemberbijeenkomst hebben we intensief gesproken met Yvon van Houdt van de NVVK over de problemen van mensen in schulden. We willen hier verder mee aan de slag

In de extra bijeenkomst in oktober hebben we het regeerakkoord besproken en wat dit betekent voor armen en uitkeringsgerechtigden. Er was geen gelegenheid meer voor een resolutie daarom hebben we onze mening in de vorm van een persbericht gegoten. In het gesprek met René Peters van november hebben we deze problemen doorgesproken.

Verder was er een bijeenkomst in april met Carla van der Vlist n.a.v. het rapport van de kerken "Armoede in Nederland 2016" en met het NIBUD in juni. In september hebben we kennis gemaakt met het nieuwe CDA-kamerlid René Peters en een goed en aangenaam gesprek gehad.

In maart was de jaarvergadering.

In deze bijeenkomsten hebben we zo veel mogelijk in groepjes gewerkt om zo meer onderling over de inhoud te praten en te kijken wat we er mee kunnen doen. Dit gaf de leden meer gelegenheid om hun punten in te brengen.

Communicatie / Open Forum

Open Forum verscheen 8 maal, waarvan 7 digitaal. Dit blad is voor de basisgroep een belangrijk middel om bij CDA-ers onder de aandacht te brengen wat er leeft bij armen en andere uitkeringsgerechtigden.

In het Nederlands Dagblad was er een interview met Madeline Andringa.

Leden/bestuur

Het aantal leden van de Basisgroep is 20.

Het bestuur werd gevormd door Arend Jansen als voorzitter, Nico van Jaarsveld als penningmeester en tot juni tevens secretaris, sinds juni is Louis Flapper waarnemend secretaris, Madeline Andringa is lid (december, 2017)

We zijn op zoek naar een opvolger van Arend Jansen. We hadden gedacht een goede nieuwe voorzitter te hebben gevonden. Maar door strubbelingen met de lokale CDA-afdeling is dit helaas niet doorgegaan.

Financiën

De financiële bijdrage van de partij bedroeg ook dit jaar € 3.200, daarnaast mochten we enkele kleinere giften ontvangen. De gelden zijn voor meer dan 80% nodig voor de reiskosten omdat de meeste leden niet over een zodanig inkomen beschikken dat zij dit zelf kunnen betalen.

De Basisgroep en haar vertegenwoordiging

De CDA Basisgroep Sociale Zekerheid is een landelijke werkgroep van het CDA. De leden van de Basisgroep zijn uitkeringsgerechtigd of zijn dit geweest. De werkgroep die sinds 1986 bestaat heeft als doelstelling de stem van de uitkeringsgerechtigden met een minimumuitkering, maar ook van de werkende armen, zo goed mogelijk te laten doorklinken zodat er volwaardig rekening met hen wordt gehouden zowel binnen als buiten het CDA. Uitgangspunt is dat mensen, met en zonder een betaalde baan, samen verantwoordelijk zijn voor de samenleving van nu en de toekomst.

Werkwijze Basisgroep

De Basisgroep geeft gevraagd en ongevraagd advies maar ook haar mening aan de partij en CDA-politici op alle bestuurlijke niveaus. Zij formuleert heldere standpunten over onderwerpen op het brede sociale terrein, in het bijzonder die de positie van uitkeringsgerechtigden en (werkende) armen betreffen. Zij geeft het blad Open Forum uit als digitale nieuwsbrief en een papieren uitgave bij CDA-congressen.

Relatie met en ondersteuning van de Partij en de CDA Tweede Kamerfractie

De Basisgroep is een (kritische) werkgroep van het CDA op het brede sociale domein. Op basis van geplande overlegmomenten vindt er wederzijdse informatie uitwisseling plaats met de CDA-fractie op het brede sociale domein.

Relatie met de (lokale) samenleving

Het lokale niveau neemt voor het sociale terrein in toenemende mate een belangrijkere plaats in omdat de uitwerking van sociale wetgeving van het rijksniveau verschoven is naar het gemeentelijke en deels regionale niveau.

Uitgangspunt daarbij is dat de leden vanuit hun eigen ervaringen als uitkeringsgerechtigde, of leven om en nabij het bestaansminimum, die gewijzigde rol zo actief mogelijk invullen. Het zijn netwerkende ervaringsdeskundigen op lokaal, regionaal en/of landelijk niveau die vertrekken vanuit de samenwerkingsgedachte en daarbij zoveel als mogelijk bondgenootschappen aangaan.

Tot slot

Veel dank zijn we verschuldigd aan allen, binnen en buiten het CDA, die ons werk mogelijk maken.

2.4. CDA Kleurrijk

Samenstelling en werkwijze

De samenstelling van de kerngroep van CDA Kleurrijk is in 2017 ongewijzigd en bestond uit: Kaya Koçak (secretaris ondernemersvereniging Musiad), Ouadie Makkor (directeur Pro-For-Work People), Mitra Rambaran (PR & Communicatie; voormalig raadslid), Marc Frans (directeur The Wright Community) en Robin Gelici (raadslid in Almelo). T. Gardeniers-Berendsen (o.a. ex-minister CRM) is als adviseur aan CDA Kleurrijk verbonden. Vanuit het partijbureau werd CDA Kleurrijk ondersteund door Karin Hoentjen. CDA Kleurrijk communiceert overwegend via email. Daarnaast is zij in 2017 een aantal keer bijeengekomen voor regulier overleg.

De 'Kleurrijk Denktank' waarin diverse experts op het gebied van diversiteit, recht, en religie zitting hebben voedt de kerngroep bij het formuleren van standpunten.

Communicatie binnen het CDA

Binnen de partij heeft CDA Kleurrijk met diverse geledingen (CDJA, Bestuurdersvereniging, Kamerfractie, CDAV, WI, DB) langs formele en informele weg contact. Dat contact staat steeds in het teken van het bevorderen van de diversiteit binnen de partij. In 2017 is in het bijzonder aandacht besteed aan het onderhouden van contacten met lokale partijafdelingen in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen. CDA Kleurrijk-voorzitter Kaya Turan Koçak onderhield daarnaast regelmatig contact met leden van het partijbestuur en met fractieleiders in de Tweede Kamer, Eerste Kamer en Europees Parlement.

Netwerk

CDA Kleurrijk streeft naar een zo groot mogelijk netwerk binnen de partij. Het gaat hier vooral om een digitaal netwerk. In 2017 zijn dit circa 300 personen. Belangrijkste communicatiewijze is de website waarin aandacht is voor actualiteiten, aankondigingen en activiteiten. CDA Kleurrijk heeft in 2016 het actieve gebruik van sociale media (facebook en twitter) ingezet om aandacht voor thema's van diversiteit te vragen. Dit heeft zij in 2017 verder uitgebouwd. Op social media heeft CDA Kleurrijk een bereik van circa 800 personen.

Activiteiten

In 2017 heeft Kleurrijk aan een aantal landelijke activiteiten deelgenomen die de organisatie beter zichtbaar maken in het land.

In het voorjaar heeft CDA Kleurrijk een verkiezingsbijeenkomst georganiseerd met de Kleurrijke kandidaten op de lijst voor de Tweede Kamerverkiezingen; Mustafa Amhaouch en Mustafaba in het Koorenhuis in Den Haag.

Daarnaast heeft zij de landelijke CDA Iftar bijgewoond en de Nationale Iftar van organisatie Hotiad.

In oktober heeft Kleurrijk een bijeenkomst bijgewoond over diversiteit. Deze bijeenkomst werd georganiseerd door het dagelijks bestuur - Koffiedrinken met het bestuur. In deze bijeenkomst is gesproken over de positieve en negatieve kanten van diversiteit in de partij en in de samenleving. Dit zal een vervolg krijgen in 2018.

2.5. CDA Stedennetwerk

De inzet van het CDA-stedennetwerk stond in 2017 in het teken van verkiezingen: de Tweede Kamer verkiezingen van 15 maart 2017 (TK17) en bovenal de (voorbereiding op) de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018 (GR18).

Ten behoeve hiervan heeft navolgende inzet plaatsgevonden c.q. zijn de volgende activiteiten georganiseerd:

- Bijeenkomsten van het Stedelijk Netwerk (G36= G32 + G4) c.q. het Stedenteam.
- Bijeenkomsten van het G5-netwerk (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Eindhoven).
- De organisatie van programmaonderdelen in het kader van de agendering van de uitdagingen van het CDA in de grote steden tijdens heidagen van zowel de CDA TK-fractie als van het landelijk partijbestuur.
- Inzet om het CDA Kleurrijk naar een volgende fase te brengen, vanwege het belang om sociaal-demografische veranderingen te onderkennen en (waar logisch) te internaliseren.
- Ondersteuning via digitale infrastructuur.
- Specifieke (extra) inzet t.b.v. een aantal CDA steden met specifieke problematiek en/of uitdagingen.

NB: de specifieke (activiteits- en productgerichte) inzet tbv GR18 zal in het jaarverslag 2018 aan bod komen.

Genoemde inzet werd en wordt aangestuurd/gecoördineerd onder verantwoordelijkheid van het bestuurslid (Grote) Steden, Alwyn de Jong (waar nodig in afstemming met het Dagelijks Bestuur).

Stedelijk Netwerk

In 2011 werd het Stedelijk Netwerk (G36) opgericht. Een netwerk dat van 2012-2014 werd uitgediept (en werd uitgebreid met een aantal randgemeenten/'overloopsteden'). Een netwerk waarin deelnemers in toenemende mate gebruik zijn gaan maken van elkaars initiatieven en expertise (best practices, lessons learned). In 2015 is dit netwerk omgevormd tot het 'Stedenteam', dat wil zeggen tot een team met een vaste bezetting (per G36 stad 2-3 deelnemers). De focus van dit team ligt op de gemeenteraadsverkiezingen van 2018. Daarbij hoort een activistische aanpak vanuit een gezamenlijk vastgestelde strategie. Per 2016 is dit team 'full swing' operationeel geworden. Ingaande 2016 zijn bovendien een aantal volledig nieuwe lijnen uitgezet, waaronder een HRM-lijn met aandacht voor 'upcoming', stedelijke talenten en een lijn 'van buiten naar binnen', waarbij niet-CDA'ers kennis kunnen maken met het CDA als partij met 'stedelijk smoel'. Ten behoeve van het Stedenteam zijn in 2017 een aantal dynamische en effectieve netwerkbijeenkomsten georganiseerd (deze vinden sinds 2016 normaliter plaats te Utrecht), ter voorbereiding op de TK17 en de GR18.

G5 Netwerk

De G5-steden treffen elkaar (aanvullend op bijeenkomsten van het Stedelijk Netwerk) ook periodiek in gezelschap van Sybrand Buma, Ruth Peetoom en de landelijk campagneleider om a) de politiek-strategische agenda op elkaar af te stemmen (waar mogelijk) en b) activiteiten af te stemmen (en synergie te creëren).

Virtuele ondersteuning via digitale infrastructuur

Het delen van lessons learned door elkaar te zien (het elkaar in de ogen kijken-principe) is cruciaal. Los van netwerkbijeenkomsten is ook in 2017 voorzien in digitale infrastructuur die dit ondersteunt. De communicatie tbv het Stedenteam verloopt sinds 2016 overigens

voornamelijk via WhatsApp en sociale media (FB).

Extra inzet

Een aantal stedelijke afdelingen en fracties had in 2017, om uiteenlopende redenen, behoefte aan extra begeleiding. Bestuurslid Alwyn de Jong heeft hier in 2017 de nodige tijd aan besteed (in 2017 betrof dit 8 steden).

Overig

Op diverse plekken en binnen diverse gremia is extra aandacht gecreëerd voor de positie van het CDA in de stad. Dit geldt voor de CDA TK-fractie en het landelijk partijbestuur (o.a. tijdens heidagen), binnen interne (o.a. in Bestuursforum-BSV) & externe media (waaronder kranten) en binnen de overige partijorganen etc. Waar mogelijk is samengewerkt met partners als het CDA Kleurrijk, CDJA en de nieuwe (hybride) netwerken die het CDA rijk is.

2.6. Gesprekken met maatschappelijke organisaties

In 2017 heeft de partijvoorzitter met diverse geledingen in de maatschappij gesproken. Zo heeft zij gesprekken gevoerd met verschillende religieuze instellingen of religieus geïnspireerde instellingen. De visiegroepen en de programmamaker hebben in het voortraject opstellen van het verkiezingsprogramma via bilaterale gesprekken, ronde tafels en groepsdiscussies circa 500 organisaties uit zeer uiteenlopende beleidsterreinen gesproken.

2.7. Debatpartij

Het bestuur koerst al jaren op meer debat in de partij, meer leden en kiezers betrekken bij standpuntvorming en nieuwe manier van werken en ontmoeten toepassen. De afgelopen jaren heeft de partij gewerkt met permanente inhoudelijke visiegroepen. Na de verkiezingen van maart 2017 heeft het partijbestuur aangegeven de visiegroepen te willen evalueren. Wat zijn de leermomenten van de afgelopen jaren en hoe kunnen wij deze implementeren naar de toekomst toe. Ten behoeve van de evaluatie zijn alle betrokkenen bij de visiegroepen geënquêteerd. De resultaten van en de aanbevelingen uit de evaluatie zullen in 2018 in het partijbestuur worden besproken. Eén visiegroep is in 2017 doorgegaan met zijn werk, naar aanleiding van een specifieke opdracht van het bestuur. De visiegroep Binnenlands Bestuur & democratie buigt zich over de participatie democratie en het huis van Thorbecke.

Naar aanleiding van de discussie tijdens het verkiezingscongres over het wel of niet vergroten van het lokaal belastinggebied hebben verschillende deskundige en betrokken CDA-leden een advies opgesteld. In dit advies zijn de verschillende argumenten voor- en tegen benoemd. Dit advies is ter kennisname naar de leden van de Tweede Kamerfractie gestuurd.

Dialogo.NU (Resultaat kwartiermakers)

Naast de inhoudelijke opdracht van de visiegroepen heeft het partijbestuur expliciet de opdracht meegegeven om op vernieuwende wijze ideeën en zorgpunten op te halen en voorstellen te bespreken met leden, kiezers en (maatschappelijke) organisaties. In 2014 is Dialogo.Nu gestart om de visiegroepen te ondersteunen. Ook in 2017 hebben de zogenaamde dialoogmakers leden & groepen ondersteund bij innovatieve sessies op het congres. De dialoogmakers hebben in het najaar van 2017 de balans opgemaakt. Waar staan we, wat hebben we bereikt en wat willen we nog bereiken. Eind van 2017 is de groep gestart met het werven van nieuwe dialoogmakers om de pool uit te breiden en te zorgen voor een landelijk dekkend netwerk. In 2018 zal zij starten met het trainen van de nieuwe dialoogmakers en haar doelstellingen & plannen voor de toekomst uitrollen.

2.8. Commissie Borstlap

In 2016 heeft een grote statutenwijziging plaatsgevonden, waarmee de statuten van het CDA zijn gemoderniseerd. Dit is gebeurd tijdens het partijcongres van 4 juni 2016. Over twee onderwerpen die tijdens dit congres zijn behandeld, is geen consensus bereikt: buitenlandse afdelingen en lijstomkeringen.

Om een gedegen beslissing te kunnen nemen over de twee voornoemde onderwerpen is besloten de Commissie Borstlap in het leven te roepen. Deze commissie heeft een advies uitgebracht over deze onderwerpen.

De Commissie Borstlap werd gevormd door:

Voorzitter	Drs. H. (Hans) Borstlap
	Mr. R. (Ralph) Diederer
	Drs. P.C. (Peter) Drenth
	Mw. mr. M. (Marischa) Kip
	Drs. W.A.F.M. (Wil) van der Kruijs
Adviseur	Mr. R.E.N. (Rutger) Ploum
Secretaris	Mr. C.C. (Caspar) Koopman

In haar advies heeft de commissie aangegeven dat het niet nodig is om de statuten en reglementen te wijzigen om lijstomkeringen tegen te gaan. In dat kader heeft de commissie geadviseerd om als landelijk, dan wel provinciaal bestuur actiever te communiceren naar de gemeentelijke afdelingen. Als de gemeentelijke afdelingen beter worden meegenomen in de totstandkoming van de kandidatenlijst, is de verwachting dat zij minder snel geneigd zijn om tot een lijstomkering over te gaan.

Ten aanzien van de buitenlandse afdelingen heeft de commissie geadviseerd om deze afdelingen statutair te erkennen als bijzondere afdelingen. De commissie is van mening dat leden die in het buitenland verblijven een volwaardige positie verdienen.

Het partijbestuur heeft het advies van de Commissie Borstlap overgenomen tijdens de partijbestuursvergadering van 19 juni 2017. Tijdens het partijcongres van 4 november 2017 is het advies van de Commissie Borstlap eveneens behandeld. Om het advies gestand te doen, heeft een statutenwijziging plaatsgevonden. Op grond van deze statutenwijziging kunnen leden in het buitenland zich organiseren in een buitenlandse afdeling.

2.9. Commissie Van Rij

In opdracht van het partijbestuur heeft een evaluatie plaatsgevonden van de Tweede Kamerverkiezingen van maart 2017. De evaluatie is uitgevoerd door de Commissie Van Rij. De commissie heeft als opdracht meegekregen om *'op basis van een compacte, objectieve evaluatie van de totstandkoming van het verkiezingsresultaat van 15 maart 2017, waarin alle direct betrokkenen schriftelijk dan wel mondeling hun input kunnen geven, te komen tot conclusies en bruikbare aanbevelingen voor de toekomst'*.

De Commissie Van Rij werd gevormd door:

Voorzitter	Mr. M.L.A. (Marnix) van Rij
	Mr. R. (Ralph) Diederer
	Mw. drs. M.E. (Marja) Kwast
	Mr. W. (Wietze) Smid
Secretaris	Mw. drs. H.C. (Irma) Bultman

De commissie heeft onderzoek verricht naar de kandidaatstellingsprocedure, het verkiezingsprogramma en de campagne. De resultaten zijn vastgelegd in het rapport 'Op de goede weg'. Het rapport is in het najaarscongres van 2017 gepresenteerd aan de leden.

Belangrijke aanbevelingen die de commissie heeft gedaan, zijn: instellen van een landelijke scoutingscommissie, aanwijzen van kwaliteitszetels, CDA1000 blijvend organiseren, aanwijzen van meer dan één programmamaker, meer inzetten op fondsenwerving en blijven investeren in de ontwikkeling van online campagne.

2.10. Gemeenteraadsverkiezingen

In 2018 vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. Het partijbureau ondersteunt de gemeentelijke afdelingen in het voorbereiden van deze verkiezingen. In de eerste plaats zijn verschillende Handreikingen geschreven; Handreiking voor gemeentelijke verkiezingsprogramma's, Handreiking campagnevoeren en de Handreiking Werving en Selectie. Daarbij is het Handboek gemeenteraadsverkiezingen 2018 uitgestuurd naar de gemeentelijke afdelingen. Dit Handboek legt de procedure uit die geldt voor de voorbereiding van de gemeenteraadsverkiezingen: van het informeren van de leden tot het vaststellen van de kandidatenlijst.

Naast verschillende Handreikingen en het Handboek, wat vooral theoretische ondersteuning geeft, heeft het partijbureau ook praktische ondersteuning gegeven aan de gemeentelijke afdelingen. Dit gebeurt onder andere via de campagne-nieuwsbrief die wekelijks uitgaat. Hierin staan tips & tricks, worden scholingsmogelijkheden kenbaar gemaakt en krijgen afdelingen hulpmiddelen die inspelen op de actualiteit. Wat het laatste betreft, gaat dit om kant-en-klare schriftelijke vragen en persberichten.

Ten slotte heeft het partijbureau de gemeentelijke afdelingen ondersteund door het afgeven van het zogenaamde H3-1 formulier. Dit betreft een machtigingsformulier dat alle deelnemende afdelingen dienen op te sturen naar het partijbureau. Op die manier ontvangt een gemeentelijke afdeling toestemming om de naam 'CDA' boven de kandidatenlijst te plaatsen. De Kiesraad heeft hiervoor een specifiek modelformulier verplicht gesteld. Dit formulier hebben de afdelingen getekend retour ontvangen. De voorgaande activiteiten richten zich niet alleen op 2017. Aangezien de gemeenteraadsverkiezingen plaatsvinden in maart 2018, lopen deze activiteiten door in 2018.

2.11. Taskforce Politieke Partij Nieuwe Stijl

Het partijbestuur heeft in het voorjaar van 2016 een taskforce onder leiding van partijvoorzitter Ruth Peetoom geïnstalleerd. De taskforce is voor het eerst eind 2016 bijeen gekomen. Deze taskforce heeft als opdracht meegekregen om een plan op te stellen hoe het CDA zich kan ontwikkelen tot moderne volksbeweging. Een partij die ook in de toekomst drager van politieke idealen kan zijn. In de visie wordt een schets neergelegd van het CDA als politieke partij nieuwe stijl. Blijft het CDA een ledenpartij of organiseren we ons draagvlak en onze legitimatie op een andere manier? Wat is in beide gevallen nodig om in het vervolg van die keuze als zodanig goed te functioneren? Hoe kunnen de essentiële taken van een politieke partij in die setting worden vormgegeven? En wat zijn de vervolgstappen die nodig zijn voor een dergelijke transitie van het CDA, met bijbehorend tijdspad?

In 2017 heeft de taskforce de verschillende onderzoeken en praktijkvoorbeelden in binnen- en buitenland besproken en haar eerste bevindingen en ideeën voorgelegd aan leden in verschillende innovatieve sessies. Tevens heeft de Taskforce gevraagd aan leden om te dromen - 'Hoe ziet jouw CDA er uit in 2030?' De taskforce verwacht in 2018 met definitieve

voorstellen te komen. De Taskforce is geen werkgroep van inhoudelijk deskundigen, maar bestaat uit mensen die de partij goed kennen en die vanuit betrokkenheid bij het onderwerp extern en intern denkwerk kunnen ontsluiten en toepassen voor het CDA en snel verbinding kunnen leggen met diverse gremia in de partij. De Taskforce is daarom als volgt samengesteld: mw. A. Doesburg (vanaf oktober 2017), R. Fraanje, M. Kieft, R. Kleine, lid Partijbestuur, J. de Boer (tot april 2017), A. Krijger, (vanaf oktober 2017), mw. R. Peetoom, partijvoorzitter, J. Nabers (tot februari 2017), mw. R. Wijmenga, mw. M. Slijkerman, P.J. van Zanten, DB-lid ledenwerving/ledenbinding, J. van der Kolk, Hoofd HRM Partijbureau, mw. K. Hoentjen, secretaris Binnenland Partijbureau.

3. Buitenland

Het Internationaal werk van de partij bestaat uit vier onderdelen, te weten de Commissie Buitenland, samenwerking binnen de Europese Volkspartij, internationale contacten en de Eduardo Frei Stichting.

3.1. Commissie Buitenland

Na een mooie periode van vijf jaar als voorzitter van de Commissie heeft dhr Léon Frissen in 2017 het voorzitterschap neergelegd. De Commissie is zeer dankbaar voor zijn actieve rol en voor het vele werk dat dhr Frissen als voorzitter van de Commissie heeft verricht. In juni 2017 is dhr Ben Knapen aangesteld als nieuwe voorzitter.

In 2017 heeft de Commissie Buitenland vijf keer vergaderd. De eerste helft van het jaar stond in het teken van de migratie- en vluchtelingenproblematiek. Middels twee rondetafel-bijeenkomsten met migratie experts en een aantal individuele interviews met politici in Den Haag en Brussel heeft de Commissie zich in dit onderwerp verdiept en een advies notitie geschreven over hoe om te gaan met migratie van buiten de EU. Deze notitie werd goed ontvangen en is door dhr Knapen en penvoerder Cent van Vliet in het CDA Partijbestuur gepresenteerd en behandeld. De notitie is eind 2017 naar alle leden verstuurd middels de CDA nieuwsbrief en aan de Tweede Kamerfractie overhandigd.

De tweede helft van het jaar stond in het teken van Europese integratie en samenwerking. Aan de hand van de voorstellen die in de zomer van 2017 door Frankrijk en Duitsland naar voren zijn geschoven op dit terrein, heeft de Commissie Buitenland een notitie opgesteld met advies over hoe het CDA op deze voorstellen moet reageren. De Commissie heeft politici en experts op het gebied van Europese zaken geïnterviewd om een afgewogen advies op te stellen. Het advies wordt in 2018 afgerond.

Bijeenkomsten

Gedurende het jaar zijn meerdere bijeenkomsten georganiseerd. Op vrijdag 21 april vond de vijftiende Norbert Schmelzer lezing plaats, die gegeven werd door Enda Kenny, premier van Ierland. In de lezing sprak dhr Kenny zijn toekomstvisie voor Europa uit. Ook ging hij in op de gevolgen van Brexit voor zowel Nederland als Ierland. Op het najaarscongres van 4 november heeft de Commissie Buitenland twee deelsessies gehouden: in de eerste deelsessie werd over de Franse en Duitse voorstellen voor Europa gesproken. Het sprekerspanel bestond uit dhr Ben Knapen, dhr Pieter Omtzigt en mevr Esther de Lange. In de tweede deelsessie stond migratie centraal en werd de Commissie Buitenland notitie over migratie gepresenteerd. Het sprekerspanel bestond uit Dhr Ben Knapen, dhr Jeroen Lenaers en dhr Mustafa Amhaouch. De sessies werden gepresenteerd door DB-Lid Efstathios Andreou.

3.2. Bilaterale en internationale contacten

De contacten met het Duitse CDU en Belgische CD&V waren intensief gedurende het jaar op velerlei niveaus binnen de partij. In juni vond het jaarlijks Sint Gerlach-overleg plaats voor de CDA-, CD&V en CDU-fracties. Voorts werden congressen bijgewoond van beide partijen en zijn er bilaterale ontmoetingen geweest tussen de CDA en CD&V voorzitters. Ook hebben de directeurs van de Konrad Adenauer Stiftung en de Hanns Seidel Stiftung een bezoek gebracht aan Den Haag, waar zij met de CDA voorzitter, de fractie en het WI hebben gesproken. Er zijn ontmoetingen geweest van de CDA voorzitter met verschillende ambassadeurs in Den Haag. Ook hebben CDA'ers bijdragen geleverd aan internationale conferenties, o.a. over de aankomende Europese verkiezingscampagne. De CDA voorzitter heeft gesproken op een high-level bijeenkomst van de Konrad Adenauer Stiftung.

3.3. Activiteiten Europese Volkspartij

Gedurende het jaar heeft de Commissie Buitenland notities van de Europese Volkspartij besproken en geamendeerd. Leden van de Commissie hebben actief deelgenomen aan de drie vaste beleidswerkgroepen van de EVP (“politieke actualiteit”, “economie en welvaartsstaat” en “internationale relaties”). De internationaal secretaris van het CDA heeft de Algemene Vergaderingen van de Europese Volkspartij bijgewoond. In april 2017 heeft een delegatie van de Commissie Buitenland deelgenomen aan het jaarlijkse EVP congres, dit jaar gehouden in Malta.

3.4. Eduardo Frei Stichting

Voorwoord

De veranderingen in de wereld gaan snel en daarmee ook de “balances of power”. De onstabiele situatie in zowel de Europese Unie als de Verenigde Staten draagt bij aan een versterking van Chinese invloeden. De onrust in de Arabische regio zorgt voor een groei van islamitisch fundamentalisme. En de angst voor stromen vluchtelingen draagt bij aan een groei van populisme en nationalisme in zowel Oost- als West-Europese landen.

Sinds de jaren '90 weet de Eduardo Frei Stichting haar trainingprogramma's aan te passen aan deze veranderende wereld. Naast Oost-Europa zijn wij nu ook actief in een aantal Arabische landen. Dit stelt ons voor nieuwe uitdagingen, met als kernvraag: waar willen wij als EFS het verschil maken? In alle landen waar wij trainen, willen wij onderscheidend zijn, dat we iets kunnen bieden wat anderen niet in huis hebben. Onze kracht zit in de Christendemocratische basis waardoor onze trainingen een combinatie kunnen en moeten zijn van “values and skills”. Wij putten uit een eigen ervaring over hoe om te gaan met scheiding van kerk en staat, religie en politiek. Als EFS kunnen wij in trainingen aangeven hoe wij het doen (niet hoe iets moet) om daarin een inspiratie te kunnen zijn voor anderen.

Met name in Islamitische landen is dit een uitdaging vanwege de positie van de Islam in de politieke structuur. Heel bewust kiezen wij er daarom ook voor om in de Arabische regio veel trainingen te verzorgen voor vrouwen. Vanuit onze waarden hebben wij een boodschap voor hen van hoop en kracht. Voor de Arabische regio hebben wij ons het volgende doel gesteld: De Eduardo Frei Stichting levert een bijdrage aan de ontwikkeling van democratie en democratische vaardigheden in een aantal landen in de Arabische regio. Vanuit haar eigen christen-democratische achtergrond slaat de stichting een brug naar landen waarin religie in het dagelijks leven een rol speelt, maar waarbij het nog moeilijk is religie te verbinden met democratische beginselen en politiek. De belangrijkste partners waarmee wij samenwerken zijn de IRI (International Republican Institute), NDI (National Democratic Institute) en de KAS (Konrad Adenauer Stiftung).

In de Balkan en Oost-Europese regio probeert de EFS blijvend kwalitatieve trainingen te organiseren. In veel landen wordt bewust naar trainers van de EFS gevraagd vanwege hun degelijke trainingen. Naast trainingen voor actieve politici wordt er veel aandacht besteed aan trainingen voor vrouwen en jongeren. Wij werken hierin actief samen met o.a. de KAS en het RSI (Robert Schuman Institute). Deze samenwerkingen zijn belangrijk voor het aanbod dat wij als EFS bieden. Binnen het Oostelijk Partnerschap trainen we in landen die vroeger tot de Sovjet Unie behoorden. Vaak is hier sprake van onstabiele politieke situaties en toenemende Russische invloeden. De Balkan regio gaat om landen die graag toe zouden willen treden tot de Europese Unie. Het belang van al deze trainingen is meebouwen aan een stabiel Europa van vrede en welvaart. De politieke partijen waar we te gast zijn, zijn over het algemeen verbonden met de Europese Volkspartij en hebben een christendemocratische of conservatieve achtergrond.

De EFS heeft een prachtig jaar achter de rug. Door hogere bijdragen vanuit het Rijk waren wij in staat meer trainingen te verzorgen. Dit had echter niet gekund zonder de grote toewijding van het secretariaat en de vrijwilligers. Dank gaat uit naar al die vrijwilligers binnen de EFS die iedere keer weer klaarstaan om op pad te gaan en trainingen te geven in het buitenland.

Namens het bestuur
Jeroen Alting von Geusau, voorzitter

3.4.1. Inleiding en doelen van de EFS

De CDA-stichting voor Internationale Solidariteit 'Eduardo Frei' (EFS) heeft in 2017 een reeks aan projecten uit kunnen voeren ten behoeve van de ontwikkeling van politieke partijen in Midden- en Oost-Europa en de Arabische regio. Dit gebeurt op grond van de subsidieregeling wet financiering politieke partijen MATRA en SHIRAKA. Deze regeling is bedoeld voor activiteiten die bijdragen aan een maatschappelijke transitie in de landen in Oost-Europa, Zuidoost Europa en de Arabische regio. De subsidie is gebaseerd op het aantal zetels van de partijen in de Tweede Kamer. Hieronder volgt een korte introductie op de werkwijze van de EFS, waarna in de volgende hoofdstukken verslag wordt gedaan van de activiteiten. De EFS gaat daarbij uit van de volgende drie doelen:

- promotie van het christendemocratisch gedachtegoed en de kennis hierover in internationaal verband in het algemeen en op de terreinen van internationale samenwerking en mensenrechten in het bijzonder;
- stimuleren van de permanente betrokkenheid van CDA-leden en aan de CDA gelieerde organisaties op bovengenoemde terreinen;
- projecten initiëren en ondersteunen die bijdragen aan democratische ontwikkeling in Midden- en Oost-Europa en een aantal landen in het Midden-Oosten. Dit vanuit een herkenbaar christen-democratische inspiratie.

Werkwijze

Het bestuur van de stichting treedt voor het CDA op als ontvanger en beheerder van de ontvangen gelden. De EFS werkt met een jaarplan en vanuit een strategisch meerjaren beleidsplan (2014 – 2017) en werkt met vaste partners in de doellanden. Het EFS bestuur vergaderde in 2017 zes keer. In juni en december zijn trainersbijeenkomsten gehouden over de EFS visie voor de periode 2018-2020.

De subsidieregeling biedt ruimte voor scholingsactiviteiten in de volgende landen: Albanië, Armenië, Azerbeidzjan, Bosnië-Herzegovina, Georgië, Macedonië, Moldavië, Montenegro, Oekraïne, Servië, Turkije en Wit-Rusland. Daarnaast kan de subsidie worden besteed aan de landen in de Arabische regio, waarbij de EFS zich richt op Jordanië, Marokko en Tunesië.

Het secretariaat van de EFS ontvangt projectvoorstellen van zusterpartijen of van organisaties uit deze landen. Per project dient een doelomschrijving, een conceptprogramma en een projectbegroting te worden voorgelegd. Het bestuur beoordeelt de voorstellen. Na afloop van de activiteit leveren de trainers en de zusterpartijen een evaluatie aan. De accountantsdienst van het Ministerie van Binnenlandse Zaken vraagt om een financiële onderbouwing bij het jaarverslag.

In een aantal gevallen wordt samenwerking tussen politieke partijen bevorderd. Allereerst indien in een land meerdere politieke partijen zijn die dezelfde christen-democratische ideologie delen. Daarnaast in de programma's met het Robert Schuman Institute waar deelnemers worden geselecteerd uit meerdere landen. Tenslotte wordt in een aantal

projecten in de Balkan deelnemers geselecteerd uit de regio, met de bedoeling om kennismaking en samenwerking te stimuleren.

Categorieën

Het bestuur van de EFS steunt projecten die ten goede komen aan de doelstelling van de stichting en de subsidievoorwaarden en passen binnen de volgende categorieën:

1. Vormings- en scholingscursussen

Dit betreft trainingen en conferenties (ideologisch, beleidsinhoudelijk of communicatief) die door CDA-deskundigen in de betreffende landen worden uitgevoerd.

2. Technische hulp

In deze categorie valt advisering aan een zusterpartij, zoals bijvoorbeeld de ontwikkeling of vertaling van documenten die voor de zusterpartij van belang kunnen zijn. Directe financiële of andere vormen van materiële steun wordt niet verstrekt.

3. Uitwisselingen

Voor individuele personen of groepen kan de EFS een studiebezoek aan Nederland organiseren. Tijdens een bezoek wordt op directe wijze kennis genomen van de hier bestaande democratische structuur, het functioneren van de samenleving en de christen democratische inbreng daarbij.

4. Oriëntatiebezoeken

Oriëntatie bezoeken door de EFS zijn bedoeld om inzicht te verkrijgen in de politieke situatie in een land en de betekenis van christendemocratie in dat land. Een dergelijk bezoek vindt veelal plaats als voorbereiding op een nieuwe samenwerking.

In 2017 heeft de nadruk van de activiteiten gelegen op vormings- en scholingscursussen.

3.4.2. Bestuurssamenstelling EFS 2017

Het bestuur van de stichting bestond in 2017 uit de leden:

- dhr. J.E.P.M. Alting von Geusau, voorzitter
- dhr. W. Hoff, penningmeester
- dhr. C. Çörüz
- dhr. G. Boogaard
- mw. A. Doesburg
- dhr. J.P. Lokker
- dhr. E. Smid

European Network of Political Foundations

De EFS is lid van het European Network of Political Foundations (ENoP). Dit netwerk brengt politieke partij stichtingen vanuit heel Europa bijeen en biedt kennisondersteuning op gebied van relevante ontwikkelingen op Europees niveau. Voor meer informatie kunt u de website bezoeken, www.enop.eu.

In de hierna volgende hoofdstukken volgt een uitgebreid verslag per regio en land over de activiteiten die ondernomen zijn:

In **hoofdstuk 3.4.3.** komen de landen aan bod onder het Matra Zuidoost Europa programma.

In **hoofdstuk 3.4.4.** komen de landen aan bod die onder de Shiraka Arabische Regio vallen.

Tenslotte komen in **hoofdstuk 3.4.5.** de landen aan bod die vallen onder Matra Oost-Europa.

3.4.3. Projecten Matra Zuidoost-Europa

In de vorige hoofdstukken is de werkwijze van de EFS beschreven. In dit en de volgende hoofdstukken volgt per land een projectbeschrijving van de activiteiten die in 2017 plaats vonden. De genoemde trainers zijn de EFS trainers. Vaak zijn er tijdens de trainingen ook trainers aanwezig uit andere landen. Bij elk project is het projectnummer vermeld die verwijst naar de kostenuitsplitsing in de bijlage over de financiën. In sommige gevallen zijn kosten gedeeld met de partnerorganisatie.

1 - Bosnië-Herzegovina

Partners: Center for New Initiatives, Robert Schuman Institute

Partijen: SDA, HDZ-BiH, HDZ 1990, PDP en SDA

Trainers: Jan Pieter Lokker, Peter Noordhoek, Jos Denissen, Hege Knaven, Titus Frankemolle, Christof Wielemaker, Jeroen van der Kolk

Context

In februari 2016 vroeg Bosnië-Herzegovina officieel lidmaatschap aan bij de Europese Unie. De EU heeft Bosnië-Herzegovina gevraagd hervormingen door te voeren in de aanloop naar Europees lidmaatschap. De voortgang in hervormingen verloopt uitzonderlijk traag. De aanpak van corruptie, verbetering van het juridisch en institutionele kader in het land, economie en bescherming van mensenrechten blijft achter. Het land is sterk etnisch verdeeld waardoor politieke belangen vaak boven de belangen van het algemeen goed komen te staan. In 2017 werkte het land toe naar vernieuwing van een aantal wettelijke bepalingen, om de rechten van de verschillende etniciteiten in Bosnië-Herzegovina te beschermen. Dit heeft voor veel spanning en onrust gezorgd, vooral tussen de EVP partijen. In september 2017 is een nieuwe pro-Europese partij opgericht: Independent Bloc.

Eind februari is de EFS in Bosnië-Herzegovina op studiebezoek geweest met de Europese Volkspartij om de situatie in het land te onderzoeken. Hier kwam naar voren dat het oorlogsverleden van het land nog vers in het collectieve geheugen zit. Hier moeten onze trainers rekening mee houden en gevoelig mee omgaan. Ook werd bevestigd dat de EFS de juiste insteek heeft qua trainingen, namelijk het bevorderen van de samenwerking tussen de EVP partijen.

Project 28

De EFS heeft in 2017 drie trainingen gegeven in Bosnië-Herzegovina in samenwerking met het Center for New Initiatives. De eerste training vond plaats van 7 tot 9 april en ging over campagne voeren vanuit christendemocratische waarden. De tweede vond plaats van 26 tot 28 mei en ging over het verbeteren van het onderwijssysteem. De derde training was op 16 juli en ging specifiek over HRM-procedures voor kandidatenselectie. Daarnaast was er driedaagse training georganiseerd voor vijf jongeren van verschillende EVP partijen, welke plaatsvond in Nederland ten tijde van de landelijke verkiezingscampagne op 15 maart. De jongeren leerden middels trainingen en het bezoeken van een campagne evenement hoe de verkiezingen in Nederland verlopen, ontmoetten CDA politici en discussieerden over de verschillen met Bosnië-Herzegovina.

Conclusie

In het etnisch sterk verdeelde land is het belangrijk om deelnemers van de vijf EVP partijen met elkaar om de tafel te krijgen. Dat is bij dit project gelukt door de inzet van het New Initiatives Centre, een instelling die speciaal is opgericht om de contacten tussen de verschillende partijen warm te houden en onderling begrip en respect te creëren. Omdat de trainingen de nadruk legden op de gedeelde EVP-waarden, kon de meerwaarde van dit project gecreëerd worden. Ook het studiebezoek aan Nederland was een succes: de jongeren waren zeer gemotiveerd en volgden een intensief programma, dat leerzaam was voor zowel hen als de EFS trainers en de CDA politici.

2 – Kosovo

Partner: Konrad Adenauer Stiftung (KAS)

Partij: LDK (Kosovo)

Trainers: Irene Janssen, Albert Schol, Jan Schinkelshoek, Lotte Schipper

Context

In 2017 werden er verkiezingen gehouden in Kosovo nadat het kabinet door het parlement naar huis werd gestuurd wegens een motie van wantrouwen. De verkiezingen werden gewonnen door de PDK partij, maar een coalitie werd uiteindelijk gevormd rondom de LDK, onze zusterpartij in de EVP. Kosovo heeft haar zinnen gezet op een EU lidmaatschap en heeft hiervoor onder de bevolking groot draagvlak. De economische situatie in het land is zeer slecht, ondanks de grote investeringen van de EU. De economische situatie was het onderwerp van de campagne in 2017. Kosovo kampt al jaren met leegloop van hoger opgeleide jongeren, een zogenaamde 'brain drain'.

Project 26

Op 29 en 30 april vonden er in Kosovo twee trainingen tegelijkertijd plaats: een training voor LDK vrouwen en een training voor LDK jongeren. De training voor vrouwelijke politici ging over vrouwenrechten en de positie van vrouwen in maatschappij. Ook werden de vrouwen voorbereid op de verkiezingscampagne. De training voor jongeren ging over campagne voeren vanuit het hart en het aanspreken van de jongeren doelgroep. In Kosovo is 70% van de bevolking jonger dan 35 jaar, maar juist deze doelgroep vindt politiek minder interessant en staat wantrouwend tegenover de politiek. De training combineerde traditionele campagnemethodes met social media campagne technieken. Op 8 tot 10 september vond er een tweede training voor jongeren plaats. Tijdens deze training werd er verder ingegaan op social media als medium om niet alleen campagne te voeren maar ook als medium om een partij en de jongerenorganisatie in niet-campagnetijd bekend te maken onder een groot publiek.

Conclusie

De samenwerking tussen de EFS, de KAS en de LDK partij is zeer goed en over de jaren zijn de vrouwen- en jongeren trainingen ontwikkeld tot belangrijke onderdelen van de opbouw van de partij. De EFS investeert extra in de vrouwen van de partij en hoopt dit in de aankomende jaren terug te zien in het aantal vrouwen op leidinggevende posities. Nu de LDK een regeringspartij is, is de partij in een nieuwe fase beland en zal blijken of de partij genoeg gegroeid is om, in tegenstelling tot de vorige regering, het vertrouwen van het parlement te behouden.

3: Servië

Partner: Konrad Adenauer Stiftung (KAS)

Partij: meerdere partijen uit de Balkan, gelieerd aan de EVP

Trainers: Matthijs Schussler, Michiel van Butselaar, Annet Doesburg, Gerben Horst

Context

Rusland lijkt steeds meer grip te krijgen op de Balkanlanden, met name op Servië. De Pro-Europese partij SNS is de grootste partij in het land en wil een Europese toekomst voor Servië, maar bevindt zich in een lastige positie door de investeringen en aanwezigheid van Rusland. In september 2017 kondigde de Europese Commissie aan dat Servië, samen met Montenegro, over vijf jaar zou kunnen toetreden tot de Europese Unie als de toetredingstrajecten goed verlopen.

Project 24

In maart en juli zijn er in samenwerking met de KAS trainingen gegeven in Servië. Van 3 tot

5 maart vond er een training plaats voor jongeren van de SNS partij. Deze training ging over christendemocratie, fundamentele rechten, Europese waarden en overbrengen van een politieke boodschap. De SNS partij verdient onze speciale aandacht omdat deze partij een jong EVP lid is. EFS trainers richten zich daarom met name op trainingen over waardenpolitiek.

Van 24 tot 28 juli vond de 11e 'Regional Democratic studieweek' plaats, waar naast de KAS ook de 'Belgrade Open School' bij betrokken is. In deze studieweek worden Servisch sprekende jongeren uit het voormalig Joegoslavië getraind in de basisbegrippen van democratie, ideologie, hervormingen die nodig zijn voor EU-toetreding, teamwork en communicatie. De jongeren worden geselecteerd vanuit de verschillende EVP partijen in Bosnië-Herzegovina, Servië, Montenegro, Macedonië, Kroatië en Kosovo. Over de jaren zijn al meer dan 200 jongeren middels deze studieweek getraind.

Conclusie

Trainingen in Servië blijven hard nodig, juist op het gebied van ideologie en christendemocratisch gedachtegoed. In een land waarin de groeiende invloed van Rusland merkbaar is, is het belangrijk politici en jongeren te herinneren aan de Europese waarden en hen te laten zien wat deze in de praktijk betekenen in Europa en zouden kunnen betekenen in Servië. Beide trainingen werden als zeer waardevol ervaren. De 'Regional Democratic School' is een terugkerend, vast onderdeel geworden voor de KAS in Servië. Deze activiteit draagt bij aan duurzaam begrip tussen jonge centrumrechtse politici uit verschillende Balkanlanden.

4: Albanië

Partner: Konrad Adenauer Stiftung (KAS)

Partij: Democratic Party

Missieleden: Heidi van Haastert, Wouter Hoff, Hillie van der Streek, Alexander Arentshof

Context

In de lente van 2017 werd de EFS door de 'Foundation for Freedom and Democracy', de nieuw opgerichte stichting van de 'Democratic Party' in Albanië, gevraagd om trainingen te komen geven voor de 'Democratic Party'. Naar aanleiding van deze vraag heeft de EFS een fact finding missie naar Albanië voorbereid, welke in september werd ondernomen.

Missie

De missieleden spraken met de KAS in Albanië, de Democratic Party, een aantal NGO's en tweetal journalisten. De missieleden hebben in het EFS bestuur verslag uitgebracht van hun missie. In overeenstemming met het advies van de missieleden heeft het EFS bestuur besloten om vanaf 2018 weer trainingen te gaan geven in Albanië. De trainingen zullen in samenwerking met de KAS worden georganiseerd. De doelgroep zal de jongerenafdeling van de 'Democratic Party' zijn. De EFS werkt vraaggericht en zal daarom trainen op waardenpolitiek, ideologie, versterking van de partij en het opzetten van een lokaal netwerk. Daarnaast zal de EFS zich richten op trainingen over het opzetten van een duurzame partijstructuur en trainingen over integriteit.

5: Robert Schuman Institute

Partner: Robert Schuman Institute (RSI)

Partij: verschillende partijen uit Midden- en Oost-Europa, gelieerd aan de Europese Volkspartij

Trainers: Patricia Wouda, Nico van Buren, Hege Knaven, Meus van der Poel, Jeroen Alting von Geusau, Matthijs Schussler, Tom van den Brink, Jan Mulder, Albert Schol, Hans Demoed

Context

Het Robert Schuman Institute is hét instituut voor de christendemocratische partijen in Oost-Europa die voor getalenteerde jonge leden van politieke partijen hoogwaardige cursussen aanbiedt. In samenwerking met de EFS wordt het 'Young Leaders' programma elk jaar georganiseerd, bestaande uit drie cursusweken. De deelnemers komen uit Armenië, Wit-Rusland, Bosnië-Herzegovina, Georgië, Kosovo, Macedonië, Moldavië, Servië en Oekraïne. Docenten en trainers zijn deels afkomstig uit Nederland, maar ook uit andere Europese landen. In 2017 hebben we vijf 'Young Leaders' programma's uitgevoerd: drie algemene, één specifiek voor jongeren in Bosnië-Herzegovina en één specifiek voor jongeren in Wit-Rusland.

Project 21 en 22

Van 16 tot 21 januari vond de cursus plaats over 'Challenges in the Economic and Social life'. Dit was de laatste training voor de groep XXIII. In vijf dagen tijd kregen zij intensieve trainingen over de onderwerpen economische crisis, globalisering, regionale economie en publiek private samenwerking, sociaal economisch beleid en onderwijsbeleid. Daarnaast kregen de deelnemers een training debatteren.

Van 9 tot 14 oktober vond de eerste training voor de groep XXIV plaats. Het thema van de training was 'Basics of a Democracy'. In deze training kregen de participanten trainingen over de basisbeginselen van democratie. De EFS trainers gaven trainingen over debatteren en over integriteit als basisprincipe voor een politicus.

Van 20 tot 25 november vond de tweede training voor de groep XXIV plaats. De gehele training stond in het teken van internationale veiligheidsonderwerpen. De EU, UN, NATO, regionale samenwerkingsverbanden, energie veiligheid en migratie werden uitgebreid besproken. Een speciale focus werd gelegd op geopolitiek en internationale instituties die belangrijk zijn voor de wereldorde. Ook kregen de jongeren een training in onderhandelen. Het doel van de training was om de jongeren tot nadenken te zetten en hen te helpen in het vormen van een (politieke) mening.

Project 32

Van 14 tot 17 september vond een trainingsweek plaats voor jongeren van de EVP partijen in Bosnië-Herzegovina. Het achterliggende doel was om de politici van de verschillende partijen dichter bij elkaar te brengen en etnische vooroordelen te ontcrachten. Het thema van de training was 'Toolbox for developing local economies'. In deze training werd met de participanten gereflecteerd op de belangrijkste problemen in het land: economische stagnatie, werkloosheid en migratie, en hoe politici door samen te werken aan deze problemen kunnen werken op lokaal niveau. De training ging ook in op hoe je als lokale politicus kan samenwerken met de bedrijven en organisaties in je omgeving. De training droeg bij aan onderling begrip en verbeterde verhoudingen tussen de jonge politici van de verschillende partijen.

Project 25

In 2017 organiseerde de EFS samen met het Robert Schuman Institute, de IRI, de KAS en Educatio een tweedelig trainingsprogramma voor jongeren van politieke partijen in Wit-Rusland met als thema 'European Future of Belarus: Effective Outreach of Youth and Students'. De trainingen vonden plaats in Litouwen. De eerste trainingsweek was van 27 augustus tot 2 september. De EFS trainers hadden de opdracht gekregen om het Nederlandse poldermodel uit te lichten en de deelnemers te leren hoe je als politicus overlegt en onderhandelt. Dit werd gedaan door middel van rollenspellen. In de tweede trainingsweek, die van 14 tot 17 december plaatsvond, werd er dieper ingegaan op het betrekken van jongeren bij een politieke partij middels evenementen, social media en het scherper maken van je politieke boodschap.

Conclusie

De trainingen droegen bij aan kennis over zaken die relevant zijn voor (aankomende) politici in landen die zich in een transitie bevinden naar meer democratie. Omdat de jongeren actief lid zijn van een politieke partij en voorgedragen worden, wordt verwacht dat zij de opgedane kennis delen en verspreiden in hun partij. Door de combinatie van onderwerpen zijn ze in staat om inhoudelijk thema's te koppelen aan ideologische waarden en zijn ze in staat hierover te communiceren in publiek debat. Een flink aantal deelnemers uit voorgaande jaren heeft in eigen land intussen politiek carrière gemaakt. Sommige hebben zitting in de gemeenteraad, parlement, of zijn zelfs minister geworden. Sommigen richten zich op *train-de-trainer* activiteiten en brengen de kennis over op collega's binnen hun partij. En een aantal van hen is inmiddels zelf ook weer docent of trainer aan het Robert Schuman Institute.

3.4.4. Projecten Shiraka Arabische Regio

1: Jordanië

Partner: International Republican Institute (IRI)

Partij: meerdere partijen

Trainers: Ingeborg ter Laak, Tom van den Brink, Eiko Smid, Marischa Kip, Hans Démoed, Monique Vogelaar

Context

Jordanië heeft te maken met grote aantallen Syrische vluchtelingen die een veilig heenkomen zoeken in het land. In 2017 kwamen er 656.000 vluchtelingen bij. De Jordaanse overheid schat het aantal vluchtelingen in het land op ongeveer 1,3 miljoen. De Europese Unie levert een grote financiële bijdrage voor het opvangen van de vluchtelingen, desondanks is de positie van de vluchtelingen niet rooskleurig en hun opvang is een enorme uitdaging voor de overheid. Het afgelopen jaar heeft de regering een aantal belangrijke stappen gezet in het verbeteren van de mensenrechten, met name voor vrouwen en voor mensen met een beperking. Tegelijkertijd werden de rechten voor vrijheid van meningsuiting en samenkomst weer beperkt. De economische crisis en de onrust in de regio zorgen voor een lage economische groei. In augustus 2017 werden er lokale verkiezingen gehouden. Nieuw was dat er deze keer voor het eerst ook 'governorate councils' werden gekozen. Deze councils hebben geen wetgevende macht maar richten zich op ontwikkeling en overheidsdiensten. Het is een belangrijke stap om de overheid dichterbij de mensen te brengen.

Project 37

Van 21 tot 23 mei werden er drie trainingen gegeven voor in totaal 135 mannen en vrouwen die zich verkiesbaar hebben gesteld voor de lokale verkiezingen. De trainingen waarop erop gericht de kandidaten voor te bereiden op de verkiezingen. De centrale vraag was vanuit welke waarden en motivatie kandidaten de lokale raden in wilden gaan. De deelnemers kregen ook handvatten mee voor het voeren van campagne.

Van 21 tot 23 oktober werd er een training gegeven voor mannen en vrouwen van de Al Wassat partij, een Islamitische centrum partij. Al Wassat heeft de meeste zetels gewonnen in de lokale verkiezingen. Deelnemers waren gekozen raadsleden op 'municipal, council en governorate niveau', alsook bestuursleden van de partijtop zelf, in totaal 6 vrouwen en 19 mannen. De training was gericht op communicatie met de achterban, branding van de partij, partij ideologie en vertaling daarvan in de daden van de partij in de praktijk. Tijdens de training werd ook een spel gedaan waarbij geoefend werd met coalitieonderhandelingen.

Van 24 tot 28 november werden er drie trainingen gegeven voor 105 vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld, en leden van hun doelgroepen, gericht op het

bevorderen van de positie van mensen met een lichamelijke beperking. De training was erop gericht de deelnemers te helpen met het formuleren van actieplannen om de overheid en politieke partijen aan te sporen meer te doen voor de positie van mensen met een beperking.

Conclusie

De EFS heeft een bijdrage kunnen leveren aan het begeleiden van politici in de aanloop naar de lokale verkiezingen en het helpen meedenken in hoe de partij Al Wassat om kan gaan met de verworven posities in de lokale raden. De deelnemers hebben veel geleerd over de praktische kant van campagne voeren, tegelijkertijd werd er gekeken vanuit welke waarden en principes mensen in de politiek zitten en hoe dat doorvertaald wordt naar het politiek handelen. Het werk van de EFS is relevant in de huidige context, met name als het gaat om de ontwikkelingen rondom de lokale politiek. Juist op het lokale niveau kunnen de noties van democratie en van een waarden gedreven politiek een positief effect hebben.

2: Tunesië

Partner: IRI

Partij: Ennahda, Nidaa Tounes, Afek Tounes, Badil Attouni, Machrou Tounes

Trainers: Nico van Buren, Tina Bockuchava (gasttrainer uit Georgië, parlementariër) Wim Eilering, Hans Démoed, Friso Douwstra, Heidi van Haastert, Ingeborg ter Laak, Peter Noordhoek, Matthijs Schussler, Hillie van de Streek, Hester Tjalma, Hans van der Vaart, Frank Visser, Hans van der Vaart

Context

Ook in 2017 is de veiligheidssituatie in Tunesië stabiel, het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft dan ook het reisadvies versoepeld. De samenwerking met IRI heeft de EFS verder geïntensiveerd. Tunesië was in 2011 het eerste land in Noord-Afrika waar een dictator door een volksopstand werd afgezet. Het land probeert sindsdien een democratie van de grond te krijgen. In 2017 heeft het parlement zich bezig gehouden met de decentralisatiewet, die is een belangrijke stap in de verdere democratisering van het land. Daar waar lokale bestuurders eerst door de centrale overheid werden aangesteld kunnen ze nu gekozen worden. De decentralisatiewet is nieuw en zorgt nog wel voor onduidelijkheid en verwarring. Politieke partijen moeten zelf kandidaten vinden voor de beschikbare plekken in de lokale gemeenteraden, hen voorbereiden op de verkiezingen en vervolgens begeleiden als ze eenmaal gekozen zijn. Verder is het een uitdaging voor de partijen om het vertrouwen van de Tunesiërs te verdienen. De bevolking maakt zich vooral grote zorgen om de werkloosheid en heeft niet het gevoel dat de overheid noch de politieke partijen adequaat handelen om daadwerkelijk iets te doen om de economie van het land te verbeteren.

Project 31

In de periode van april tot en met november zijn er zeven multi-party trainingen gegeven om jonge kandidaat-raadsleden voor te bereiden op de verkiezingscampagne en de eerste dagen als politicus in functie. Elke training duurde twee-en een halve dag en werd door vier EFS trainers gegeven. Per training waren er gemiddeld 50 deelnemers, die tijdens de trainingen in kleine groepjes werden gesplitst om parallelle workshops te volgen. De trainers behandelden onderwerpen als; hoe presenteer je jezelf, integriteit, hoe betrek je burgers bij besluitvorming, campagne voeren, partij ideologie en eigen waarden. De deelnemers vonden het een uitdaging om zichzelf als lokale kandidaten te presenteren en lokaal georiënteerde standpunten te formuleren.

In totaal zijn 230 kandidaat-raadsleden in deze reeks getraind. De laatste training in november bracht een selectie van de beste deelnemers uit de reeks bij elkaar. Daar hebben 25 mensen (11 vrouwen en 14 mannen) aan deelgenomen.

Tot slot heeft de EFS van 1 tot 3 december een training gegeven voor 24 vrouwen, allen lid van één partij. Doel van de training was hen te helpen bij het opzetten van een vrouwenafdeling binnen de partij. Dit verzoek kreeg IRI van de vrouwen in de partij. Zij hadden al een zekere structuur in de partij, maar zij wilden met elkaar reflecteren op wat de doelstellingen zouden moeten zijn en welke strategie nodig was om die te behalen. Voor deze training heeft Tina Bokuchava opgetreden als gasttrainer voor de EFS. Zij is een jonge parlementariër in Georgië, voorzitter van de vrouwenafdeling binnen haar eigen partij en woordvoerder emancipatie en gender in het parlement. Tina Bokuchava deed de training samen met Hillie van de Streek, EFS trainer en secretaris van de EVP vrouwen.

Conclusie

De trainingen droegen met name bij aan het inzicht dat het belangrijk is om te weten wat er op lokaal niveau speelt en hoe je daar als vertegenwoordiger in een lokale afdeling van je partij op kunt inhaken. De hoofdvraag van elke training was: wat zijn je eigen kernwaarden als politicus en hoe vertaal je die naar een politieke visie? De trainingen waren een goede voorbereiding voor de lokale kandidaat raadsleden die zichzelf voor het eerst verkiesbaar willen gaan stellen. De deelnemers waardeerden de training zeer, ook het feit dat de trainers zelf ervaring hebben in de lokale politiek. De training voor de vrouwen kwam op een opportuun moment en gaf IRI ook de mogelijkheid weer in contact te komen met deze partij.

3: Marokko

Partner: NIMAR, IRI en NDI

Partij: meerdere partijen

Trainers: Ada Boerma, Aart van Bochove, Michiel van Butselaar, Annet Doesburg, Jos Denissen, Adger van Helden, Gerben Horst, Peter Noordhoek, Arnoud Strijbis, Frank Visser, Rick van der Woud

Context

Het koningshuis in Marokko is de plek waar de bestuurlijke macht van het land ligt. Politieke partijen in Marokko zijn beperkt in hun doen en laten en danken hun bestaansrecht aan hun trouw en gehoorzaamheid aan de koning. Ook corruptie is een veelvoorkomend fenomeen onder politici. Voor een groot deel van de bevolking is democratie daarom een onbekend begrip, en de bevolking heeft het gevoel zelf geen enkele invloed te kunnen uitoefenen op de leefomgeving en situatie. Dit is ook het geval bij politici, met name op lokaal en regionaal niveau, die door de nieuwe grondwet van 2011 meer invloed hebben gekregen maar nog niet genoeg bekend zijn met manieren om deze invloed te delen met de bevolking.

Project 33

Van 27 tot 29 oktober, van 24 tot 26 november en van 15 tot 17 december zijn in samenwerking met het NIMAR drie trainingen verzorgd voor 15 hoogopgeleide jongeren die actief betrokken zijn bij het maatschappelijk middenveld of nog student zijn. De jongeren werden getraind op hun debattechnieken en presentatietechnieken, maar kregen ook heel inhoudelijk les in de verschillende politieke stromingen en hoe het maatschappelijk middenveld een belangrijke positie heeft in een maatschappij. Het maatschappelijk middenveld in Marokko is beperkt. De jongeren ervoeren de training als zeer inspirerend om zich voor hun land te gaan inzetten, ofwel via het maatschappelijk middenveld of direct vanuit een positie in de politiek.

Project 34

Eind december heeft de EFS voor het eerst samengewerkt met NDI in Marokko. Er zijn twee trainingen gegeven. De eerste training op 12 december was voor de aankomende persoonlijk medewerkers van 30 vrouwen parlementariërs van 9 verschillende partijen. De vrouwen zitten in het parlement op quota zetels, maar krijgen weinig tot geen ondersteuning van hun partijen. In het parlement werkt een persoonlijk medewerker doorgaans voor

ongeveer 15 parlementariërs. Daarom heeft NDI een programma ontwikkeld waarbij zij jonge studenten een stage aanbiedt, met bijbehorende begeleiding van 6 maanden om de vrouwen in het parlement te ondersteunen. Zo snijdt het mes aan twee kanten; enerzijds krijgen de jongeren meer inzicht in hoe de politiek werkt in Marokko, anderzijds worden de vrouwen in het parlement versterkt door de extra hulp die zij krijgen. De training was erop gericht de persoonlijk medewerkers te adviseren hoe zij de zichtbaarheid van de vrouwen in de Marokkaanse samenleving kunnen vergroten.

De tweede training was van 15 tot 17 december voor 'champions of renewal' dit is een groep van 7 mensen uit 7 verschillende partijen met wie NDI samenwerkt rondom partijvernieuwing. Het programma is ontstaan uit de behoefte van de partijen zelf om meer jongeren en vrouwen te kunnen betrekken bij hun partijen. De EFS trainers hebben de deelnemers geholpen actieplannen op te stellen. Deze training past in een breder programma dat NDI heeft waarbij deze groep mensen vaker bij elkaar gekomen is.

Project 36

Op verzoek van IRI zijn er vijf trainingen verzorgd door de EFS: één training van 24 tot 26 mei en vier trainingen in de periode oktober-november. Vier van de trainingen waren voor mensen uit de West-Sahara. Eén training was voor twee vrouwengroepen die de IRI ondersteunt. Beide groepen hebben, onder begeleiding van de EFS trainer, samengezeten en gesproken over hoe zij meer gezamenlijk kunnen optrekken en hoe zij zich zouden kunnen aansluiten bij vrouwen groepen buiten de West-Sahara. De twee andere trainingen in dit gebied richtte zich op het belang van burgerparticipatie bij besluitvorming van de lokale overheid. De vierde training vond plaats in Casablanca, deelnemers waren lokale overheidsfunctionarissen en politici en richtte zich op hoe je als politieke partijen samenwerkt als het gaat om plannen op lokaal niveau en budgetcontrole daarop. In totaal zijn er in deze trainingen door de EFS ongeveer 100 mensen getraind.

Conclusie

De EFS wil met haar trainingen bijdragen aan de kennis en uitvoering van democratie in het land. Dit doet de EFS gericht aan politici maar ook aan jongeren die geïnteresseerd zijn in het verbeteren van de situatie in hun eigen omgeving en wellicht de politiek in zouden willen. Door zich in te zetten voor vrouwen en jongeren in de politiek kan de EFS een kleine maar waardevolle bijdrage leveren aan de democratisering van Marokko. Zowel het versterken van de positie van vrouwen als het inspireren van jongeren om zich politiek in te zetten op lokaal, regionaal of nationaal gebied is tot nu toe een goede focus gebleken. De projecten richten zich bovendien op verschillende niveaus: IRI werkt veelal met lokale politici, NDI werkt met jonge studenten, parlementariërs en partijbestuurders, NIMAR richten zich op jongeren uit het maatschappelijk middenveld. Er is ruimte om deze groepen te laten zien hoe onze christendemocratische waarden tot uiting komen in onze partij en ons beleid, en hen te laten nadenken vanuit welke waarden zij politiek (zouden willen) bedrijven. Vaak zitten hier veel overeenkomsten in, wat interessant is om mee te werken. De verandering moet in Marokko van onderop komen. Onze partners zien dit net zo en werken aan gedegen programma's die educatief en inspirerend zijn, en die deelnemers op een heel persoonlijk niveau verder helpen hun politieke doelen te bereiken.

4: Libanon

Partner: KAS

Activiteit: Expertmeeting ter voorbereiding op fact finding missie

Project 39

Eind 2017 was een fact finding mission gepland naar Libanon. Door de onrust die in november ontstond in Libanon als gevolg van de mededeling van premier Al-Hariri dat hij

aftrad als premier, heeft de EFS besloten deze missie uit te stellen naar begin 2018. Wel heeft de EFS een expertmeeting georganiseerd in Nederland. Er waren twee sprekers: een journalist en schrijver die bekend is met de regio en gelieerd is aan het Grote Midden Oosten Platform, en een Syriër die in Libanon geleefd heeft als vluchteling en nu in Nederland betrokken is bij de organisatie 'The Hague Peace Projects'. Zij gaven beide inzicht in de situatie in Libanon. Aan de expertmeeting namen EFS trainers maar ook vertegenwoordigers van de andere politieke stichtingen uit Nederland deel. De bijeenkomst werd erg gewaardeerd vooral omdat het de mogelijkheid gaf onderling plannen uit te wisselen en de aanpak van de verschillende stichtingen te vergelijken.

3.4.5. Matra Oostelijk Partnerschap

1: Armenië

Partner: Konrad Adenauer Stiftung (KAS)

Partijen: Republican Party of Armenia (RPA), Prosperous Armenia Party (PAP), Armenian Revolutionary Federation (ARF), YELK (Way Out Alliance), Heritage Party, Armenian Renaissance Party, Armenian National Congress (HAK/ANC), Free Democrats

Trainers: Jos Denissen, Hege Knaven, Sander Janssen (VVD), Anika Snel (VVD)

Context

Sinds februari 2016 is de Republikeinse Partij van Armenië, een zusterpartij van het CDA, de grootste partij in Armenië. De Republikeinse Partij levert ook de premier en een groot aantal ministers. Armenië bevindt zich in een moeilijke spagaat tussen Rusland en de EU. Het land lijkt verdeeld tussen pro-Westerse en pro-Russische groepen. De invloed van Rusland in Armenië is groot: Rusland investeert grootschalig in vastgoed en ontwikkelingsprojecten, en is actief in de orthodoxe kerk. De regering weet hoe belangrijk Rusland voor Armenië aan het worden is, maar heeft ook een pro-Europese blik. In november 2017 tekenden Armenië en de EU een overeenkomst ter verbetering van het maatschappelijk middenveld, de veiligheid en het klimaat in het land.

Project 25

Van 28 september tot 1 oktober vond de jaarlijkse Leadership Academy in Armenië plaats. Deze academy wordt al jaren samen met de PvdA en de VVD georganiseerd. De trainers gingen in op de sociaal-democratie, christen democratie en liberalisme. De deelnemers werden vervolgens uitgedaagd om na te denken over hun eigen waarden en korte presentaties te geven over hun eigen partij waarin zij de visie en missie verwoordden. Ook persoonlijke vaardigheden stonden centraal. Gedurende de training werden de deelnemers uitgedaagd feedback te geven op elkaar presentaties en vorderingen.

Project 32

Van 7 tot 8 november trainde de EFS een grote groep vrouwen van verschillende politieke partijen. Net als vorig jaar stond persoonlijk leiderschap centraal: van voor jezelf opkomen in een groep tot als politicus aan de slag gaan. De vrouwelijke EFS trainers vertelden vanuit hun eigen ervaringen in de politiek hoe zij met lastige situaties omgaan en daagden de vrouwen uit om na te denken over hun persoonlijke waarden, doelen en toekomstbeeld voor hun land.

Conclusie

Zowel de multipartij training als de vrouwen training zijn goede concepten waarin kennismaking tussen verschillende politieke partijen centraal staat. In het sterk gepolitiseerde land is het goed om mensen te laten reflecteren waar zij precies voor staan en wat precies de onderlinge verschillen zijn. In de praktijk zijn deze verschillen kleiner dan men

vaak denkt. Vooral op het gebied van waarden blijken partijlijnen er weinig toe te doen. De trainingen slaagden erin dit besef te verwerven. Tijdens de jongerentraining werd wel duidelijk dat het formuleren van een gezamenlijk toekomstplan voor het land nog lastig was. Tussen de regeringspartijen en de oppositiepartij zit er veel wantrouwen, wat echt samenwerken in de praktijk nog moeilijk maakt.

2: Oekraïne

Partner: Institute of Political Education (IPE), Ukraine

Partij: Batkivshyna Moloda, BPP-Solidarnist, Democratic Alliance

Trainers: Jan Mulder, Klaas Jan de Vries, Hans Demoed, Ada Boerma, Marischa Kip, Lotte Schipper, Hege Knaven

Context

Oekraïne wordt geregeerd door president Petro Porosjenko, een president die naar eigen zeggen zijn blik op Europa heeft. Vanuit de Europese Unie krijgt Oekraïne veel steun. In ruil daarvoor moet Oekraïne werken aan anti-corruptie beleid, betere mensenrechten en het verbeteren van de economische situatie. Met name op het gebied van anti-corruptie loopt Oekraïne sterk achter. De EU wil graag sneller verbeteringen zien, en benadrukte dit ook tijdens de EU-Oekraïne summit op 12 en 13 juli. Oekraïne is onderdeel van het Eastern Partnership (Oostelijk Partnerschap) programma van de Europese Unie.

Project 23

In 2017 zijn er zes trainingen gegeven in Oekraïne. De trainingen werden allemaal georganiseerd in samenwerking met de KAS en de Ukrainian Institute for International Politics (UIIP). Het trainingsjaar begon met een alumnidag op 3 maart voor de meest actieve deelnemers van het "Eastern Partnership Leaders for Change" programma van vorig jaar. Dit is een programma voor jongeren van EVP partijen in Oekraïne, Georgië en Moldavië. De jongeren gingen aan de slag met een gezamenlijke resolutie voor Oost-Europa. De jongeren waren zeer gemotiveerd en schreven in de resolutie over de noodzaak om als Oostelijk Partnerschapslanden samen te werken, vanuit gezamenlijke normen en waarden.

In maart, mei en december werden er trainingen georganiseerd in de regio's. Op 26 tot 28 mei werd met de jeugd van de BPP-Solidarnist partij nagedacht over interne partijdemocratie en ging de training over het opzetten van een partijstructuur. Een zelfde soort training werd gehouden voor de Democratic Alliance Youth op 17 tot 19 maart, waar nieuw leiderschap voor een nieuwe dynamiek binnen de partij heeft gezorgd. Op 7 tot 9 december werd de jeugd van de Batkivschina partij getraind over campagne en communicatietechnieken. Vanuit waarden en overtuigingen dachten de jongeren na over wat ze belangrijk vinden in de politiek en wat ze willen overbrengen naar hun kiezers.

Ook dit jaar werden er trainingen georganiseerd als onderdeel van het Eastern Partnership Leaders for Change programma, op 11 tot 16 mei en op 10 tot 17 september. De jongeren uit Oekraïne, Georgië en Moldavië werden in dit programma getraind over Europese waarden, Europese instellingen en de rol en positie van hun land in het EU Eastern Partnership programma. Andere onderwerpen die aan bod kwamen waren onderhandelen, crisis management en politieke bewustheid. In zowel mei als in september werden er twee sessies gehouden, zodat in totaal vier groepen werden getraind.

Conclusie

Dit jaar waren er minder trainingen dan in voorgaande jaren, maar de kwaliteit van de trainingen was net zo hoog en onze partners en trainers net zo ambitieus. Jongeren werd geleerd kritisch na te denken en mee te denken met de ontwikkelingen in hun partij, vanuit persoonlijke waarden en de belangrijkste waarden van hun partij. Daarnaast is de kennis ten opzichte van Europees beleid voor vele partijleden flink vergroot. De trainers merken wel dat

het steeds moeilijker wordt voor de politieke partijen om jongeren te sturen die nog niet eerder een EFS training hebben gedaan. Er is behoefte aan nieuwe thema's, specifiek voor de meest ambitieuze jongeren van de partijen.

3: Wit-Rusland

Partner: Educatio

Partijen: Movement For Freedom, Belarusian Christian Democrats, United Civic Party, Tell the Truth

Trainers: Annet Doesburg, Aart van Bochove

Context

De relatie tussen Rusland en Wit-Rusland is op dit moment niet optimaal, omdat Rusland door de lage olieprijs minder in de Wit-Russische economie investeert. Het Westen ziet daarom een 'window of opportunity' om de relaties met President Aleksandr Loekasjenko te verbeteren en de dialoog aan te gaan over de situatie in het land. De oppositie in Wit-Rusland is verdeeld, maar staat ook open om in gesprek te gaan met de Wit-Russische regering. Men heeft het gevoel dat serieuze onderhandelingen steeds dichterbij komen. Ondanks deze hoopvolle ontwikkelingen wordt het de politieke partijen in Wit-Rusland nog altijd zeer moeilijk gemaakt. De regels veranderen voortdurend en politici van de oppositie belanden regelmatig in de gevangenis. De trainingen voor de Wit-Russische partijen worden in Litouwen georganiseerd, om problemen te voorkomen.

Project 27: Trainingsweek voor jongeren

Van 19 tot 22 oktober gaf de EFS in samenwerking met Educatio een training aan politici en jongeren van vier politieke partijen uit Wit-Rusland. Op de 20e was er een rondetafelgesprek waarvoor twee leiders van elke politieke partij waren uitgenodigd. Onder begeleiding van Aart van Bochove gingen de leiders met elkaar in gesprek over hun plannen voor de toekomst van het land en probeerden ze aansluiting te vinden bij elkaars waarden en ambities. Drie partijen zaten op een lijn, de Tell the Truth partij bleek vaak anders te denken dan de rest. Op 21 en 22 oktober werd er een training gegeven door Annet Doesburg aan politiek actieve jongeren van de vier partijen. De training ging eerst over waarden en ideologie en daarna werden vaardigheden getraind die je nodig hebt als politicus: onderhandelen, debatteren, openbaar spreken en communicatie. Het motto van de training was 'Be Prepared!'.

Conclusie

De roundtable met de partijleiders bracht veel vragen aan het licht. De oppositie is op zoek naar strategische consultancy over politiek voeren en onderhandelen, maar ook over beleidstechnische onderwerpen. In 2018 zal de EFS nader gaan onderzoeken hoe we aan deze vragen kunnen voldoen, wellicht in samenwerking met al bestaande trajecten. De EFS zal zich in elk geval blijven richten op het trainen van actieve jongeren van de jongerenorganisaties van de partijen. De training in oktober voor jongeren was een groot succes, de jongeren waren zeer gemotiveerd en hebben in korte tijd veel geleerd wat bruikbaar was voor het versterken van hun jongerenorganisaties en het ontwikkelen van hun eigen kunnen en kennen in de politiek.

4: Georgië

Partner: Konrad Adenauer Stiftung (KAS)

Partij: European Georgia

Missieleden: Geerten Boogaard, Wim Eilering, Jan Pieter Lokker, Hege Knaven

Context

Via de KAS in Armenië kreeg de EFS kennis van de lastige situatie van de KAS in Georgië.

Begin 2017 splitste een groot gedeelte van de United National Movement partij zich af in een nieuwe partij: European Georgia. De twee partijen vinden het lastig om met elkaar te praten, maar zijn inmiddels wel beide lid van de EVP. Door de afsplitsing zijn beide EVP partijen zwak: European Georgia heeft wel parlementariërs maar geen achterban, United National Movement heeft geen parlementariërs maar wel een achterban. De KAS in Georgië heeft niet de middelen om beide partijen te trainen. De EFS heeft daarom een fact finding missie naar Georgië opgezet om kennis te maken met beide partijen en te onderzoeken of wij iets kunnen betekenen vanuit onze missie, kennis en kunde.

Missie

De missie naar Georgië vond plaats van 25 tot en met 28 oktober. De missieleden spraken met de KAS in Georgië, de United National Movement partij, de European Georgia partij, verschillende NGO's en de IRI. De missieleden hebben in het EFS bestuur verslag uitgebracht van hun missie. In overeenstemming met het advies van de missieleden heeft het EFS bestuur besloten om vanaf 2018 trainingen te gaan geven in Georgië, in samenwerking met de KAS. De doelgroep zal de vrouwenafdeling en de jongerenafdeling van de European Georgia partij zijn. De missieleden stonden erg positief tegenover deze partij en zien de noodzaak om deze jonge partij te steunen. De EFS zal zich richten op het versterken van de positie van vrouwen in de partij en het opzetten van een brede jongerenafdeling. De KAS zal zich daarnaast richten op het trainen van de United National Movement partij. De EFS en de KAS zullen wel het belang blijven onderstrepen van de samenwerking tussen de beide EVP partijen, om uiteindelijk toe te werken naar het tegelijkertijd trainen van beide partijen.

3.4.6. Publicaties

Sinds de oprichting in 1990 heeft de EFS verschillende artikelen gepubliceerd, welke worden gebruikt voor onderwijs en trainingsdoeleinden. Een overzicht van de gepubliceerde werken volgt hieronder:

“Political Party Building in Eastern Europe”, *Jan van Laarhoven in: “European View, Transition to Democracy”, volume 7, number 1, 2008*

“A Plea for Democracy Beyond Borders: Defence, Development, Diplomacy, and Democracy”, *Martin van Vliet, Jan Jaap van Halem c.s., 2008*

“Rapport Over de Dijk, dilemma's in ontwikkelingssamenwerking”, *Jan Jaap van Halem, Arnold van Velzen, Martin van Vliet, Lizzy Beekman, Bronne Pot, 2009*

“Society, Values, Politics, an Introduction to the Debate”, *Jos van Gennip, 2009*

“Religie, een blinde vlek in ons buitenland beleid, een DVD met zeven sprekers over de rol van religie in Ontwikkelingssamenwerking”, *Jan Jaap van Halem, Arnold van Velzen, Bronne Pot, 2010*

“Leren participeren in de Zuid-Kaukasus”, in “Develop, kwartaaltijdschrift over Human Resourced Development”, *Tjip de Jong, Bronne Pot en Pieter Jan van Wijngaarden, jaargang 6, nummer 4, winter 2010*

“20 years of International Solidarity, the ongoing need for promoting democracy”, *editor Elisabeth Wunderle, 2010*

“Blik op Ontwikkelingssamenwerking”, *editor Elisabeth Wunderle, 2010*

“Zenska Strana Parlamenta, Ucesce zena u skupstinskim sazivima 1946 – 2010 u Crjnoj Gori”, *Nada Drobnjak, 2010*

“Civic Education, methodological guidelines for School Teachers”, *Pieter Jan van Wijngaarden, Tjip de Jong, Bronne Pot, 2010 (translations available in Georgian, Armenian and Azeri)*

“Politics based on conviction, Taking responsibility for society: A practical guide to Christian-Democratic values”, J.A.T. Denissen, 2012 *(translations available in French and Arabic)*

3.4.7. Activiteiten 2017

De lijst hieronder bevat een overzicht van de EFS programma's en activiteiten in chronologische volgorde.

Januari

16-20 Young Leaders XXIII-3 seminar, sociaal en economisch beleid RSI

Februari

27 - 1 maart Studiebezoek, Bosnië-Herzegovina EVP

Maart

2- 4 Eastern Partnership Leaders for Change alumni dag, Oekraïne KAS

3 - 4 Christendemocratie en waardenpolitiek, Servië KAS

11 - 15 Verkiezingstraining in Nederland voor jongeren uit Bosnië-Herzegovina CNI

17 - 19 Interne partijdemocratie en partijstructuur, Oekraïne KAS

April

7 -9 Meerpartijen campagne training, Bosnië-Herzegovina CNI

21 - 23 Training voor jonge kandidaat raadsleden I, Tunesië IRI

29 - 30 Vrouwentraining en jongeren training, Kosovo KAS

Mei

11 - 15 Training voor jonge kandidaat raadsleden II, Tunesië IRI

11 - 16 Interne partijdemocratie en partijstructuur, Oekraïne KAS

21 - 23 Lokale verkiezingscampagne training, Jordanië IRI

24 - 26 Training voor lokale politici, Marokko IRI

26 - 28 Verbeteren van het onderwijssysteem, Bosnië-Herzegovina CNI

26 - 28 Eastern Partnership Leaders for Change deel I, Oekraïne KAS

Juli

16 HRM-procedures voor kandidatenselectie, Bosnië-Herzegovina CNI

21 - 23 Training voor jonge kandidaat raadsleden III, Tunesië IRI

24 - 29 11e Regional Democratic Study week, Servië KAS

Augustus

25 - 27 Training voor jonge kandidaat raadsleden IV, Tunesië IRI

28 - 2 sept Europese toekomst deel I, Wit-Rusland RSI

September

8 - 10 Campagne en social media training, Kosovo KAS

10 - 17 Eastern Partnership Leaders for Change deel II, Oekraïne KAS

14 - 17 Ontwikkelen van lokale economie, Bosnië-Herzegovina, RSI

20 - 24	Fact finding missie, Albanië	
29 - 1 okt	Multiparty training, Armenië	KAS
29 - 1 okt	Training voor jonge kandidaat raadsleden V, Tunesië	IRI
Oktober		
6 - 7	Training voor lokale politici, Marokko	IRI
10 - 14	Young Leaders XXIV-1 seminar, basiswaarden van democratie	RSI
19 - 22	Waarden en ideologie, Wit-Rusland	Educatio
21 - 23	Raadsleden en bestuursleden training, Jordanië	IRI
25 - 28	Fact finding missie Georgië	
27 - 29	Training voor jonge kandidaat raadsleden VI, Tunesië	IRI
27 - 29	Politieke vaardigheden serie voor studenten deel I, Marokko	NIMAR
November		
6 - 7	Training voor vrouwen netwerk, Marokko	IRI
7 - 8	Vrouwentraining, Armenië	KAS
10 - 12	Training voor jonge kandidaat raadsleden VII (Best Of), Tunesië	IRI
15 - 17	Training betrekken van burgers bij politieke besluitvorming, Marokko	IRI
21 - 25	Young Leaders XXIV-2 seminar, internationale veiligheid	RSI
23 - 25	Training over lokaal bestuur, Marokko	IRI
24 - 26	Politieke vaardigheden serie voor studenten deel II, Marokko	NIMAR
24 - 28	Beleid voor mensen met een lichamelijke beperking, Jordanië	IRI
December		
1 - 3	Vrouwentraining, Tunesië	IRI
7 - 9	Communicatie en campagnetraining, Oekraïne	KAS
11 - 13	Training voor persoonlijk medewerkers van parlementariërs, Marokko	NDI
15 - 17	Champions of renewal, Marokko	NDI
15 - 17	Politieke vaardigheden serie voor studenten deel III, Marokko	NIMAR
14 - 17	Europese toekomst deel II, Wit-Rusland	RSI

II. Sector Communicatie

De sector Communicatie van het CDA is verantwoordelijk voor de communicatie vanuit het CDA Partijbureau en landelijk bestuur richting kiezers, leden, potentiële leden, media en relaties. De sector ondersteunt tevens het Partijbestuur en Dagelijks Bestuur op het gebied van woordvoering, speechschrijven en communicatieadvies.

Na de Tweede Kamerverkiezingen en de formatie zijn er wat verschuivingen in het team geweest. De vaste bezetting van de sector bestond in 2017 uit:

Hans Janssens, hoofd communicatie tot 1 november

Nelleke Weltevrede, plv. hoofd communicatie, per 1 november hoofd communicatie

Jan Zwaan is per 1 november IT coördinator/ webmaster geworden, als opvolger van Jochem Beumer (tot 1 november)

Marjolijn Knol, evenementen

Jacqueline van Leeuwen, evenementen

Marloes Metaal, redactie

Marcel Migo, redactie

Mirella Roor, vormgeving

Loek Tielemans, online en social media

Thijn van Veghel, digital campaigner

Herman de Vries, marketing en communicatie

Tim Plieger volgde per 1 december Brecht Grieten op (vertrokken per 1 mei), CRM

Tijdelijke medewerkers/stagiaires/vrijwilligers in 2017 waren:

Sam Weima (stagiair vormgeving)

Sam Hageraats (snuffelstage)

Esther Bergman (tijdelijk medewerker online video en events)

Eline van Santvoord (tijdelijk medewerker vormgeving)

Ruben Jacobs (medewerker website)

Jelle de Munnik (stagiair evenementen)

Valerie van der Tuin (stagiair online)

Henk Nieweg (tijdelijk medewerker onderzoek)

Jos de Boer (tijdelijk medewerker online)

Marieke vd Berg (stagiair online)

Yannick Six (vrijwilliger online)

Senny Vegter (vrijwilliger online)

Floris Plak (vrijwilliger redactie)

Sectorleiding

De leiding van de sector Communicatie was in 2017 in handen van Hans Janssens, hoofd Communicatie en Nelleke Weltevrede plv. hoofd Communicatie. Eind 2017 schoof Nelleke door, na het vertrek van Hans naar de afdeling Voorlichting van de Tweede Kamerfractie. Naast het managen van de sector bestond hun taak uit het adviseren van het dagelijks bestuur en het partijbestuur over communicatie- en campagne aangelegenheden en woordvoering namens de partij. Hans Janssens was campagneleider voor de Tweede

Kamerverkiezingen van 2017. Per 1 december 2017 is Nelleke Weltevrede benoemd tot campagneleider voor de Gemeenteraadsverkiezingen 2018.

Resultaatgebieden

De sector Communicatie heeft een aantal resultaatgebieden (in willekeurige volgorde):

1. Strategie en marketing
2. Evenementen
3. Ledenwerving
4. Publieksvoorlichting
5. Persvoorlichting
6. Redactie
7. Internet en online
8. Huisstijl, webwinkel, ontwerpservice
9. Permanente campagne en verkiezingen

1. Strategische communicatie en marketing

De afdeling en de partij werken vanuit een lange termijnstrategie aan de communicatie over het CDA. De Tweede Kamerverkiezingen in 2017 waren een belangrijk ijkpunt op die weg. Het doel om een brede volkspartij te zijn staat fier overeind. We binden mensen uit het hele land en van alle opleidingsniveaus.

De vijf thema's waarop we herkenbaar willen zijn, vormden de basis van het verkiezingsprogramma voor de TK17 en zijn ook daarna prominent in de communicatie doorgevoerd. Deze thema's zijn:

- Zorg voor Elkaar
- Sterke Samenleving
- Eerlijke Economie
- Familie en Gezin
- Waarden en Traditie.

Ook in de voorbereiding voor de Gemeenteraadscampagne van 2018 is deze thema-indeling leidend geweest.

1.1 Strategisch profiel borgen

De sector Communicatie vervult in dit profileringstraject een spilfunctie tussen het partijbestuur, het partijbureau en de verschillende politieke geledingen binnen de partij op landelijk, provinciaal en lokaal niveau. Op die manier wordt de uitwerking van het strategisch profiel in de verschillende communicatiemiddelen, evenementen en campagnes geborgd.

1.2 Marketing

Marketing en met name online marketing is meetbaar. Dat doen we dus continu. Er is een online strategie geschreven, budget vrijgemaakt en middels wekelijkse rapportages meten we alle inspanningen. De leercirkel is geborgd door bespreking in het wekelijks overleg.

We helpen lokale afdelingen ook op allerlei manieren met hun marketing. De webapplicatie Dirk, waarmee lokale afdelingen voor hun eigen gemeenten een goed inzicht hebben in de spreiding van potentiële CDA kiezers, is daar voor nog altijd de belangrijkste tool. Deze is

afgelopen jaar gekoppeld aan Salesforce en heeft daardoor nog meer toegevoegde waarde voor afdelingsbestuurders.

1.3 CRM

Voor de communicatie-afdeling is een goedwerkend CRM-systeem van groot belang omdat dit ons helpt om op maat met leden, kiezers en geïnteresseerden te communiceren. Hierdoor kunnen we relevanter zijn voor diegenen waarmee we direct contact hebben. Dit is belangrijk om als politieke partij goed te kunnen functioneren.

In 2017 is de Marketing Cloud in de lucht gebracht en zijn de eerste nieuwsbrieven verzonden via Marketing Cloud. Vanwege personele wisselingen en de drukke campagneperiode heeft de verdere implementatie een deel van het jaar stilgelegen. Maar aan het einde van het jaar 2017 heeft een nieuwe medewerker dit project weer enthousiast en voortvarend opgepakt.

2. Evenementen

Het resultaatgebied evenementen betreft grote- en kleinschalige partijbijeenkomsten en ondersteunende evenementen bij de (permanente) campagne.

In 2017 werden de volgende evenementen georganiseerd, in chronologische volgorde:

2.1 Verkiezingscongres 14 januari 2017

Het verkiezingscongres vond plaats in de gloednieuwe Midden Nederland hallen in Barneveld. In de ochtend vonden vier deelsessies plaats over de op het concept-verkiezingsprogramma ingediende amendementen.

In de middag vond het plenaire congres plaats met stemming over de overgebleven amendementen, het huishoudelijk deel, korte filmpjes van kandidaten, discussie en stemming over de ingediende resoluties en als slotstuk uiteraard de speech van lijsttrekker Sybrand Buma.

Na afloop van het verkiezingscongres konden gemeentelijke afdelingen hun gratis materiaalpakketten ophalen.

2.2 Verkiezingsmanifestaties

In de maanden januari, februari en maart werden er vijf grote themabijeenkomsten door het land heen georganiseerd. Per bijeenkomst stond één van de vijf thema's centraal waar de sprekers zich in hun speeches op richtten. Iedere bijeenkomst werd een ander thema behandeld.

- 27 januari - Drachten (Friesland) - eerlijke economie
De Lawei - Laweiplein 1 - Drachten
- 3 februari - Kronenberg (Limburg) - waarden & traditie
Peelbergen - Travers 5 (Peelstraat) - Kronenberg
- 10 februari - Zwolle (Overijssel) - zorg voor elkaar
Deltion College - Mozartlaan 15 - Zwolle
- 17 februari - Den Haag (Zuid-Holland) - familie & gezin
Paard van Troje - Prinsegracht 12 - Den Haag
- 3 maart - Breda (Brabant) - sterke samenleving
Podium Bloos - Speelhuislaan 115 - Breda

2.3 Bustour 11, 13 en 14 maart 2017

Op basis van kiezersonderzoek is er een analyse gemaakt van vijftig wijken waar het CDA potentieel de meeste stemmen zou kunnen winnen. Met een legertje aan vrijwilligers en kandidaten zijn deze 50 wijken in de laatste drie dagen voor de verkiezingen bezocht en is er, voor optimale bereikbaarheid en zichtbaarheid, huis-aan-huis geflyerd..

Er waren vijf bussen ingezet om door heel Nederland te rijden en al deze wijken te bezoeken.

2.4 Uitslagenavond 15 maart 2017

Op 15 maart vond de uitslagenavond van de Tweede Kamerverkiezingen plaats in De Remise te Den Haag. Op grote schermen waren de exitpolls en de uitslagen te volgen. Diverse media, waaronder de NOS en RTL, deden live verslag van deze avond.

2.5 Jubileumsymposium René van der Linden 10 april 2017

Op 10 april 2017 vond het jubileumsymposium voor René van der Linden plaats in de Eerste Kamer in Den Haag. Er hadden zich voor deze bijeenkomst ruim 110 mensen zich aangemeld.

Sprekers waren dhr. Herman van Rompuy, oud-voorzitter Europese Raad, Frans Timmermans, eerste vice-voorzitter Europese Commissie en een videoboodschap van Peter Altmaier, stafchef Bondskanselier Merkel.

Er werd teruggekeken naar 40 jaar activiteiten in een snel veranderende wereld, maar ook werd er gekeken naar de toekomst en het vraagstuk: Waar willen we naartoe met Europa?

2.6 Schmelzerlezing 21 april 2017

Op 21 april 2017 vond in Sociëteit de Witte in Den Haag de 15e Schmelzerlezing plaats. Ruim 180 deelnemers luisterden naar de lezing van Enda Kenny (Premier van Ierland), getiteld *Brexit and the future of Europe*.

2.7 Dag van de Afdeling 13 mei 2017

Op 13 mei werd voor de tweede keer de Dag van de Afdeling georganiseerd.

Een hele dag in de Christelijke Hogeschool in Ede, waarbij de deelnemers konden kiezen uit diverse workshops, als nieuws maken in campagnetijd, online campagnevoeren, integriteit en hoe om te gaan met stemwijzers. In totaal kon men uit 19 verschillende workshops en 3 colleges kiezen verdeeld over 3 rondes.

Ruim 500 deelnemers hadden zich aangemeld voor deze dag.

Na afloop is er onder de deelnemers een enquête verstuurd, daaruit bleek dat de dag met een goed-zeer goed werd gewaardeerd.

2.8 Bestuursweekend DB/PB 19 en 20 mei 2017

Op 19 en 20 mei vond op Landgoed Zonheuvel in Doorn het heiveekend/bestuursweekend plaats van het Dagelijks Bestuur en het Partijbestuur. Verdeeld over twee dagen richtte men zich vooral op de vraag: Hoe kan het CDA in 2025 een brede volkspartij overal in Nederland zijn?

Voor het diner op vrijdagavond waren tevens de fractieleden van de EVP-delegatie, de Eerste Kamer en de Tweede Kamer uitgenodigd.

2.9 Overhandiging schilderij Abraham Kuiper 21 juli 2017

Vrijdag 21 juli vond een unieke bijeenkomst plaats op het CDA-partijbureau in Den Haag. Architect en kunstenaar Peter Kuiper, achterkleinzoon van Abraham Kuiper, overhandigde een bijzonder schilderij van zijn overgrootvader aan het CDA. Het schilderij, dat in familiebezit was, is gemaakt door Jan Veth, Nederlands kunstschilder (1864-1925). Ruth Peetoom (partijvoorzitter), Hans Seijlhouwer (Conservator Protestantse Erfgoed collectie aan de Universiteitsbibliotheek VU) en Cees Zwanenburg (oud-huismeester CDA) leverden een bijdrage aan deze bijeenkomst.

2.10 Open Monumentendag 9 september 2017

Voor de tweede keer heeft het pand van het CDA-Bureau aan het Buitenvoort 18 deelgenomen aan de Open Monumentendagen. Het pand is in 1908-1909 gebouwd naar ontwerp van de architect W.F.J. Kapitz als kantoor van de Haagse Duinwaterleiding en inmiddels een rijksmonument. Ruim 100 bezoekers hebben tussen 11.00-15.00 uur het pand bezocht.

2.11 Prinsjesdagborrel 19 september 2017

Sinds een aantal jaren vindt op het CDA-Bureau in Den Haag de Prinsjesdagborrel plaats, ter ere van de opening van het nieuwe politieke jaar. In 2017 bezochten een kleine 190 genodigden de borrel.

2.12 Partijcongres 4 november 2017

Aan het begin van 2013 is besloten om met de partijcongressen één keer per jaar de regio in te gaan, afhankelijk van de onderwerpen die op de agenda staan. Afgesproken is om te proberen aan te sluiten bij de gemeentelijke herindelingsverkiezingen die altijd in november plaatsvinden.

Helaas was er in de herindelingsgebieden geen geschikte locatie en is uiteindelijk gekozen voor Concertgebouw de Vereeniging in Nijmegen.

Het partijcongres begon met 5 deelsessies:

1. Resoluties
2. Ontvangst nieuwe leden
3. Sessie GR18: uitleg ondersteunende software verkiezingen (OSV)
4. Partij van en vóór de toekomst
5. Europa en de Frans-Duitse As

Aansluitend vond het plenair ochtendprogramma plaats met speeches van ondermeer de partijvoorzitter en de partijleider en het in memoriam waarin Gerrit Braks, Helmut Kohl, Willem Vergeer, Jur Mellema, Niny van Oerle, Cor Kleisterlee en Rinse Zijlstra herdacht werden.

Tussen 13.15-14.15 vond de tweede ronde met deelsessies plaats:

6. Workshop: Verbeterde Ledenadministratie (DIRK)
7. Workshop: Hoe om te gaan met stemwijzers
8. Training: Aan de slag met Facebook & Google advertenties
9. Een duurzame wereld: met of zonder het CDA? (Derk Jan van Bijsterveldt)
10. Migratie

Aansluitend het plenair middagdeel met het huishoudelijk deel, de bespreking van de resoluties, kennismaking met Lotte Schippers (voorzitter CDJA) en de presentatie van de bewindspersonen, die allemaal aanwezig waren.

Het partijcongres eindigde rond 17.00 uur met een borrel en aansluitend een voor de leden van het Dertigersnetwerk georganiseerd diner.

3. Ledenwerving

Het belangrijkste moment voor ledenwerving in 2017 was de mooie uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen voor het CDA. Een bedank-word lid campagne in kranten en online heeft een mooi aantal nieuwe leden opgeleverd. Ook buiten campagnetijd is het aantal nieuwe leden hoger dan voorgaande jaren, mede door het verbeterde imago van het CDA. Eind van 2018 hadden we meer nieuwe leden doordat lokale afdelingen hun kieslijsten aan het opstellen waren en hiervoor soms mensen benaderden die op een andere manier maatschappelijk actief waren en deze warm maakten voor een plek op de CDA-lijst. Het werven van leden blijft echter een aandachtspunt, gezien de demografische uitstroom.

4. Publieksvoorlichting

4.1 Zendtijd Politiek partijen

Eén van de activiteiten van de pers/publieksvoorlichting is de verzorging van de Zendtijd voor Politieke Partijen (ZPP).

Radio

Het CDA mag per jaar circa twintig radio-uitzendingen verzorgen in het kader van Zendtijd Politieke partijen. De uitzendingen worden uitgezonden op Radio 5 op wisselende momenten door het jaar, maar altijd rond middernacht.

Door de lengte van de uitzending (een kleine tien minuten) is het in principe mogelijk om dieper op een actueel onderwerp in te gaan. Echter, door het beperkte bereik en de beperkte bemensing hebben we er in 2017 voor gekozen, net als een aantal andere partijen, om de radio-uitzendingen niet te maken.

Televisie

In het kader van publieksvoorlichting is de Fryslân-video over Sybrand Buma uitgezonden. In de campagnetijd is daarnaast een paar keer de 'kleurplaat'-video uitgezonden.

5. Persvoorlichting

5.1 Algemeen

Persvoorlichting behoort tot de kerntaken van de sector Communicatie. Een goede relatie met journalisten en media vraagt om permanente aandacht en relatiemanagement in de vorm van tijdige informatievoorziening, achtergrondgesprekken en andere service.

5.2 Partijcongressen

Partijcongressen zijn voor de media interessante events om het CDA in beeld te brengen. Ook in 2017 was de belangstelling van radio, tv en geschreven media groot. Dit had zijn weerslag in de berichtgeving.

5.3 Ondersteuning partijvoorzitter Peetoom

Hans Janssens was eerste woordvoerder, Nelleke Weltevrede tweede woordvoerder. Ze hebben beiden Ruth Peetoom ondersteund in haar representatieve taken, bij interviews en in andere publieke optredens.

5.4 Presentatie rapporten Wetenschappelijk Instituut voor het CDA

Persvoorlichting begeleidde in communicatief opzicht ook dit jaar de presentatie van een aantal rapporten van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA, als ook de publieke fora of seminars van het instituut. De rapporten leidden regelmatig tot media-aandacht, ook in radio en televisieprogramma's.

6. Redactie

De redactie is verantwoordelijk voor het ledenblad van het CDA, voor Bestuursforum, het blad van de CDA-bestuurdersvereniging (BSV), voor de nieuwsbrieven en de (eind)redactie van overige uitgaven. Daarnaast adviseert de redactie over middelen, vormgeving en content op internet.

6.1 CDA.nl – het tijdschrift

In 2017 zijn er vier nummers van CDA.nl – het tijdschrift verschenen. Drie daarvan waren normale nummers, een was een dun verkiezingsnummer in een dubbele oplage.

nummer 1: verkiezingsnummer TK2017 met minder pagina's en dubbele oplage om te verspreiden

nummer 2: de wereld om ons heen

nummer 3: voor een land dat we door willen geven / duurzaamheid

nummer 4: kerstnummer / gemeenteraadsverkiezingen

De redactie van CDA.nl werd gevormd door het hoofd communicatie, die hoofdredacteur is, een eindredacteur (Marcel Migo), een allround redacteur (Marloes Metaal), en een grafisch vormgever (Mirella Roor, bijgestaan door Sam Weima), een vertegenwoordiger van de sector politiek-bestuur, en een externe redactie die bestaat uit vrijwilligers.

De oplage van het ledenblad was (ca.) 45.000 exemplaren.

6.2 Bestuursforum

In 2017 heeft het redactieteam zorg gedragen voor acht uitgaven van Bestuursforum. Dit blad richt zich op alle decentrale CDA-politici en wordt gemaakt in opdracht van de CDA-bestuurdersvereniging. De inhoud werd verzorgd door een eigen, vaste redactie onder eindredacteurschap van Marcel Migo. Statenlid Heleen Keur is per maart 2017 hoofdredacteur van Bestuursforum, zij heeft het stokje overgenomen van Jos Wiene. In 2017 verschenen de volgende dossiers (hoofdthema's):

nummer 1: verkiezingsnummer

nummer 2: 15 jaar dualisme

nummer 3: de brede volkspartij

nummer 4: herindelen

nummer 5: veranderen

nummer 6: lef

nummer 7: veiligheid

nummer 8: het CDA in de stad

De oplage van Bestuursforum was 3.100 exemplaren.

6.3 Teksten website

Het hele jaar door is er content verzorgd voor de site www.cda.nl en voor de facebookpagina's en twitteraccounts van het CDA.

6.4 Overige publicaties

In samenwerking met de Tweede Kamerfractie is een ledennieuwsbrief verzorgd, die met uitzondering van de recesperiodes elke week verschenen is.

7. Internet

7.1 Internet

Online mogelijkheden spelen ieder jaar een grotere rol. Daarom heeft de inzet van o.a. de website en social media ieder jaar een grotere prioriteit. Door scherp te zijn op nieuwe ontwikkelingen en hierop in te spelen, zijn we als partijbureau meegegaan met onze tijd en hebben we ons deze nieuwe communicatiemiddelen eigen gemaakt.

Aangezien 2017 een verkiezingsjaar was, is er intensief van o.a. de website en de sociale media gebruik gemaakt. Het doel hierbij was om de band tussen kiezer en partij te versterken. In dit jaar hebben we gebruik gemaakt van de onderstaande online middelen.

7.2 Website (Typo3)

Nadat 2016 in het teken stond van de herziening en herbouw van huidige content management system (CMS) TYPO3 stond 2017 vooral in het teken van de begeleiding van beheerders. Door de vernieuwde backend zien we een toegenomen gebruik door lokale afdelingen. Hierbij blijft goede begeleiding noodzakelijk. Vanaf december 2017 nam het aantal verzoeken aan de helpdesk enorm toe i.v.m. de naderende gemeenteraadsverkiezingen. Ook steeds hoger wordende eisen aan veiligheid, privacy, snelheid etc blijven continu aandacht vragen. Zeker in campagnetijd, toen er nav nieuwsberichten over mogelijke infiltratie door Rusland, nog extra veiligheidschecks zijn gedaan door een externe partij (gefinancierd door het Ministerie van BZK). Wij bleken relatief goed beveiligde platforms te hebben en de geadviseerde aanpassingen waren minimaal.

7.3 Social Media

De sociale media zijn niet meer weg te denken in onze maatschappij. Tijdens de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen is social media zeven dagen per week ingezet om onze standpunten te uiten. Via social media weten we steeds meer leden, sympathisanten en kiezers te bereiken. Binnen de organisatie krijgt het een steeds grotere prioriteit door inmiddels twee vaste formatieplaatsen. Daarnaast zijn er permanent stagiaires die het team ondersteunen.

Webcare

Social media draaien om het maken en onderhouden van langdurige contacten, dit geldt ook voor het CDA. Steeds meer mensen weten ons online te vinden met vragen en opmerkingen via Facebook, Twitter, Instagram en Whatsapp. Tijdens de campagne waren we zelfs zeven dagen beschikbaar om vragen te beantwoorden. Maar het is ook mogelijk dat contact ontstaat doordat wij online geïnteresseerden weten te vinden en het gesprek met hen aangaan. Dit contact ontstaat dankzij input van de online monitor tool genaamd Coosto. Het CDA hecht veel waarde aan deze contacten, daarom blijven wij Coosto inzetten voor het aangaan van waardevolle, online gesprekken met geïnteresseerden. In 2017 hebben wij tijdelijke medewerkers gebruikt om met extra mensen het gesprek met leden en kiezers aan te gaan.

Producersen van content

In 2017 hebben we een professionaliseringslag gemaakt. Via steeds meer verschillende middelen en vormen weten we de kiezer te bereiken. In 2016 maakten we al gebruik van Facebook, Twitter, Youtube en Instagram en in 2017 hebben we daar de app *APPèl* aan toegevoegd en zijn we ook actief op LinkedIn. Met de app houden we leden en sympathisanten op de hoogte van het allerlaatste CDA-nieuws.

Ook weten we via steeds meer verschillende vormen de Nederlander te bereiken. Hierbij vindt het CDA vooral interactiviteit belangrijk, want op die manier kan een partij met de kiezer een band opbouwen. Zo werden er via social media testen gelanceerd om te kijken wat men wist van Nederlandse tradities en of iemand geschikt was om raadslid te worden. Ook werden er veel online polletjes gehouden om te vragen wat mensen van een standpunt vonden.

Daarnaast werd net als de jaren daarvoor gebruik gemaakt van korte video's, foto's, tekstberichten en infographics. Een infographic is een grafische weergave van informatie. Het voordeel hiervan is dat iemand die een (goede) infographic ziet geen lap tekst hoeft te lezen, maar de boodschap snel en eenvoudig uit de afbeelding op kan maken. Veel content werd door medewerkers van het Partijbureau bedacht en uitgevoerd. Een enkele keer hebben externe bureaus geholpen met het maken van filmpjes en Instagram.

Adverteren

Om grote groepen kiezers te bereiken met onze boodschap zijn we vanaf 2017 op grotere schaal aan het adverteren. Dit doen we op verschillende manieren. Ten eerste door mensen uit te nodigen om het CDA op Facebook leuk te vinden. Daarnaast ook door posts op de CDA-facebookpagina te promoten onder verschillende doelgroepen.

Adviseren

Het online team heeft in 2017 een tour door Nederland gemaakt om (kandidaat) Kamerleden en raadsleden te trainen om social media effectief in te zetten. Dit was ter voorbereiding van de Tweede Kamerverkiezingen en de gemeenteraadsverkiezingen. Maar ook om permanent zichtbaar te zijn via social media.

7.4 Webapp "Dirk"

In 2013 is het basisproduct van de webapplicatie opgeleverd. De Webapp is de digitale cockpit voor lokale CDA afdelingen. Doel van de internetapplicatie is om in stappen de dienstverlening aan afdelingen gedigitaliseerd aan te bieden. In 2017 is er voor gekozen om de applicatie ook in te zetten om direct met afdelingen te communiceren. Hierbij is het uitgangspunt: van bestaande gegevens informatie maken door een geïntegreerde manier van presenteren. Dit vergroot het inzicht van afdelingen in hun ledenbestand. Het heeft tevens positieve effecten op het gebied van administratie, campagne, HRM en organisatorisch functioneren van de afdelingen.

De webapp is gericht op de bestuurs- en fractieleden van een afdeling. Het platform is beschikbaar op diverse platforms: via een website, voor tablets (bijv. iPad) en mobiele telefoons (bijv. iPhone). In 2017 is de webapplicatie verder verbeterd, zijn de mogelijkheden

toegenomen en zijn de leden die toegang hebben tot Dirk begeleid in het gebruik ervan. In het komende jaar worden nieuwe mogelijkheden onderzocht voor een verdere professionalisering. Werkzaamheden om data fijnmazig te presenteren, zijn in gang gezet.

7.5 Overzicht

Onderstaande lijst van producten is in 2017 geleverd door de medewerkers online:

- Verbeteren website
- Verbeteren afdelingswebsites
- Diverse nieuwe afdelingssites
- Infographics
- Videographics/animaties
- Video's ontwikkelen
- Inzet op webcare
- Intensievere en strategische inzet van Facebook, Twitter en Instagram
- Inzet van Facebook ads
- Inzet van Google Ads
- Online monitoring (Coosto)
- Groep met online ambassadeurs is vergroot
- De app APPèl opgezet voor leden en sympathisanten
- Inzet op interactiviteit door gebruik Facebook Live en polletjes
- Begeleiding kamerleden en lokale afdelingen op social media

8. Huisstijl, vormgeving, ontwerpservice en webwinkel

Binnen de communicatie van het CDA (Partijbureau, Tweede Kamerfractie, Provincies en Afdelingen) is het van belang een eenduidige en herkenbare uitstraling te hebben. Via diverse kanalen zoals de huisstijlsite en ontwerpservice worden verschillende middelen, vormgevingsproducten en tools aangeboden om deze huisstijl te implementeren én optimaal te gebruiken.

In 2017 zijn er door de vaste grafisch vormgever i.s.m. de stagiaire van het Grafisch Lyceum Rotterdam, Sam Weima en tijdelijk medewerker (en oud-stagiaire) Eline van Santvoord, tal van producten ontworpen, zoals allerlei (online en drukwerk) campagne- en promotiematerialen voor de TK2017, folders voor ledenwerving, diverse online banners, flyers, kaarten, brochures, roll-up banners, de aankleding en vormgeving van uitingen voor de partijcongressen en natuurlijk het ledenblad. Tevens is in de zomer van 2017 een begin gemaakt met de campagnestijl voor de Gemeenteraadsverkiezingen van 2018.

8.1 CDA-ontwerpservice

Sinds een aantal jaren beschikt het CDA over een onlinesysteem, waar gemeentelijke en provinciale afdelingen, kandidaten en gelieerde organisaties hun eigen drukwerk kunnen ontwerpen. Aan de hand van formats kunnen zij hun drukwerk personaliseren. Steeds meer aandacht wordt ook besteed aan online ontwerpen in de ontwerpservice, zoals online banners voor twitter, website en facebook. Beheerder van het systeem is Xpressionlabs uit Emmen.

Na de zomer van 2017 is de ontwerpservice gereed gemaakt voor de campagne voor de Gemeenteraadsverkiezingen van 2018. We zijn daarbij overgegaan naar een nieuws systeem binnen Xpressionlabs, genaamd Fluid. Nieuwe formats voor de posters, kaarten, flyers en onlinebanners werden in het systeem geplaatst en alle afdelingen kregen een inlog om het systeem te kunnen gebruiken.

8.2 Webwinkel

De webwinkel is in beheer bij de firma Hexspoor in Boxtel. Via de webwinkel kunnen leden en afdelingen materialen bestellen die zij nodig hebben voor hun evenementen en (permanente) campagne. Dit varieert van pennen en winkelwagenmuntjes tot kleding. Er kan vooraf betaald worden via iDeal.

In december 2017 was de webwinkel weer helemaal gevuld in aanloop naar de verkiezingen van 2018. Door het beperkte budget dat binnen de krappe begroting GR18 beschikbaar was, is de nadruk gelegd op de kleding (parka's en sjaals) en op de meest gangbare materialen als pepermuntjes, pennen, schrijfblokjes, ballonnen.

8.3 Drukwerk- en materiaalpakketten Tweede Kamerverkiezingen

Het is gebruikelijk dat gemeentelijke afdelingen gratis materiaalpakketten ontvangen voor de TK-verkiezingen.

Meestal vindt de distributie plaats via de provincies, dit jaar konden afdelingen hun materiaal afhalen na afloop van het Verkiezingscongres in Barneveld op 14 januari 2017.

9. Permanente campagne en Verkiezingen

9.1 Kiezersonderzoek

Het landelijke partijbureau is verantwoordelijk voor het organiseren van kiezersonderzoek. Op een bescheiden, maar frequente manier doet het CDA onderzoek naar de problemen en ervaringen van de kiezers. Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van veel vrij verkregen onderzoeksgegevens van gerenommeerde onderzoeksbureaus en het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Kiezersonderzoek helpt ons beter inzicht te krijgen in de problemen van de burgers. Daarnaast levert het een bijdrage aan het op een juiste manier aanvliegen van deze problemen. Onderzoek stelt ons tevens in staat goed en helder te communiceren met de burgers over ons beleid en maatregelen voor het land. Om de communicatie met de burgers te optimaliseren meten we af en toe de effecten van onze boodschappen en communicatiemiddelen.

2017 was een belangrijk jaar vanwege de Tweede Kamerverkiezingen. De vele nieuwe maatregelen uit het verkiezingsprogramma testten we op draagvlak. We deden concurrentieanalyses. We testten onze campagneslogan en reclamespot uitvoerig. De resultaten van de onderzoeken worden gedeeld met onze provinciale en lokale afdelingen. Diverse adviezen/presentaties zijn geschreven over de zorgen van burgers, welke oplossing we daarvoor bieden en hoe dit goed kan worden uitgelegd aan de kiezer.

9.2 Campagne Academie/Team 1718/LPC

Het CDA is de eerste politieke partij in Nederland die een Campagne Academie oprichtte. Het Team 17/18 is actief bezig met het vormgeven en uitvoeren van de verkiezingscampagnes in de provincies en bij de afdelingen. Regelmatig komt het team bij elkaar in het LPC, het overlegorgaan waarin de provinciale campagneleiders en –specialisten zijn vertegenwoordigd. In 2017 is het team een aantal keren bij elkaar gekomen en we bezochten de CDU-campagne in Duitsland.

9.3 Tweede Kamerverkiezingen 15 maart 2017

Direct op 2 januari ging de CDA-reclame spot 'Kleurplaat' live op televisie. Deze is gemaakt in samenwerking met Joe Public Take Away advertising. Samen met M2Media is er een mediaplan opgesteld, waardoor we tot op de verkiezingsdag zelfs een groot bereik hadden bij onze potentiële kiezers. We hebben ingezet op TV en online als media kanalen. Alleen voor de 'kiezers bedankt' advertentie hebben we print ingezet.

Dit was de start van de Tweede Kamerverkiezingen. Daarna volgde snel het verkiezingscongres op 14 januari 2017. In de periode tot de landelijke TV debatten waren er vijf manifestaties, voor elk van de vijf CDA thema's één, verspreid door het hele land.

De tussendoelstelling voor de campagne was om begin februari in de top van de peilingen te staan, om zo een uitnodiging voor het RTL premiersdebat veilig te stellen. Dit debat heeft in eerdere verkiezingen meermaals voor de zogenoemde 'gamechanger' gezorgd. Daar niet aan mee doen maakt een goed electoraal resultaat lastiger te bereiken.

Om in te kunnen spelen op de dynamiek die dit debat aan de campagne zou geven, is er van te voren budget en denkkraft vrijgehouden. Deze is ingezet voor het maken van een viral video ('Zomer 1974'), wederom met Joe Public. En viral ging ie... De uiteindelijke media-waarde wordt geschat op 1,5 mln. Daarna zijn ook nog de 'Boze Loze Beloften Bingo', de 'Stemoproep' en de 'Bedank' video samen met Joe Public gecreëerd.

De campagne was zeer intensief, vooral voor de lijsttrekker, vanwege alle mediaoptredens en landelijke debatten. Tijdens al deze momenten was er live webcare beschikbaar om vragen te beantwoorden. Daarnaast heeft het team actief mensen benaderd die over een kernpunt uit ons verkiezingsprogramma berichtten. En het team heeft heel veel engaging content gecreëerd.

De kandidaten waren erg actief en hebben veelal met eigen campagneteams online en op straat campagne gevoerd. Via trainingen en workshops zijn ze voorbereid op de campagne. We hebben ze een aanbod gedaan voor een eigen campagnefilmpje via Wonderfilms, waar velen gebruik van maakten.

Sinds de lancering van de 1e reclame spot op TV zijn we gestaag gaan groeien in de peilingen, totdat we in de laatste fase zelfs serieus als mogelijke winnaar beschouwd werden. De Turkije rel zorgde op het laatste moment voor roet in het eten, waardoor we ten opzichte van de peilingen een aantal zetels inleverden. Maar het resultaat was vooral dat we van 13 naar 19 zetels gingen, een groei van bijna 50%. Hier zijn we trots op!

9.4 Uitslag Tweede Kamerverkiezingen

Het CDA haalde bij de Tweede Kamerverkiezingen 19 zetels en groeit daarmee met +6 zetels (+3.9%) door van vijfde naar de derde partij van Nederland. Het CDA wint in iedere provincie. In veel gevallen wordt het verlies dat tussen 2012 en 2010 is geleden, rechtgetrokken. In grote delen van Overijssel, Friesland en Groningen weet het CDA zijn positie als grootste partij uit te bouwen. Daarnaast herovertuigt het CDA de staart en de kop van Limburg op de coalitiepartijen.

Het CDA haalt (met D66 en GL) de meeste voorkeurszetels. Ook bij PS2015 leverde het CDA de meeste met voorkeur gekozen kandidaten. Mona Keijzer haalt van alle kandidaten (afgezien van de lijsttrekkers), de meeste voorkeurstemmen. Ook in de steden groeit het CDA, al is de groei wel lager dan het landelijk gemiddelde. Op de Biblebelt doet het CDA weer goede zaken en boekt het een bovengemiddelde winst van +4,5%.

Het CDA weet een belangrijk deel van de eigen kiezers uit 2012 vast te houden. Een trend die we eerder zagen bij de GR14, EP14 en PS15. De diplomatieke rel met Turkije veranderde het speelveld in de slotfase van deze campagne.

Het CDA behaalt - als een van de weinige partijen - in gelijke mate kiezers onder alle opleidingsniveaus. De verschillen per leeftijdscategorie zijn groter.

9.5 Herindelingsverkiezingen 22 november 2017

Op 22 november gingen de inwoners van de nieuwe gemeenten Midden-Groningen, Waadhoeke, Westerwolde, Leeuwarden, Súdwest-Fryslân en Zevenaar naar de stembus. Het CDA werd in twee gemeenten de grootste partij (Waadhoeke en Súdwest-Fryslân). In Zevenaar eindigde het CDA op de tweede plaats. In Leeuwarden en Westerwolde krijgt de

partij brons. In Midden-Groningen eindigt het CDA op de zesde plek. Er is veel positieve berichtgeving in lokale media. In Friese en Gelderlandse regionale kranten wordt de winst van het CDA in Waadhoeke, Súdwest-Frylân en Zevenaar breed uitgemeten.

De campagne is door het landelijke ondersteund bij:

- het maken van marktanalyses, de positionering en het formuleren van de juiste strategie;
- de vormgeving van de basisproducten via het online-druksysteem;
- tijdens het verkiezingscampagnes zijn er diverse flyeracties georganiseerd.
- Daarnaast zijn de afdelingen ondersteund via telefonisch advies.

9.6 Eindejaarsbillboards

In het kader van de permanente campagne werd een eindejaarsbillboard ontwikkeld, met een nieuwjaarsgroet erop. In totaal werden er ruim 530 exemplaren weggezet.

Behalve de eindejaarsbillboards werden ook de campagnebillboards voor de TK2017 meegeleverd.

9.7 Voorbereiding Gemeenteraadsverkiezingen maart 2018

De bottleneck van een gemeenteraadscampagne vanuit het landelijk bureau zit 'm in de voorbereiding. Lokale afdelingen zijn zelf in de lead als het gaat om hun campagne. Het landelijk bureau is vooral faciliterend, op allerlei manieren. Het is daarom voor ons belangrijk om klaar te zijn, vóór de afdelingen gaan voorbereiden. Er deden 332 CDA afdelingen mee aan deze verkiezingen. Dat is hetzelfde aantal als in 2014 en het meeste van alle andere landelijke partijen.

Onze diensten voor deze campagne aan lokale afdelingen waren:

- trainingen en handreikingen
- online campagneplan module
- kiezersonderzoek en data via DIRK app
- GR18 nieuwsbrief met wekelijks concrete informatie
- webwinkel
- ontwerpservice
- sprekersregeling
- factsheets
- mediawatch
- online banneringspakket
- online video pakket

En dan zijn we vast nog wat zaken vergeten te noemen in dit lijstje.

Er is in 2017 ook een landelijke TV-campagne voorbereid, als ondersteuning voor de lokale afdelingen.

III. Sector HRM/Steenkampinstituut

Inleiding

In dit verslag worden de activiteiten beschreven, die de sector HRM/Steenkampinstituut in 2017 op het gebied van HRM, opleiding en ontwikkeling heeft ontwikkeld, geactualiseerd en/of heeft georganiseerd. De meeste activiteiten zijn weergegeven per CDA-doelgroep. In dit verslag staan niet het volledige opleidingsaanbod van het Steenkampinstituut omschreven, maar is een aantal cursussen en trainingen uitgelicht. Dit betreft cursusaanbod dat in 2017 specifiek in de belangstelling stond en waarin extra tijd en aandacht in is geïnvesteerd. Het kan dan gaan om nieuwe cursussen die zijn ontwikkeld en waarvoor trainers zijn opgeleid. Of om trainingen die in 2017 zijn herzien of geactualiseerd. Ook stond een aantal activiteiten in het teken van de voorbereiding van gemeenteraadsverkiezingen die in maart 2018 hebben plaatsgevonden.

1. CDA-leden / vrijwilligers

Online basiscursus CDA-gedachtegoed

Omschrijving:

Solidariteit, gerechtigheid, rentmeesterschap en gespreide verantwoordelijkheid; dit zijn de vier kernbegrippen van het CDA. Wat houden deze begrippen ook alweer in? Wat betekenen ze in de dagelijkse praktijk? Vanuit welk mens- en maatschappijbeeld zijn deze begrippen ontstaan? Op deze vragen krijgen deelnemers antwoord als ze de online basiscursus CDA-gedachtegoed volgen. De vier kernbegrippen worden telkens in de vorm van animaties, uitleg in woord en beeld, interviews en kennistests gepresenteerd aan de cursist.

Doelgroep: Leden en geïnteresseerden

Planning: In 2016 is deze online cursus gelanceerd. In 2017 extra onder de aandacht gebracht in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2018.

Uitvoering / resultaat: In 2017 hebben 200 mensen deelgenomen aan deze cursus.

Training Campagnevaardigheden

Omschrijving:

Dit is een praktische training waarin aan de hand van rollenspellen campagnevaardigheden geoefend worden.

Doelgroep:

Campagnevrijwilligers, leden van campagneteams en kandidaten in lokale afdelingen.

Planning: Medio 2017 - maart 2018

Uitvoering / resultaat:

Deze training is met name in de tweede helft van 2017 enkele malen in een aantal provincies georganiseerd.

Begeleiden en coördineren van oriëntatie gesprekken

Omschrijving:

De provinciale HRM-contactpersonen bieden leden met politiek-bestuurlijke ambitie, na ontvangst en bestudering van hun CV, de mogelijkheid voor een oriëntatiegesprek. Voorwaarde voor een gesprek moet de politieke ambitie van een persoon zijn, want dat is waar we met name naar op zoek zijn. In een gesprek adviseren de provinciale HRM-contactpersonen over opleidingsmogelijkheden en politiek-bestuurlijke loopbaanmogelijkheden. Belangrijke gegevens worden opgeslagen in de landelijk gecoördineerde HRM-databank.

Planning:

Doorlopend.

Uitvoering / resultaat:

Op vele plekken in het land zijn gesprekken gevoerd waarvan de resultaten zijn opgeslagen in het systeem.

2. Lokale en provinciale bestuurders

Training Werving- en selectiegesprekken

Omschrijving:

In deze training maken cursisten kennis met verschillende interviewtechnieken. Na een korte theoretische introductie over het voeren van een wervings- of selectiegesprek, wordt in rollenspellen geoefend met diverse interviewtechnieken, het stellen van vragen en het voeren van wervings- en selectiegesprekken.

Doelgroep: leden van afdelingsbesturen en leden van vertrouwenscommissies die werving- en/of selectiegesprekken (gaan) voeren met kandidaat-raadsleden en -wethouders.

Planning: Vanaf 1,5 jaar voor de gemeenteraadsverkiezingen

Uitvoering / resultaat:

Deze training is in 2017 meerdere malen en in een groot aantal provincies georganiseerd.

Online training Strategische campagne

Hoe schrijf je een campagneplan?

Omschrijving:

In deze training gaan cursisten aan de slag met het bepalen van een campagnestrategie. Ze worden stap voor stap meegenomen in het uitstippelen van een strategie en het opstellen van een campagneplan. Ze krijgen feedback / advies van een campagnespecialist op hun campagneplan. Daar plukken ze tijdens de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen de vruchten van.

Doelgroep: leden van het lokale afdelingsbestuur en campagneleiders.

Planning: Met name in het jaar voorafgaand aan de gemeenteraadsverkiezingen.

Uitvoering / resultaat:

In 2017 hebben zo'n 120 deelnemers deze online training gevolgd.

Training Campagnevaardigheden

Omschrijving:

Dit is een praktische training waarin aan de hand van rollenspellen campagnevaardigheden geoefend worden.

Doelgroep:

Campagnevrijwilligers, leden van campagneteams en kandidaten in lokale afdelingen.

Planning: Medio 2017 - maart 2018

Uitvoering / resultaat:

Deze training is met name in de tweede helft van 2017 enkele malen in een aantal provincies georganiseerd.

Training Nieuws maken

Omschrijving:

Het CDA heeft ijzersterke thema's die op zichzelf voldoende nieuwswaarde hebben. Toch halen wij niet altijd het nieuws. In deze training staat nieuwswaarde, inhoud en opbouw van een persbericht centraal. Cursisten gaan aan de slag met het schrijven van een persbericht en leren hoe ze dit bericht geplaatst krijgen. Met feedback van een trainer kunnen ze hun persbericht meer attentiewaarde geven en het bericht sterker maken.

Doelgroep: afdelingsbestuursleden, politici, steunpuntmedewerkers of fractieondersteuners die regelmatig een persbericht moeten schrijven en zich afvragen of ze met hun berichten wel de juiste boodschap overbrengen of die merken dat de boodschap van hun persbericht niet (altijd) goed overkomt.

Planning: enkele malen verspreid over het land.

Uitvoering / resultaat:

Deze training is in 2017 in de regio Noorden, Midden en Zuiden van het land georganiseerd.

Dag van de Afdeling: workshops voor afdelingsbestuurders

Planning: 13 mei 2017

Doelgroep: met name afdelingsbestuurders en vrijwilligers in lokale en provinciale afdelingen, maar ook politici en andere actieve CDA-leden zijn uitgenodigd.

Omschrijving:

Tijdens de Dag van de Afdeling is een breed spectrum van workshops georganiseerd voor afdelingsbestuurders. Centraal stond de voorbereiding op de (campagne voor) de Gemeenteraadsverkiezingen 2018. Het Steenkampinstituut was verantwoordelijk voor de invulling en coördinatie van een workshop 'Ledenwerving en -binding'. Daarnaast heeft een aantal medewerkers en stagiair van de sector HRM/SI zelf de volgende workshops verzorgd: 'Werven en selecteren van raadsleden GR2018', 'Wat is de Zelfselectiescan?' en 'Leerlijnen: welke opleiding past bij mij?'.

Uitvoering / resultaat:

Conform planning

3. (Nieuwe) Talenten

CDA Talent Academie

Omschrijving:

De leergang CDA Talent Academie is de meest uitgebreide leergang van het Steenkampinstituut (start september - afronding juni). Cursisten verdiepen zich in het christendemocratische gedachtegoed en leren deze toe te passen in de politieke praktijk. De leergang bestaat uit negen hoorcolleges (mens- en maatschappijbeeld van het CDA, ontstaansgeschiedenis CDA, gedachtegoed CDA, staatsinrichting/politieke geschiedenis van Nederland, Europa en de EVP, de CDA-visie op de overheid, liberalisme, sociaal-democratie en populisme). Voor een aantal hoorcolleges dienen de cursisten opdrachten te maken. Ook maken de cursisten twee kennistests (over de bestuurlijke kaart van Nederland en de politieke filosofie van de christen-democratie). Daarnaast krijgen cursisten vaardigheidstrainingen aangeboden, zoals een training debatteren, een masterclass debatteren, presenteren en omgaan met de media. De cursisten nemen ook deel aan het Professor Steenkamp Debattoernooi.

Jaarlijks wisselt het onderdeel 'Het CDA in de praktijk': naast het bezoeken van een partijcongres gaan de cursisten aan de slag met bijvoorbeeld het maken van een campagnevideo of het schrijven van persberichten.

De cursisten sluiten de leergang af met het schrijven van een paper. Deelnemers dienen minimaal over een HBO-werk- en denkniveau te beschikken en bij voorkeur reeds politiek actief te zijn voor het CDA.

Planning:

In september 2016 is een groep van 25 enthousiaste CDA-leden gestart met de CDA Talent Academie (leergang 2016-2017).

Voorjaar 2017 start de inschrijving voor de leergang Talent Academie 2017-2018. De selectiegesprekken vinden in juni plaats.

De bijeenkomsten van de leergang vinden zoveel als mogelijk plaats op zaterdag. Omdat cursisten vaak lang moeten reizen en dit niet altijd prettig is in de avonden, is daartoe besloten. Op één dag volgen cursisten twee colleges of workshops. Op deze manier kost het de cursist minder reistijd. Veel deelnemers vinden het daarnaast prettig om een bijeenkomst overdag te kunnen volgen in plaats van in de avonden.

Uitvoering/resultaat:

Uitgevoerd conform planning:

In juni 2017 hebben 22 studenten de Talent Academie 2016-2017 succesvol afgerond en een certificaat in ontvangst mogen nemen.

Het curriculum voor de jaargang 2017-2018 (start september 2017) is in de eerste helft van 2017 in de steigers gezet. Het studieprogramma is waar nodig aangepast en georganiseerd. Voor de selectiegesprekken in mei 2017 hadden zich slechts 12 kandidaten aangemeld. Besloten is toen om de leergang in september 2017 te annuleren wegens het gebrek aan deelnemers (minimaal 25). Vermoedelijk hebben slechts weinig mensen zich aangemeld in verband met de aankomende gemeenteraadsverkiezingen in maart 2018. Het merendeel van de deelnemers aan de Talent Academie is (aankomend) raadslid en in het verkiezingsjaar hebben zij het druk met campagnevoeren e.d. en daardoor minder tijd beschikbaar voor het volgen van een intensieve leergang.

Professor Steenkamp Debattoernooi

Omschrijving:

Bij dit debattoernooi gaan de deelnemende debatteams in vier debatrondes debatteren over een aantal stellingen. Twee regeringsteams, voorstanders van de stelling (regeringsbeleid), en twee oppositieteams, tegenstanders gaan met elkaar in debat over een stelling. Elk debat wordt gejureerd door een deskundige jury die feedback geeft en beoordeelt op debattechniek en toepassing van het CDA-gedachtegoed in het debat. De vier beste teams gaan door naar de finale. Er worden drie prijzen beschikbaar gesteld, een voor het team dat het finaledebat wint, een voor het team met de hoogste score van de CDA-gedachtegoedjury en een prijs voor de beste individuele debater.

Doelgroep: (Oud-) deelnemers CDA Talent Academie, raadsleden, wethouders, actieve CDA'ers en CDJA'ers.

Planning:

De voorbereiding voor de organisatie van dit debattoernooi begon voorjaar 2017. Het toernooi heeft op 8 april 2017 plaatsgevonden.

Uitvoering/resultaat:

Er hebben 16 teams (32 deelnemers) deelgenomen aan het debattoernooi. Bij de organisatie zijn 14 juryleden, 4 tijdwaarnemers, een scoreteller, een toernooicommissaris en een algemeen coördinator betrokken geweest.

Masterclass Debatteren in toernooivorm

Omschrijving:

Het programma bestond uit twee workshops. Workshop 1 debattechniek en toernooireglement Workshop 2: verwoording van het CDA-gedachtegoed in het debat.

Planning:

De voorbereiding begon winter 2016. Dag van uitvoering: 11 februari 2017

Uitvoering/resultaat:

19 deelnemers hebben op 11 februari 2017 deelgenomen aan de Masterclass Debatteren in toernooivorm.

CDA-Zomerschool

Omschrijving:

Elke zomer wordt voor nieuwe leden de Zomerschool georganiseerd. Zij leren in snel tempo het CDA, het christendemocratisch gedachtegoed en andere leden kennen. Daarnaast maken ze kennis met de politiek en kunnen ze ontdekken wat hun rol kan zijn voor het CDA. Werkbezoeken, discussie, ontmoetingen met prominente CDA'ers, trainingen (debatteren) presentaties en de gelegenheid om te netwerken vullen het programma.

Doelgroep:

CDA-leden die tot 2 jaar geleden lid zijn geworden.

Planning:

25 & 26 augustus 2017

Uitvoering / resultaat:

50 nieuwe leden hebben deelgenomen aan de Zomerschool 2017.

4. (Kandidaat-)raadsleden

Cursus Oriëntatie Raadslidmaatschap

Omschrijving:

Hierin ontdekken deelnemers of de lokale politiek en het raadslidmaatschap bij hen past. Ze maken kennis met de gemeentelijke organisatie, de taken en werkzaamheden van een raadslid en met het CDA-gedachtegoed.

Doelgroep: leden en andere belangstellenden

Planning: Deze cursus is in 2016 geactualiseerd voor uitvoering in met name de tweede helft van 2016 en eerste helft van 2017.

Uitvoering / resultaat:

Deze cursus is in 2017 12 keer georganiseerd in de provincies.

Training Campagnevaardigheden

Omschrijving:

Dit is een praktische training waarin aan de hand van rollenspellen campagnevaardigheden geoefend worden.

Doelgroep:

Campagne Vrijwilligers, leden van campagneteams en kandidaten in lokale afdelingen.

Planning: Medio 2017 - maart 2018

Uitvoering / resultaat: Deze training is met name in de tweede helft van 2017 enkele malen in een aantal provincies georganiseerd.

Kandidaat-raadsledencursus

Omschrijving:

In deze cursus leren deelnemers de vaardigheden die zij nodig hebben als volksvertegenwoordiger (raadslid). Tevens leren zij het CDA-gedachtegoed te kunnen uitdragen en toepassen. Cursisten krijgen inzicht in de organisatie en verschillende taken van het gemeentelijk bestuur. En kandidaten worden getraind in de basisvaardigheden die nodig zijn om als raadslid optimaal te kunnen functioneren. Programma:

Deel 1 Raadslid zijn én worden, het CDA gedachtegoed

Deel 2: Effectieve communicatie: spreken in het openbaar & retoriek

Deel 3: De gemeenteraad: praktijk en simulatie

Doelgroep: De cursus is bedoeld voor CDA-leden die op de kandidatenlijst voor de gemeenteraadsverkiezingen 2018 staan.

Planning: Zomer 2017 is deze cursus geactualiseerd. Uitvoering heeft plaatsgevonden in de periode september 2017- maart 2018 (deel 1 t/m 3). Het afsluitende deel 4 zal na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2018 worden aangeboden.

Uitvoering / resultaat: Deze cursus is in alle provincies minimaal 1 keer georganiseerd. In sommige grotere provincies zelfs 2, 3 of 4 maal. In totaal hebben in 2017 zo'n 250 a 300 CDA-kandidaten deel 1 t/m 3 van de cursus gevolgd. Waarschijnlijk komen er in 2018 nog eens 100 a 150 cursisten bij, onder andere i.v.m. de verkiezingen in de herindelingsgemeenten.

Mentoring & coaching

Omschrijving:

Het CDA wil conform de hernieuwde HRM-visie het leer- en ontwikkelinstrument 'coaching & mentoring' inzetten.

Mentoring is gericht op nieuwkomers in de politiek (als raadslid of anderszins) met als doel hen sneller optimaal inzetbaar te maken, hen aan te moedigen en te enthousiasmeren en om voortijdig afhaken te voorkomen. Coaching is bedoeld voor meer ervaren (lokale) CDA-politici die een specifieke en meer complex (persoonlijk) vraagstuk hebben.

De nieuwe leervorm coaching & mentoring zal gericht worden ingezet als aanvullend HRM-instrument naast andere ontwikkelingsinstrumenten, zoals opleiding en training.

Planning:

2017 wordt een landelijke wervingscampagne voor CDA-mentoren en -coaches gestart. Daarnaast zal een mentortraining ontwikkeld worden en een online leeromgeving worden ingericht met handige tools voor mentoren en coaches. Begin 2018 zullen de mentoren in groepen worden getraind.

Uitvoering/resultaat:

De werving van mentoren en coaches heeft conform planning plaatsgevonden. De werving zal ook in 2018 nog doorlopen. De mentortraining is gereed en klaar om uitgevoerd te worden. De Online Toolbox voor mentoren en coaches is ontwikkeld en zal aan mentoren en coaches beschikbaar worden gesteld nadat zij de mentortraining hebben gevolgd. Er is ook een Online toolbox voor de mentee ontwikkeld.

Het is de bedoeling dat nieuwe raadsleden, fractievoorzitters en wethouders na de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018 de eerste tijd begeleiding kunnen krijgen van een mentor. Vanaf april kunnen zij online een mentor aanvragen. De matching zal plaatsvinden door de CDA-Bestuurdersvereniging (BSV), die nauw bij dit project betrokken is geweest.

Online basiscursus Social Media

Omschrijving:

Voor politici zijn sociale media handig om hun boodschap te verspreiden en om te communiceren met (potentiële) kiezers. In deze online cursus staan de volgende vragen centraal:

- Hoe kun je social media strategisch inzetten om je boodschap te verspreiden en te communiceren met (potentiële) kiezers?
- Hoe kun je dat als CDA-politicus nu het beste aanpakken?
- Wat kun je allemaal met sociale media en wat zijn de bedreigingen en beperkingen?

Doelgroep:

Actieve CDA-leden en CDA-politici

Planning:

Deze online cursus is eind 2016 / begin 2017 ontwikkeld en voorjaar 2017 beschikbaar gekomen.

Uitvoering / resultaat:

In 2017 hebben circa 100 CDA'ers deze online cursus gevolgd.

CDA-gedachtegoed voor politici

Omschrijving:

Deze cursus is in 2017 uitgedacht en grotendeels ontwikkeld. Het betreft een volledige e-learningcursus voor bestuurders en volksvertegenwoordigers. Zij leren hierin meer over het ontstaan van het CDA-gedachtegoed en de geschiedenis van de partij, over de toepassing van het gedachtegoed in de praktijk en over de positionering van het CDA ten opzichte van andere partijen en stromingen.

Doelgroep:

Bestuurders en volksvertegenwoordigers of lokaal, provinciaal en landelijk niveau en mensen die zich op deze rollen willen voorbereiden.

Planning: in de lente van 2018 zal deze cursus 'live' gaan.

Uitvoering / resultaat: Volgt.

5. Fracties en fractievoorzitters

Mentoring & coaching

Omschrijving:

Het CDA wil conform de hernieuwde HRM-visie het leer- en ontwikkelinstrument 'coaching & mentoring' inzetten.

Mentoring is gericht op nieuwkomers in de politiek (als fractievoorzitter of anderszins) met als doel hen sneller optimaal inzetbaar te maken, hen aan te moedigen en te enthousiasmeren en om voortijdig afhaken te voorkomen. Coaching is bedoeld voor meer ervaren (lokale) CDA-politici die een specifieke en meer complex (persoonlijk) vraagstuk hebben.

De nieuwe leervorm coaching & mentoring zal gericht worden ingezet als aanvullend HRM-instrument naast andere ontwikkelingsinstrumenten, zoals opleiding en training.

Planning:

2017 wordt een landelijke wervingscampagne voor CDA-mentoren en -coaches gestart.

Daarnaast zal een mentortraining ontwikkeld worden en een online leeromgeving worden ingericht met handige tools voor mentoren en coaches. Begin 2018 zullen de mentoren in groepen worden getraind.

Uitvoering/resultaat:

De werving van mentoren en coaches heeft conform planning plaatsgevonden. De werving zal ook in 2018 nog doorlopen. De mentortraining is gereed en klaar om uitgevoerd te worden. De Online Toolbox voor mentoren en coaches is ontwikkeld en zal aan mentoren en coaches beschikbaar worden gesteld nadat zij de mentortraining hebben gevolgd. Er is ook een Online toolbox voor de mentee ontwikkeld.

Het is de bedoeling dat nieuwe raadsleden, fractievoorzitters en wethouders na de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018 de eerste tijd begeleiding kunnen krijgen van een mentor. Vanaf april kunnen zij online een mentor aanvragen. De matching zal plaatsvinden door de CDA-Bestuurdersvereniging (BSV), die nauw bij dit project betrokken is geweest.

Training Fractie in Topvorm

Omschrijving

In deze training voor CDA-fracties, waarbij wordt samengewerkt met trainers van Debat.NL, besteden we aandacht aan het formuleren en/of overbrengen van een heldere (CDA-) boodschap en het oefenen in het omgaan met lastige (journalistieke) vragen. Daarnaast kan deze training nu niet alleen aangevraagd worden door een (volledige) grote fractie, maar kunnen ook raadsleden van een aantal kleinere CDA-fracties in gemeenteraden zich aanmelden voor een training.

Planning: Hele jaar op aanvraag

Uitvoering/resultaat:

In 2017 heeft een enkele CDA-fractie de training aangevraagd en gevolgd. Naar verwachting zal de vraag na de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 stijgen als er nieuwe fracties zijn gevormd.

Training Collegeonderhandelingen

Omschrijving

In deze training leren deelnemers tijdens een simulatie van de collegeonderhandelingen welke onderhandelingsstijlen en - tactieken ze in kunnen zetten. Na de training hebben ze kennis van de stappen van het onderhandelingsproces om te komen tot de formatie van een college en kunnen ze op een goede en gedegen manier collegeonderhandelingen voeren.

Planning:

Eind 2017 is begonnen met een update van deze training, zodat deze vanaf december 2017 voor de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 gegeven kan worden. Onderdeel van de aanpassing is het beschikbaar maken van een online onderdeel bij deze training.

Uitvoering/resultaat:

De eerste training is in december georganiseerd, in 2018 loopt deze verder door.

6. Wethouders

Kandidaat-wethouderscursus

Omschrijving:

In deze blended cursus leren toekomstige wethouders zich voorbereiden op hun taak. Van wetgeving tot het op een integere manier invullen van het wethouderschap komt aan de orde. De omvang van deze cursus is vier dagen.

Doelgroep:

De doelgroep is voornamelijk mensen die zich willen voorbereiden op het wethouderschap maar ook zittende wethouders die (nog) niet deel hebben genomen aan het wethoudersprogramma van het CDA.

Planning:

In 2017 is deel 1 van de cursus vernieuwd en wordt in februari en april 2018 twee keer landelijk geprogrammeerd. Het tweede deel vindt plaats in het najaar van 2018.

Uitvoering / resultaat:

De kandidaat- wethouderscursus is de springplank naar een succesvolle invulling van het wethouderschap en een jump start voor de eerste 100 dagen.

Training Collegeonderhandelingen

Omschrijving

In deze training leren deelnemers tijdens een simulatie van de collegeonderhandelingen welke onderhandelingsstijlen en - tactieken ze in kunnen zetten. Na de training hebben ze kennis van de stappen van het onderhandelingsproces om te komen tot de formatie van een college en kunnen ze op een goede manier collegeonderhandelingen voeren.

Planning:

Eind 2017 is begonnen met een lichte update van deze training, zodat deze vanaf december 2017 tot aan de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 gegeven kan worden. Onderdeel van de aanpassing is het beschikbaar maken van een online onderdeel bij deze training.

Uitvoering/resultaat:

De eerste training is in december georganiseerd, waarna er begin 2018 meer volgen.

Mentoring & coaching

Omschrijving:

Het CDA wil conform de hernieuwde HRM-visie het leer- en ontwikkelinstrument 'coaching & mentoring' inzetten.

Mentoring is gericht op nieuwkomers in de politiek (als wethouder of anderszins) met als doel hen sneller optimaal inzetbaar te maken, hen aan te moedigen en te enthousiasmeren en om voortijdig afhaken te voorkomen. Coaching is bedoeld voor meer ervaren (lokale) CDA-politici die een specifieke en meer complex (persoonlijk) vraagstuk hebben.

De nieuwe leervorm coaching & mentoring zal gericht worden ingezet als aanvullend HRM-instrument naast andere ontwikkelingsinstrumenten, zoals opleiding en training.

Planning:

2017 wordt een landelijke wervingscampagne voor CDA-mentoren en -coaches gestart. Daarnaast zal een mentortraining ontwikkeld worden en een online leeromgeving worden ingericht met handige tools voor mentoren en coaches. Begin 2018 zullen de mentoren in groepen worden getraind.

Uitvoering/resultaat:

De werving van mentoren en coaches heeft conform planning plaatsgevonden. De werving zal ook in 2018 nog doorlopen. De mentortraining is gereed en klaar om uitgevoerd te worden. De Online Toolbox voor mentoren en coaches is ontwikkeld en zal aan mentoren en coaches beschikbaar worden gesteld nadat zij de mentortraining hebben gevolgd. Er is ook een Online toolbox voor de mentee ontwikkeld.

Het is de bedoeling dat nieuwe raadsleden, fractievoorzitters en wethouders na de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018 de eerste tijd begeleiding kunnen krijgen

van een mentor. Vanaf april kunnen zij online een mentor aanvragen. De matching zal plaatsvinden door de CDA-Bestuurdersvereniging (BSV), die nauw bij dit project betrokken is geweest.

Wethouderspoule

Omschrijving

De afdeling HRM onderhoudt in samenwerking met de BSV een zgn. Wethouderspoule van oud-wethouders. Afdelingen met de vraag naar een wethouder 'van buiten', bv. als gevolg van een tussentijds vertrek, kan zo gefaciliteerd worden. In deze poule staan circa 100 oud-wethouders en bestuurders met wethoudersambitie geregistreerd. In het licht van de aanstaande gemeenteraadsverkiezingen in maart 2018 is het waarschijnlijk dat een beroep wordt gedaan op de poule gelet op de ervaring uit het verleden. De Wethouderspoule is ook een onderdeel van de Burgemeesterspoule. Immers, er zijn wethouders die zich oriënteren op het burgemeesterschap. De poule wordt gevuld door de Provinciale HRM-contactpersonen die mensen kunnen aandragen en door de gesprekken die de afdeling HRM zelf voert of aangedragen krijgt door partijgeledingen zoals de BSV.

Planning:

Bijhouden van overzicht van beschikbare wethouders, doorlopend

Uitvoering/resultaat: Gerealiseerd.

Wethoudersbijeenkomst

Omschrijving:

Voor (toekomstig) oud-wethouders is, samen met de Bestuurdersvereniging, een speciale middag georganiseerd om ze te ondersteunen in het vinden van een nieuwe functie. Daarbij is aandacht geweest voor het scherpstellen van de eigen ambitie, het aanpassen van het CV en gerichte tips&tricks. De middag is ondersteund door een externe headhunter en een ervaringsdeskundige die inmiddels een baan buiten het publieke domein heeft gevonden.

Doelgroep: Oud-wethouders die nog geen nieuwe baan gevonden hebben

Planning: mei 2017

Uitvoering / resultaat: Gerealiseerd

7. (Kandidaat-)burgemeesters

Burgemeesterspoule

Omschrijving

In nauw overleg met de burgemeesterscontactpersonen en de Bestuurdersvereniging wordt er een overzicht bijgehouden van geïnteresseerden en geschikte burgemeesterskandidaten.

Planning:

Bijhouden van overzicht van potentiële en beschikbare burgemeesters, doorlopend

Uitvoering/resultaat: Gerealiseerd.

Begeleiding en coördinatie van de burgemeesterscontactpersonen

Omschrijving:

Het Partijbureau vormt het aanspreekpunt voor de burgemeestercontactpersonen en heeft hierin een faciliterende en coördinerende rol. Deze personen worden met regelmaat geïnformeerd over lopende en toekomstige burgemeestersvacatures. Daarnaast dragen zij zorg voor periodieke contactbijeenkomsten.

Planning:

Twee landelijke bijeenkomsten

Uitvoering/resultaat: Gerealiseerd.

8. Voorbereiding Gemeenteraadsverkiezingen 2018

- Training Werving- en selectiegesprekken (zie punt 2)
- Online training Strategische campagne (zie punt 2)
- Online cursus Social Media (zie punt 4)
- Training campagnevaardigheden (zie punt 2)
- Cursus Oriëntatie Raadslidmaatschap (zie punt 4)
- Kandidaat-raadsledencursus (zie punt 4)
- Kandidaat-wethouders cursus (zie punt 6)
- Training Collegeonderhandelingen (zie punt 6)
- Ontwikkeling online cursus CDA-gedachtegoed voor politici (zie punt 4 / 6)
- Mentoring & coaching (zie punt 4, 5 en 6)

9. Overige activiteiten Steenkampinstituut

Leerlijnen

Omschrijving: In 2015/2016 is de visie op HRM & ontwikkeling vernieuwd en is er een nieuwe competentieset vastgesteld. Voor alle CDA'ers is een aantal kerncompetenties gedefinieerd en per rol (Bestuurder, Volksvertegenwoordiger, Bouwer en Bezieler) en functie een aantal rolspecifieke competenties.

Met de ontwikkeling van leerlijnen per rol (en daarbinnen functie) hebben we inzichtelijk gemaakt welke opleidingen passen bij een bepaalde rol die mensen (willen gaan) vervullen binnen het CDA. Daarbij wordt ook rekening gehouden met in welke fase men zich bevindt: de oriënterende, voorbereidende of verdiepende fase.

Doelgroep: alle leden

Planning: Eind 2016 is een begin gemaakt met het ontwikkelen van leerlijnen, die begin 2017 verder zullen worden uitgewerkt. In verband hiermee zal de website van het Steenkampinstituut www.cda.nl/sj worden aangevuld met informatie over de leerlijnen, zodat we kunnen zoeken naar opleidingen die passen bij een bepaalde rol en functie. Met hetzelfde doel wordt ook een flyer ontworpen waarin de leerlijnen worden gepresenteerd.

Uitvoering / resultaat:

In 2017 zijn de leerlijnen verder uitgewerkt en in mei tijdens de Dag van de Afdeling gepresenteerd. De website van het Steenkampinstituut is aangevuld met informatie over de leerlijnen zodat CDA'ers en de flyer met de leerlijnen is ontworpen, gedrukt en verspreid onder de leden.

Promotie opleidingen

Het Steenkampinstituut brengt het opleidingsaanbod bij de CDA-leden op verschillende manieren onder de aandacht. Via de website van het opleidingsinstituut, via verschillende e-nieuwsbrieven en CDA-bladen.

De website

Omschrijving

Het Steenkampinstituut heeft een eigen website, die wordt beheerd door een van haar eigen medewerkers. Op de website wordt regelmatig actuele content geplaatst met o.a. nieuwsberichten, opleidingsagenda, cursusomschrijvingen. Ook de provinciale opleidingspagina's worden gevuld met de actuele planning van cursussen en trainingen in de provincies, waarvoor mensen zich online kunnen aanmelden. Dit betekent dat ook de verschillende online (provinciale) aanmeldingsformulieren continu up to date gehouden moeten worden.

Extra: bouwen en vullen van een informatiepagina over de Leerlijnen met opleidingsaanbod

voor de vier rollen Volksvertegenwoordiger, Bestuurder, Bouwer en Bezieler.

Planning: permanent + extra informatiepagina Leerlijnen gebouwd

Resultaat: Uitgevoerd conform planning.

E-nieuwsbrieven

De medewerker met promotie van het opleidingsaanbod in portefeuille stelt teksten en afbeeldingen samen, en levert deze als kopij aan voor verschillende CDA e-nieuwsbrieven.

- CDA-ledennieuwsbrief (wekelijks)
- Nieuwsbrief voor afdelingsbestuurders (maandelijks)
- GR2018 (campagne-) nieuwsbrief (tweewekelijks)

CDA-bladen

De medewerker met promotie van het opleidingsaanbod in portefeuille stelt teksten en beeldmateriaal samen, en levert deze als kopij aan voor verschillende CDA-uitgaven.

- CDA.nl, het tijdschrift voor CDA-leden (4 x per jaar)
- Bestuursforum, tijdschrift van de CDA-Bestuurdersvereniging (8 x per jaar)

Provinciale consulenten opleiding en ontwikkeling

Omschrijving & planning:

Bijeenkomsten:

Meestal wordt twee keer per jaar in Den Haag een bijeenkomst georganiseerd voor de provinciale opleidingsconsulenten, waarbij ontwikkelingen op het gebied van HRM & opleidingen inclusief de cursusplanning voor de betreffende periode besproken worden. Daarnaast worden er ervaringen uitgewisseld en genetwerkt.

ICT & communicatie:

Communicatie met de provinciale scholingsconsulenten verloopt hoofdzakelijk via een besloten online leeromgeving, waarop zij veel nuttige informatie over het organiseren van opleidingen kunnen vinden. Ook is er via fora ruimte om ervaringen uit te wisselen en elkaar vragen te stellen. Een medewerker van het Steenkampinstituut faciliteert deze digitale omgeving en houdt deze up to date.

Advisering & begeleiding:

Naast communicatie met de provinciale scholingsconsulenten via de online leeromgeving ondersteunt een medewerker van het Steenkampinstituut de consulenten ook bij hulpvragen die per mail of telefonisch binnenkomen. Ook geeft zij adviezen over de planning, organisatie van cursussen en de inzet van trainers.

Financiën:

Het Steenkampinstituut stelt een jaarbudget ter beschikking voor organisatie van het regionale opleidingsaanbod in de provincies. Een medewerker beheert dit budget en onderhoudt contact met de provinciale penningmeesters over de verdeling van dit budget onder provincies en financiële verantwoording van de gelden per budgetjaar.

Uitvoering/resultaat:

Uitgevoerd conform planning. Op 2 juni 2017 is de eerste bijeenkomst georganiseerd. Op 10 november vond de najaarsbijeenkomst plaats.

Trainers

Omschrijving:

De werving en selectie van trainers is een voortdurend proces. Vooralsnog werven we gericht als er een nieuwe cursus of training wordt ontwikkeld en bij een grotere aanpassing / update van een bestaande cursus. Er zijn plannen om vanaf eind 2018 /begin 2019 trainers in een nieuw online systeem te registreren, zodat we meer inzicht krijgen in de capaciteiten, specifieke deskundigheden en ervaring van trainers. Dit zal aangevuld worden met informatie over uitgevoerde trainingen en de evaluatie daarvan. Kwaliteit en

Doelgroep:

trainers en kandidaat - trainees

Planning:

Er waren in 2017 geen plannen voor het organiseren van een algemene trainersdag voor alle trainers. Wel is het plan om voor de te actualiseren Kandidaat-raadsledencursus nieuwe trainers te werven en samen met bestaande trainers op te leiden / kennis op te frissen. Zodat deze cursus vanaf eind oktober in de provincies georganiseerd kan worden. Daarnaast zullen we een aantal Social Media deskundigen voorbereiden op het geven van cursusbijeenkomsten op aanvraag, waarbij specifieke leervragen van cursisten centraal zullen staan.

Uitvoering / resultaat:

Medio september is hiervoor een train-de-trainersbijeenkomst georganiseerd.

Ook zijn er voorjaar 2017 trainers geïnstrueerd om - op aanvraag - cursusbijeenkomsten Social Media te kunnen geven in aansluiting op de online cursus Social Media. In deze cursusbijeenkomst kunnen specifieke leervragen van cursisten aan de orde komen.

Maatwerk

Omschrijving:

Het Steenkampinstituut wordt door de provinciale consultants opleiding & ontwikkeling of rechtstreeks door bijvoorbeeld fracties of lokale afdelingen benaderd met specifieke opleidingsvragen. Als dat gebeurt inventariseren de stafmedewerkers de leervraag of - behoefte en geven vervolgens advies. Ze gaan op zoek naar een geschikte trainer en stemmen daarmee de inhoud van de te geven maatwerk training af. Maatwerkvragen komen het gehele jaar binnen en variëren van eenvoudig tot meer complexe leervragen.

Planning:

Op aanvraag.

Uitvoering/resultaat

In 2017 hebben de stafmedewerkers diverse maatwerkvragen in behandeling genomen.

10. Overige HRM-activiteiten

Gemeenteraadsverkiezingen

Omschrijving: Voor de werving en selectie van gemeenteraadsleden zijn nieuwe handreikingen gemaakt met profielschetsen en vragen- en scoringslijsten. Voor kandidaten zijn diverse stukken beschikbaar gesteld. Binnen het totale kader is speciaal aandacht geweest voor het onderwerp integriteit.

Doelgroep: Kandidaat-raadsleden en leden van lokale selectiecommissies.

Planning: Geheel 2017

Uitvoering / resultaat: Gerealiseerd.

Functioneringsgesprekken EK/TK/EP

Omschrijving: Ondersteunen van functionerings- en beoordelingsgesprekken volksvertegenwoordigers

Doelgroep: Leden EK/TK/EP

Planning: doorlopend

Uitvoering / resultaat: De bestaande cycli zijn voorbereid en ondersteund. Daarbij heeft verslaglegging plaatsgevonden en zijn alle p-dossiers van de betreffende volksvertegenwoordigers, inclusief ontwikkelafspraken, up-to-date.

Begeleiding provinciale HRM-contactpersonen / Instellen provinciale HRM-commissies

Omschrijving/Planning

Deze vrijwilligers hebben een cruciale taak de HRM-activiteiten op lokaal- en provinciaal niveau te ontwikkelen, stimuleren en uit te voeren. Het gaat dan met name om talentscouting en talentontwikkeling, het ondersteunen van diverse kandidaatstellingsprocedures, het bevorderen van functioneringsgesprekken in de lokale en provinciale afdeling met bijvoorbeeld raadsleden, wethouders, Statenleden en gedeputeerden. Jaarlijks organiseert de afdeling HRM plenaire overlegbijeenkomsten met de provinciale HRM-contactpersonen om hen te informeren, ervaringen en 'best practices' met elkaar uit te wisselen en hen verder te professionaliseren. Belangrijke gegevens worden opgeslagen in de HRM-databank. Extreem talentvolle leden worden direct aan het landelijke HRM-team doorgegeven, zodat een eventueel gesprek met de talentencommissie door het landelijke HRM-team kan worden georganiseerd.

Uitvoering/resultaat

De werkzaamheden hebben plaatsgevonden zoals omschreven. In 2017 is het aantal HRM-coördinatieteams op provinciaal niveau verder toegenomen.

Afstudeeronderzoeken

Omschrijving:

De sector HRM/SI wil ruimte bieden aan studenten die stage kunnen lopen en/of afstudeeronderzoek kunnen doen. In 2017 is een afstudeeronderzoek uitgevoerd naar vrijwilligersbeleid binnen het CDA

Uitvoering/resultaat

Het onderzoek is conform planning uitgevoerd.

IV. Sector Financiën en Interne Organisatie

Het jaar 2017 heeft voor de sector vooral in het teken gestaan van het uitvoeren van de taken op een professionele manier, met de kleine bemensing die er sinds de bezuinigingen (kerntaken-discussie) nog is.

1. Facilitair

De medewerkers hebben als hoofdtaak het bevorderen van de arbeidsomstandigheden in de brede zin van het woord, zowel voor de werknemers als voor degenen die het CDA Partijbureau gebruiken als vergaderlocatie. Dat heeft betrekking op het schoonhouden van het pand, het ontvangen van gasten en voorzien in de catering en ook de werkomstandigheden handhaven volgens de 'arbeidsomstandigheden wetgeving'.

Concrete producten en diensten die werden opgeleverd zijn de volgende:

- Een prettige ontvangst voor gasten van het CDA Partijbureau
- Goed ingerichte werkplekken
- Schone werkkamers, vergaderruimtes, toiletten
- Een goed onderhouden gebouw.
- Een toegankelijk en opgeruimd archief
- Een lunchgelegenheid voor de medewerkers
- Een goede ontvangst van bijzondere gasten inclusief warme maaltijd

Er zijn drie externe huurders van de kantoor- en opslagruimtes die niet door het CDA gebruikt worden. Een degelijk huurcontract ligt hieraan ten grondslag. De medewerkers van dit onderdeel zijn aanspreekpunt voor alle verhuur gerelateerde zaken en verzoeken.

Het Partijbureau heeft de leegstaande kantoorkaarting sinds 2013 in exploitatie in samenwerking met Conceptors B.V. In principe is 100% van de beschikbare ruimte verhuurd, al schommelt dat soms bij het vertrek van een huurder.

2. Systeembeheer

Het onderdeel systeembeheer biedt aan de medewerkers van het CDA Partijbureau en gelieerde organisaties volledig ingerichte werkplekken aan. Dit behelst een werkplek ingericht met pc, een telefoon en print faciliteiten. Systeembeheer draagt zorg voor het up-to-date houden van de faciliteiten. Tevens biedt systeembeheer ondersteuning bij functionele en technische vragen van gebruikers.

In 2015 is gestart met het nadenken over de vervanging van Navision naar een cloud-based softwaresysteem om de ledenadministratie in te verwerken. Eind 2015 is binnen het project BOS (Back Office Software) begonnen met de inrichting van Salesforce. Dit heeft doorgelopen tot in 2017, waarin de basis is opgeleverd. Er wordt gewerkt aan het uitbouwen van het systeem, onder andere op het gebied van marketing, en om het systeem verder te finetunen.

3. Ledendesk

De Ledendesk vervult 3 taken:

- Verzorgen van de ledenadministratie
- Uitvoeren van ledenzorg
- Bemensing van de receptie en aannemen van de telefoon

Ledenadministratie en ledenzorg

De bijdragen van de leden vormen een belangrijke bron van inkomsten voor de partij. Tevens vormen zij de basis van de partij in het algemeen en wordt er volop gecommuniceerd met deze leden. Dat kunnen individuele leden zijn maar ook groepen van leden zoals afdelingsbesturen, gemeentelijke afdelingen en provinciale afdelingen.

Gegevens van leden worden vastgelegd in de ledenadministratie. Dat vraagt een goede communicatie met andere (lokale) afdelingen en gelieerde organisaties. De ledenadministratie is ook een essentiële bron van informatie voor ledenzorg en ledenbehoud.

Een belangrijke rol is weggelegd voor de ledenadministratie bij evenementen. Naast het feit dat alle aanmelders via de ledendesk worden vastgelegd vervult de ledendesk een belangrijke taak bij de aanlevering van de bestanden en bij de complete organisatie van het evenement, in samenwerking met de Database administrator.

Concrete producten en diensten die werden opgeleverd zijn de volgende:

- Ledenlijsten voor afdelingen en provincies (digitaal en papier)
- Acceptgiro's versturen aan afdelingen t.b.v. herinneringen
- Muteren van diverse gegevens op lidniveau
- Bestandsselecties voor het secretariaat, afdelingen en provincies
- Contributieverzoeken, herinneringen en overige mailings
- Welkomspakketten
- Ledenservice
- Rapportages aan het management met strategische informatie

De ledenzorg betreft het beheren van de relatie met de leden. Feitelijk heeft dit veel raakvlakken met het administreren van de gegevens van de leden in de ledenadministratie.

Vanuit de Ledendesk is er, en wordt er nog steeds, ook in 2018, hard gewerkt om de gegevens in het nieuwe systeem Salesforce up to date te krijgen en te houden. Ook is er een slag geslagen om het gebruikersvriendelijker te maken. Naar afdelingen worden de gegevens ontsloten via de Dirk applicatie.

Receptie en telefonie

Gasten worden aan de balie ontvangen en mensen die contact zoeken met het CDA worden naar de juiste contactpersoon doorgeleid. Daarnaast fungeert de ledendesk als overloop van andere afdelingen, bijvoorbeeld voor de verzending van mailings.

De gehele postverwerking vindt ook plaats bij de ledendesk. De inkomende post wordt gesorteerd. De uitgaande post gefrankeerd op de juiste kostenplaats.

Concrete producten en diensten die werden opgeleverd zijn de volgende:

- Professionele ontvangst van bezoekers, overdag en 's avonds (m.b.v. oproepkrachten)
- Professionele afhandeling van telefoongesprekken
- Verzorgen inkomende en uitgaande post
- Uitleen fietsen, apparatuur e.d.

Voor de avondvergaderingen zijn er oproepkrachten beschikbaar die de functie van avond-receptioniste/gastvrouw konden vervullen.

4. Financiële administratie

De financiële administratie wordt gevoerd met behulp van Basecone en Twinfield. In Basecone worden digitaal de binnengekomen facturen ingelezen, en deze worden vervolgens digitaal geautoriseerd door de desbetreffende functionaris en/of budgethouder.

In Twinfield wordt de feitelijke administratie verwerkt, en worden er betaalbestanden aangemaakt. Ook worden vanuit dit pakket de verkoopfacturen verstuurd, veelal per e-mail.

Verder zorgt de FA dat lokale afdelingen opgenomen kunnen worden in het landelijke arrangement met de Rabobank, door formulieren te laten ondertekenen door de bevoegde bestuurders. In 2017 betrof dat veelal wijzigingen van penningmeester, aangezien de meeste afdelingen al in het arrangement zitten.

Vanwege klachten van afdelingen over de hoge bankkosten, is er in overleg met de Rabobank in Utrecht gekeken naar een manier om hier iets aan te doen. In 2017 is de pilot succesvol geweest. Er kan tot € 4,50 per maand bespaard worden, door gebruik te maken van de RIB Pro (Rabobank Internet Bankieren Professional) aansluiting van het landelijke CDA bij Rabobank Utrecht. In 2018 wordt dit uitgerold over de rest van de afdelingen.

Tot slot is ook de FA bezig geweest het werken met Salesforce onder de knie te krijgen, en steeds verbeteringen aan te brengen. Vooral het maken van gestandaardiseerde rapportages uit Salesforce is nog een punt waaraan gewerkt zal gaan worden in 2018.

V. Wetenschappelijk Instituut voor het CDA

Inleiding

Onze naam - Wetenschappelijk Instituut voor het CDA - verraadt een belangrijk deel van onze doelstelling. Het woordje “voor” is uitdrukking van een dienstbare opstelling; het WI wil voor alles dienstbaar zijn aan christendemocraten en christendemocratische bestuurders en politici in de praktijk van alledag. Ons instituut kan dat alleen zijn als het onafhankelijk, onbaatzuchtig en onbevangen is.

Net als in voorgaande jaren hebben we als Wetenschappelijk Instituut voor het CDA in 2017 vanuit deze drie o's dienstbaar willen zijn aan de christendemocratie en aan het CDA. We waren betrokken bij de opstelling van het verkiezingsprogramma in de aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen, we hebben debatten georganiseerd, we waren in gesprek met bestuurders en politici van het CDA, we hebben voordrachten en workshops voor fracties van het CDA – lokaal, provinciaal, landelijk – gehouden en we hebben opnieuw weer veelbesproken nummers van *Christen Democratische Verkenningen* laten verschijnen.

2017 was ook een overgangsjaar. Van tevoren hadden we het jaar 2017 zo al gekarakteriseerd. Er zou een uitgebreide bezinning volgen op de positie, de koers en de toekomstplannen van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA (WI). Door onvoorziene personele veranderingen (het vertrek van de directeur van het WI, de hoofdredacteur van *Christen Democratische Verkenningen* en de office manager) is het in meerdere opzichten een overgangsjaar geworden. De vacatures waren eind 2017 gelukkig weer vervuld. Voor de komende jaren is inmiddels een ambitieus meerjarenprogramma opgesteld met als titel *Om een gemeenschappelijk huis (2018-2022)*.

Juist omdat onze naam aangeeft dat we ons werk voor het CDA doen, kon dit programma niet worden opgesteld zonder de mensen die het CDA vertegenwoordigen in parlementen op alle niveaus te consulteren over hun zorgen, ambities, vragen, behoeften. En dat is precies wat we in 2017 hebben gedaan: gesprekken voeren met Europarlementariërs, Eerste en Tweede Kamerleden, het partijbestuur van het CDA en vertegenwoordigers van de Bestuurdersvereniging. En ook met deskundigen van buiten het CDA zijn gesprekken gevoerd. Steeds stelden we de vragen: welke vragen en thema's worden voor de komende jaren belangrijk? Waar heeft u behoefte aan in uw werk als bestuurder, politicus, of waar heeft u behoefte aan als politiek betrokken burger? Welke issues moeten hoognodig worden geagendeerd?

Het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA is onafhankelijk, onbaatzuchtig en onbevangen. Die eigenschappen zijn onderdeel van onze kracht en identiteit. Uiteindelijk kan ons werk alleen op vruchtbare bodem landen als we ons tegelijk realiseren voor wie we ons werk doen. Dat mooie spanningsveld tussen onze onafhankelijkheid en onze verbondenheid met vele christendemocraten koesteren we. Het WI is alleen relevant als de publicaties politiek toepasbaar zijn, zoals het CDA alleen relevant is als zijn beleid rust in een diep doorleefde filosofie over menselijke waardigheid en waardevol samenleven. Ook in 2018 willen we op dit snijvlak staan en met vereende krachten dienstbaar zijn aan de christendemocratie, aan de politiek en aan de samenleving.

Prof. dr. Peter Essers
voorzitter

Drs. Pieter Jan Dijkman
directeur

1. Publicaties

Webessay: Cruciale delfstoffen raken op

Auteur: Theo Henckens
Verschenen: februari 2017

Over het essay

Een webessay van Theo Henckens over de mogelijke schaarste aan zeldzame delfstoffen en de consequenties hiervan. Dit essay is gebaseerd op zijn proefschrift waarop hij op 17 oktober 2016 promoveerde bij de Universiteit Utrecht. Een vijftiental belangrijke delfstoffen zijn geologisch schaars te noemen. Voor die delfstoffen moeten we snel toe naar een systeem van duurzame delving. Dat kan het beste door middel van internationale afspraken over quotering van de delving.

Webessay: Perspectieven op de verpleeghuiszorg

Auteurs: Ria de Korte
Verschenen: maart 2016

Over het essay

Dit webessay van Ria de Korte geeft een verkenning van de knelpunten in de verpleeghuiszorg. Het analyseert de uitdagingen voor kwalitatief goede verpleeghuiszorg vanuit het oogpunt van bewoners, werknemers en verpleeghuis-organisaties. De resultaten komen voort uit interviews gehouden met verschillende personen in alle situaties van verpleeghuiszorg en zijn gehouden in 2016. In het essay staan enkele concrete aanbevelingen voor nieuw perspectief op de verpleeghuiszorg.

Bestuursforum: Gedachtegoed

In Bestuursforum, het tijdschrift van de CDA Bestuurdersvereniging, heeft het Wetenschappelijk Instituut een vaste rubriek: Gedachtegoed. In 2017 zijn in deze rubriek de volgende artikelen verschenen:

- [Onbehagelijk verlangen naar gemeenschap](#) (Maarten Neuteboom, februari 2017)
- [Zo zouden ze dat in het bedrijfsleven nooit doen](#) (Arjen Siegmann, april 2017)
- [De stem van de econoom](#) (Arjen Siegmann, mei 2017)
- [Een blauwe zetel is geen troon](#) (Maarten Neuteboom, juni 2017)
- [Kies-pijn](#) (Arjen Siegmann, juli 2017)
- [Obediëren in der gerechtigheid](#) (Maarten Neuteboom, september 2017)
- [Waarom zou ik eigenlijk CDA stemmen?](#) (Arjen Siegmann, oktober 2017)
- [Vergelijken als trap naar beneden](#) (Arjen Siegmann, december 2017)

2. Symposia en andere bijeenkomsten

Symposium: 'Internationale handel in een tijd van populisme'

Datum: 11 april 2017

Spreekers: Maurice Limmen, Marhijn Visser, Freek Bersch en Remco Oostendorp

Over het symposium

Het door de Stichtingsraad van het Wetenschappelijk Instituut georganiseerde symposium over International Handel vond plaats in Amsterdam. De locatie was toepasselijk: het voormalig hoofdkantoor van de Nederlandsche Handelsmaatschappij, gebouw De Bazel. De verschillende sprekers belichtten elk een verschillend aspect van internationale handel, dat in het tijdperk van populisme weer bovenaan de politieke agenda is komen te staan. Tevens stond het symposium in het teken van afscheid van de directeur van het WI, Rien Fraanje.

Symposium: 'Om een gemeenschappelijk huis'

Datum: 12 oktober 2017

Spreekers: Erik Borgman, Govert Buijs en Jos Wienen

Over het symposium

Op donderdagavond 12 oktober vond een geslaagd symposium van het Wetenschappelijk Instituut (WI) voor het CDA plaats met als titel "Om een gemeenschappelijk huis. De gemeenschap-scheppende rol van de politiek". WI-directeur Pieter Jan Dijkman hield een inleiding en drie verschillende sprekers, Erik Borgman, Govert Buijs en Jos Wienen, belichtten elk een verschillend aspect van het thema. De titel van het symposium, "Om een gemeenschappelijk huis", is dezelfde titel als die van het nieuwe meerjarenplan van het WI. De door CDA-fractievoorzitter Sybrand Buma uitgesproken HJ Schoo-lezing sloot aan bij het debat over dit onderwerp en was daarom ook onderwerp van gesprek tijdens dit symposium.

Follow up

['Het CDA hoopt dat Buma het niet zo bedoelde'](#) (Trouw, 13 oktober 2017)

Workshop Christendemocratisch gedachtegoed in de lokale praktijk

Datum: 13 mei 2017
Presentatie: Arjen Siegmann

Op het Dag van de Afdeling verzorgde Arjen Siegmann een workshop over de vraag hoe je het christendemocratisch gedachtegoed vertaalt naar het werk van bijvoorbeeld raadsleden en wethouders.

3. Christen Democratische Verkenningen

Christen Democratische Verkenningen is het politiek-wetenschappelijke kwartaalblad van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. Het wil het geheugen vormen van de christen-democratische beweging en de kennis aandragen voor de verdieping van de ideologie van de christendemocratie. Ook onderzoekt het de betekenis van christendemocratische uitgangspunten voor politieke en maatschappelijke vraagstukken. CDV verschijnt bij Uitgeverij Boom en heeft momenteel circa 2.500 abonnees.

Archief CDV

Het digitale archief van CDV is op de site geplaatst, met een zoekfunctie: cda.nl/cdv/archief.

In 2017 verschenen de onderstaande nummers:

De toekomst van politieke partijen - Lente 2017

De maatschappelijke basis en het vaste kernelectoraat van politieke partijen zijn fors kleiner geworden. De wisselende verkiezings-uitslagen van de laatste twee decennia en de uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen op 15 maart 2017 bevestigen dat patroon. In het nieuwe CDV-nummer getiteld 'De toekomst van politieke partijen' staat de vraag centraal: hoe kunnen politieke partijen hun maatschappelijke basis herontdekken? Het CDV-nummer bestaat uit drie delen: (1) de gedaanteverandering van politieke partijen, (2) de ongekendheid van de boze burger en (3) alternatieve strategieën voor nieuwe verbindingen.

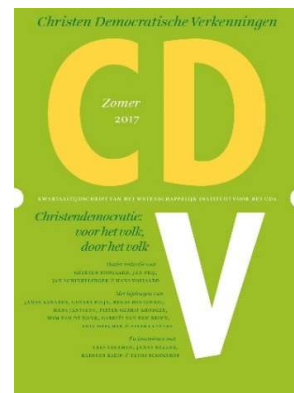

Kernredactie

Evert Jan van Asselt, Peter Cuyvers, Jan Jacob van Dijk en Pieter Jan Dijkman

Christendemocratie: voor het volk, door het volk - Zomer 2017

Het CDV-zomernummer, getiteld 'Christendemocratie: voor het volk door het volk', evalueert de laatste verkiezingsuitslag voor het CDA langs twee lijnen: die van de vertolking van de CDA-beginselen en die van de vertolking van de stem van het volk. De kernvraag luidt: hoe geeft het als christendemocratische partij invulling aan zijn vertegenwoordigende rol? Daartoe kijken diverse scribenten terug op de afgelopen verkiezingsperiode en wordt er ook vooruitgekeken naar de toekomst. Hoe heeft het CDA zijn gedachtegoed vormgegeven en hoe heeft het de stem van het volk vertolkt? En niet in de laatste plaats: welke raadgevingen krijgt het CDA mee voor de toekomst van het land dat het door wil geven, richting de gemeenteraadsverkiezingen van 2018?

Kernredactie

Geerten Boogaard, Jan Prij, Jan Schinkelshoek en Hans Vollaard

Vrijhandel onder druk – Herfst 2017

Het CDV-herfstnummer, getiteld 'Vrijhandel onder druk', bespreekt het perspectief op vrijhandel in een wereld waarin het optimisme over de onverdeelde zegeningen van de markt lijkt te zijn verdampt, protectionisme weer de kop op steekt en de neiging om internationaal samen te werken (na de Brexit en met Trump) flinke knauwen heeft gekregen. Hoe moet Europa zich in dit nieuwe krachtenveld manifesteren? Wat is verstandige handelspolitiek? En is er wat geleerd van de economische crisis?

Kernredactie

Gerrit de Jong en Jan Prij

Follow-up

- [CDA-prominent: 'Buma laat migrant in de kou staan'](#) (Trouw, 8 oktober 2017)
- [Kritiek op Buma uit eigen partij: 'Kijk verder dan eigen cultuur en geschiedenis, en toon inlevingsvermogen'](#) (Volkskrant, 9 oktober 2017)
- [Kritiek partijprominenten VVD en CDA](#) (NOS, 9 oktober 2017)
- [CDA'ers nemen conservatieve denken Buma onder vuur](#) (Nederlands Dagblad, 9 oktober 2017)
- [Hirsch Ballin en van Geest kritisch over koers CDA](#) (Univers, 9 oktober 2017)
- [Column: Buma en de boze burgers](#) (Reformatisch Dagblad, 12 oktober 2017)

Begrensd vaderlandsliefde – Winter 2017

In de wintereditie staat het thema 'vaderlandsliefde' centraal. Want, is er, nu Nederlanders een verlies aan gemeenschapszin ervaren, behoefte aan een nieuwe vaderlandsliefde? Biedt het benadrukken van traditie, geschiedenis en cultuur de weg naar een nieuw verbindend samenlevingsideaal? Of leidt dit juist tot een splijtende identiteitspolitiek? Wanneer is vaderlandsliefde 'gezond', en hoe wordt ze 'ongezond'? En wat is de rol van de overheid? Deze brandende kwestie vraagt om een christendemocratische schakel die de liefde voor het eigene opnieuw verbindt met universele noties als menselijke waardigheid en rechtsgelijkheid.

Kernredactie

Theo Brinkel, Maarten Neuteboom en Jan Dirk Snel

Follow-up

- ['Vaderlandsliefde als middel om gemeenschapszin te stimuleren'](#), Het Goede Leven (2 januari 2018)

De redactie bestond in 2017 uit de volgende leden:

- S.J.H. (Bas) Aghina (namens de CDA Bestuurdersvereniging)
- Mr. G. (Geerten) Boogaard
- Dr. Th.B.F.M. (Theo) Brinkel
- Drs. P. (Petra) van der Burg
- Drs. P.H.J. (Pieter Jan) Dijkman (hoofdredacteur tot 1 april, als directeur adviserend lid vanaf 1 april)
- Drs. M.J. (Rien) Fraanje
- Prof. dr. P.J.J. (Paul) van Geest (voorzitter)
- Drs. M. (Marc) Janssens (hoofdredacteur vanaf 13 november)
- Prof. dr. E. (Eelke) de Jong
- Drs. G. (Gerrit) de Jong
- Drs. L. (Lútsen) Kooistra
- Mr. M. (Maarten) Neuteboom (redacteur)
- Drs. J. (Jan) Prij (hoofdredacteur a.i. van 1 april tot 13 november)
- Drs. P.J. (Paul) Schenderling
- Drs. M.J. (Marjolijn) van der Stel
- Dr. P.J.G. (Paul) van Velthoven

4. Samenwerking met de partij

De directeur van het WI is adviserend lid van het Partijbestuur.

Maaïke Kamps bood de regiegroep voor de Tweede Kamerverkiezingen van 15 maart 2017 ondersteuning op het gebied van interne communicatie. Rien Fraanje was betrokken bij de processen rondom het verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamerverkiezingen. Maarten Neuteboom was betrokken bij het opstellen van de Handreiking Gemeenteprogram 2018-2022. Arjen Siegmann was betrokken bij de doorrekening van het verkiezingsprogramma.

Medewerkers van het WI geven jaarlijks een college mens- en maatschappijbeeld en een college over het toepassen van het gedachtegoed in de praktijk aan cursisten van de CDA Talent Academie. Daarnaast heeft de directeur van het WI een presentatie over het CDA-gedachtegoed verzorgd voor de deelnemers van de CDA zomerschool.

De volgende WI-uitgaven stonden op de literatuurlijst van de CDA-Talentacademie 2016-2017:

- Mens, waar ben je? Een verkenning van het christendemocratisch mensbeeld;
- Waardevast. Over de uitgangspunten van het CDA;
- Gemeene gratie. Wat de christendemocratie voor Nederland kan betekenen;
- Op zoek naar de kracht van de samenleving;
- Canon van de Christendemocratie.

In de tweede helft van 2017 heeft het WI een bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van een nieuwe online cursus van het Steenkamp Instituut: CDA-gedachtegoed voor politici. Deze cursus is een verdieping op de eerder in samenwerking ontwikkelde online basiscursus CDA-gedachtegoed voor leden. De online cursus voor politici bevat verschillende onderdelen zoals de geschiedenis van het CDA, de toepassing van het gedachtegoed, de positionering van het CDA en een koppeling met beleidsthema's. Bij de totstandkoming is ook de BSV nauw betrokken; de bijdrage van het WI bestond uit het aanleveren van content en deelname aan de projectgroep.

Regelmatig geven medewerkers van het WI een lezing of presentatie bij een lokale of provinciale afdeling van het CDA. Centraal staan dan recente rapporten of nummers van Christen Democratische Verkenningen. In bijlage 1 is per persoon in kaart gebracht aan welke presentaties, debatten en lezingen is meegewerkt.

5. Het WI in Europa

Het Wilfried Martens Centre for European Studies (WMCES) is de denktank van de Europese Volkspartij (EVP) en is gehuisvest in Brussel. Het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA is een lidorganisatie van het WMCES.

Rien Fraanje was tot april 2017 lid van de Executive Board en is in die hoedanigheid aanwezig geweest bij een vergadering van de Executive Board. Pieter Jan Dijkman is vanaf april 2017 aanwezig geweest bij de twee halfjaarlijkse vergaderingen van de General Assembly van het Wilfried Martens Centre.

Pieter Jan Dijkman was deelnemer aan de jaarlijkse "Think in" van het Wilfried Martens Centre, een conferentie van voornamelijk directeuren van de christendemocratische denktanks in de verschillende Europese lidstaten, van 1-3 juni in Málaga, Spanje.

De vrijgekomen zetel in de Executive Board wordt met ingang van april 2017 door Ceder, het studiecentrum van het Vlaamse CD&V, ingenomen. Reeds begin 2017 was afgesproken dat het WI voor het CDA en Ceder de krachten zouden bundelen; Ceder zit mede namens het WI voor het CDA in de Executive Board en voert mede namens het WI het woord.

6. Communicatie

De vindbaarheid van publicaties van het WI op de website van het WI (www.cda.nl/wi) is verbeterd.

Onder www.cda.nl/wi/publicaties zijn alle rapporten van de afgelopen 35 jaar gratis te downloaden. Ook de ordening van belangrijke publicaties per thema wordt regelmatig geüpdatet.

In 2017 verstuurde het Wetenschappelijk Instituut vijf digitale nieuwsbrieven naar 1.051 abonnees. Doel van de nieuwsbrief is geïnteresseerden op de hoogte te houden van aankomende activiteiten en een overzicht te geven van recente rapporten, CDV's en artikelen

De facebookpagina dient om geïnteresseerden actief op de hoogte te houden van aankondigingen van bijeenkomsten. Achteraf worden foto's geplaatst van het symposium. De pagina bestaat sinds medio 2011. Ook van verschenen artikelen wordt melding gemaakt op de pagina. Op 31 december 2017 zijn er 617 'likes'. Door de pagina te 'liken' blijven mensen op de hoogte van nieuws van het WI.

7. Organisatie en personeel

Directie

Drs. M.J. (Rien) Fraanje, directeur (36 uur per week) tot 1 maart

Dr. A.H. (Arjen) Siegmann, waarnemend directeur (28 uur per week) van 1 maart tot 1 april

Drs. P.H.J. (Pieter Jan) Dijkman, directeur (40 uur per week) per 1 april

Medewerkers

De onderstaande medewerkers waren in 2017 werkzaam bij het WI (in alfabetische volgorde):

- **Mw. O. (Oesha) Bahadoersing**, office manager a.i. van 9 januari tot 6 juni
- **Mw. H.C. (Irma) Bultman MSc**, office manager a.i. (16 uur per week) van 22 september tot 22 december
- **Drs. P.H.J. (Pieter Jan) Dijkman**, hoofdredacteur *CDV* tot 1 april (32 uur per week)
- **Drs. M. (Marc) Janssens**, hoofdredacteur *CDV* vanaf 13 november (24 uur per week)
- **Mw. M. (Maaïke) Kamps MA**, stafmedewerker (32 uur per week) tot 1 oktober
- **Mr. M. (Maarten) Neuteboom**, wetenschappelijk medewerker en redacteur *CDV* (28 uur per week)
- **Drs. J. (Jan) Prij**, redactiesecretaris *CDV* vanaf 1 november (20 uur per week)
- **Dr. A.H. (Arjen) Siegmann**, wetenschappelijk medewerker (28 uur per week)

Stagiairs

Robert Klaassen liep van 1 september 2016 tot 1 februari 2017 stage bij het WI. Hij ondersteunt Theo Brinkel bij de totstandkoming van zijn rapport over buitenlandbeleid.

Arjen Veerman is op 7 november 2017 begonnen aan zijn stage bij het WI. Hij zal zich bezighouden met het inhoudelijke denkwerk rondom een WI-klankbordgroep duurzaamheid. Ook zal hij betrokken zijn bij één of twee tijdelijke projecten over de christendemocratie.

Nevenfuncties

Irma Bultman is als onderzoeksmedewerker verbonden aan de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden en was ambtelijk secretaris a.i. van het Historisch Comité Christen Democratie.

Pieter Jan Dijkman werkt aan een proefschrift over de herbezinning op het concept van christelijke politiek tussen 1920 en 1960 aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Hij is lid van het bestuur van het Historisch Comité Christen Democratie (HCCD).

Marc Janssens is docent nieuwtestamentisch Grieks en oudchristelijk Latijn aan de Theologische Universiteit Kampen. Daarnaast doet hij als promovendus onderzoek naar het leven van verzetsleider, ARP'er en *Trouw*-redacteur Roelof Jan Dam.

Maaïke Kamps was tot 15 maart secretaris van het landelijk campagne-regieteam voor de Tweede Kamerverkiezingen en was ambtelijk secretaris van het Historisch Comité Christen Democratie.

Maarten Neuteboom is als parttime docent verbonden aan de Universiteit Leiden en werkt aan een proefschrift aan de Universiteit Leiden.

Jan Prij is lekenpreker en eigenaar van een tekstbureau.

Arjen Siegmann is *associate professor* aan de faculteit der economische wetenschappen en bedrijfskunde van de Vrije Universiteit. Arjen was betrokken bij de doorrekening van het verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamerverkiezingen.

Fellows

Sinds 2012 kent het WI de mogelijkheid om fellows te benoemen. In 2017 waren **Chantal Hakbijl** en **Henri Bontenbal** fellow bij het WI.

Bestuur

Het bestuur van het WI voor het CDA kwam in 2017 zes maal bij elkaar. Het bestuur boog zich onder meer over het meerjarenplan van het WI, de begroting 2018 en de lopende projecten van het WI.

Samenstelling:

Het bestuur bestond in 2017 uit de volgende leden:

- Dr. M. (Mohamed) Ajouaou
- Mw. dr B.L.M. (Brigitte) Bauer, Ph.D.
- Drs. D.J. (Dirk Jan) van den Berg
- Mr. H.J. (Henk Jan) Bolding
- Mw. drs. ing. E. (Eppy) Boschma
- Mr. J.M. (Marinus) Buiting
- Mw. prof. dr. mr. (Desiree) D.M. van Gorp
- Prof. dr. G. (George) Harinck
- Drs. J.F. (Hans) Huibers (penningmeester)
- Prof. dr. P.H.J. (Peter) Essers (voorzitter)
- Drs. P.J. (Paul) van Mierlo RA
- Mw. drs. G.R. (Ruth) Peetoom (partijvoorzitter)
- Drs. M.J. (Rien) Fraanje (secretaris, tot 1 maart)
- Dr. A.H. (Arjen) Siegmann (secretaris, van 1 maart tot 1 april)
- Drs. P.H.J. (Pieter Jan) Dijkman (secretaris, vanaf 1 april)

Paul van Geest is geen lid van het bestuur, maar ontvangt als voorzitter van de redactie van CDV een *standing invitation* voor de bestuursvergaderingen.

Stichtingsraad

De Stichtingsraad bestaat naast het bestuur van het WI en de medewerkers en fellows van het WI uit provinciale vertegenwoordigers en vertegenwoordigers van CDA organisaties. De Stichtingsraad vergaderde in 2017 op 11 april en op 12 oktober. Op beide avonden vond tevens een symposium plaats. De samenstelling in 2017 van de Stichtingsraad (naast het WI bestuur, medewerkers en fellows) is als volgt:

- **Friesland:** H. Siegers en T. Wagenaar
- **Groningen:** W. Neutel en A. Rodenboog
- **Drenthe:** drs. T. Breimer en E. Mulder
- **Overijssel:** drs. R. Ekhart en drs. H.A.J. van de Vliert
- **Gelderland:** F.J.A.M. van Wijk en J. Baan
- **Flevoland:** W.G. Faber en A.L. Greiner
- **Utrecht:** prof. dr. S. Korver en E. Methorst
- **Noord-Brabant:** P. Ketelaars en P. van der Zaag
- **Limburg:** mw. B.L.M. Bauer en J.M.J.C. Scheres
- **Zeeland:** mw. H. Kool-Blokland en mw. J.M.P.A. Koppejan-Elsen
- **Zuid-Holland:** A.H.G. Versluis en L. Essoussi
- **Noord-Holland:** M.Ph.M. Wiggers en J.N. Wijmenga
- **CDA Tweede Kamer:** mw. M.C.G. Keijzer (tot 26 oktober) en 1 positie vacant
- **CDA Eerste Kamer:** dr. A.H. Flierman
- **Partijbestuur:** drs. H. Westera
- **CDA Europelement:** D. Gotink
- **Commissie Buitenland:** mw. dr. J. Nijman
- **CDAV:** mw. M.M.J. de Jonge
- **CDA Bestuurdersvereniging:** mw. P.J.H.D. Verkoelen (tot oktober), 1 positie vacant

Fonds WI

De stichting Fonds WI heeft uitsluitend ten doel het verlenen van financiële steun aan de Stichting Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. Het bestuur van het Fonds WI kwam in 2017 twee keer bij elkaar, in mei en in oktober.

De samenstelling van het bestuur is als volgt:

- Drs. G. (Gerrit) Goedhart (voorzitter, lid namens het Lohmanfonds)
- W.J. Berg (Willem Jelle) (lid namens het Partijbestuur)
- Mw. G. (Guusje) Dolsma (lid namens het WI-bestuur)
- Drs. J.F. (Hans) Huibers (adviserend lid, penningmeester WI)
- Mr. drs. L. (Bert) Jongsma (penningmeester, lid namens het Kuyperfonds)
- Drs. B. (Bart) van Meijl (adviserend lid, penningmeester CDA)
- Ir. J.A.G. (Joost) Verheijen (lid namens het Schaepmanfonds)
- Drs. M.J. (Rien) Fraanje (adviserend lid, tot 1 maart)
- Drs. P.H.J. (Pieter Jan) Dijkman (adviserend lid, vanaf 1 april)

8. Bijlagen

Publicaties en presentaties van de stafleden van het WI voor het CDA.

Pieter Jan Dijkman

Redactie CDV

Pieter Jan Dijkman maakte deel uit van de kernredactie van het volgende nummer van CDV.

- De toekomst van politieke partijen (lente 2017)

Redactionele commentaren, artikelen en interviews

- Dijkman, P.J. en P.J.J. van Geest (2017), 'Ter introductie', in Evert Jan van Asselt, Peter Cuyvers, Jan Jacob van Dijk & Pieter Jan Dijkman (red.), *Christen Democratische Verkenningen. De toekomst van politieke partijen*, Amsterdam: Boom, lente 2017.
- Dijkman, P.J. (met Evert Jan van Asselt, Peter Cuyvers en Jan Jacob van Dijk) (2017), 'Politieke partijen hebben een nieuw elan nodig', in Evert Jan van Asselt, Peter Cuyvers, Jan Jacob van Dijk & Pieter Jan Dijkman (red.), *Christen Democratische Verkenningen. De toekomst van politieke partijen*, Amsterdam: Boom, lente 2017.
- Dijkman, P.J. (met Jan Prij) (2017), 'Politieke partijen moeten democratische waarden herontdekken. In gesprek met Kris Deschouwer', in Evert Jan van Asselt, Peter Cuyvers, Jan Jacob van Dijk & Pieter Jan Dijkman (red.), *Christen Democratische Verkenningen. De toekomst van politieke partijen*, Amsterdam: Boom, lente 2017.

Presentaties / Lezingen

- Deelname aan verkiezingsdebat van het Dagblad van het Noorden, met de directeurs van wetenschappelijk bureaus, op 3 maart 2017 in het Groninger Forum.
- Lezing BSV-Drenthe over "Waardevolle politiek", 8 maart 2017 in Westerbork.
- Lezing CDA-Gouda over "De christendemocratie en populisme", 6 april 2017 in Gouda.
- Lezing bij Partido Nashonal di Pueblo (PNP), de christendemocratische partij op Curaçao, over de christendemocratie in alledaagse sociale praktijken, op 11 april 2017 in Willemstad.
- Lezing voor een vakgroep "Religie, recht en samenleving" van de Radboud Universiteit Nijmegen, op 19 april 2017 in de Eerste Kamer in Den Haag.
- Lezing voor studentenvereniging CSFR, dispuut Rotterdam, over de verhouding tussen het christelijke en de politiek, op 19 april 2017 in Rotterdam.
- Lezing voor de BSV-Friesland over de relatie tussen politiek en ethiek, op 21 april 2017 in Heerenveen.
- Deelname aan een discussiepanel van de Hans van Mierlo-stichting, het wetenschappelijk bureau van D66, over ideologie in de lokale politiek, op 2 mei 2017 in Den Haag.

- Bijdrage voor CDA-bestuur Zuid-Holland over de christendemocratie in de praktijk van de Provinciale Staten, 23 augustus 2017 in Den Haag.
- Lezing CDA-zomerschool over “Christendemocratie: praktijkexpertise samenlevingskunde”, op 25 augustus 2017 in Den Haag.
- Inleiding bij het symposium van de WI-Stichtingsraad over ‘Om een gemeenschappelijk huis. De gemeenschap-scheppende rol van de politiek’, op 12 oktober 2017 in Den Haag.
- Bijdrage aan reünistenkring Comenius Leergangen, 23 november 2017 in Den Haag
- Lezing CDA-Ede over de verhouding tussen het christelijke en de politiek, 27 november 2017 in Ede.

Interviews

- Interview in het boek *Met God naar de stembus! Christenen kiezen uit overtuiging van links tot rechts* van Karin de Geest (gepubliceerd in januari 2017, bij Ark Media in Heerenveen).
- Verschillende interviews bij televisiestations, radiostations en kranten, onder meer bij ontbijtshows van TeleCuraçao en CBA Television (10-14 april 2017).
- “Zorgdragen voor een gemeenschappelijk huis. Interview met Pieter Jan Dijkman, de nieuwe directeur van het WI” in *CDA.nl* (2 juni 2017).
- “CDA moet overtuigende waardeagenda voeren”. Interview in het *Reformatorisch Dagblad* (17 juni 2017).

Deelname aan bijeenkomsten

- Symposium van de ChristenUnie over de toekomst van christelijke politiek (19 februari).
- Heidag partijbestuur CDA (19 en 29 mei)
- “Think in” Wilfried Martens Centre in Málaga (1-3 juni)
- CDU-CDA-conferentie in St.Gerlach (9 en 10 juni)
- Fractiedagen Tweede Kamerfractie CDA (30 augustus)
- Christelijk-Sociaal Congres (31 augustus)
- CDA-leadershipsdiner in Den Haag (11 september)
- Expertmeeting vluchtelingenvraagstuk (17 november)
- Brainstorm Tweede Kamerfractie CDA (23 november)

Rien Fraanje (uit hoofde van zijn directeurschap tot 1 maart 2017)

Artikelen in CDV

- Fraanje, M.J. (2017), ‘Als niets vanzelfsprekend is, moeten we kleur bekennen’, in Evert Jan van Asselt, Peter Cuyvers, Jan Jacob van Dijk & Pieter Jan Dijkman (red.), *Christen Democratische Verkenningen. De toekomst van politieke partijen*, Amsterdam: Boom, lente 2017.

Artikelen

- Fraanje, M.J. (2017), 'De christendemocratie in Nederland. Schipperen tussen waarden en verantwoordelijkheid', in: Friso Wielenga, Carla van Baalen en Markus Wilp (red.), *Een versplinterd landschap. Bijdragen over geschiedenis en actualiteit van Nederlandse politieke partijen*, Amsterdam: Amsterdam University Press, pp. 11-34.
- Fraanje, M.J. en R.M. Stafleu (2017), 'Tussen gulzigheid en fatalisme. Waarom kindermishandeling politiek zo moeilijk is aan te pakken', in Krijn van Beek e.a., *1 op de 4. Kindermishandeling, een publiek probleem*, Amsterdam: Van Genneep, pp. 178-189.
- Fraanje, M.J. (2017), 'Room for Religion: Liberal versus Christian Democratic Arguments for the Presence of Religion in the Public Domain', in: Vit Novotný, *Unity in Adversity. Immigration, Minorities and Religion in Europe*, Brussels: Wilfried Martens Centre for European Studies, pp. 67-76.

Lezingen

- Integrale politiek: tegen de doelgroepenpolitiek. Lezing over 'Laudato Si' voor het CDJA Utrecht en SSR.NU, Utrecht, 12 januari 2017.
- Overheidsparticipatie. Lezing voor CDA-Bestuurdersvereniging, Den Haag, 31 maart 2017.

Marc Janssens

Artikelen en interviews in CDV

- Janssens, M. (2017), 'Ter introductie', in Theo Brinkel, Maarten Neuteboom en Jan Dirk Snel (red.), *Christen Democratische Verkenningen. Begrensde vaderlandsliefde*. Amsterdam: Uitgeverij Boom, winter 2017.
- Janssens, M. & Neuteboom, M. (2017), 'Ook voor het CDA geldt dat we de pijn van mensen beter moeten begrijpen – interview met Sybrand Buma', in Theo Brinkel, Maarten Neuteboom en Jan Dirk Snel (red.), *Christen Democratische Verkenningen. Begrensde vaderlandsliefde*. Amsterdam: Uitgeverij Boom, winter 2017.

Maaïke Kamps

Maaïke Kamps heeft in samenwerking met Hans Seijlhouwer, conservator van de Protestantse Erfgoedcollectie van de Universiteitsbibliotheek van de VU een tentoonstelling samengesteld van verkiezingsaffiches van de Anti-Revolutionaire Partij (ARP). De tentoonstelling was van januari tot april te bezichtigen in de erfgoedvitruines van de Universiteitsbibliotheek.

Maarten Neuteboom

Maarten was lid van de kernredactie van het volgende nummer van CDV:

- Begrensde vaderlandsliefde (winter 2017)

Artikelen en interviews in CDV

- Brinkel, Th., Neuteboom, M. & Snel, J.D. (2017), 'Begrensde vaderlandsliefde', in: Theo Brinkel, Maarten Neuteboom en Jan Dirk Snel (red.), *Begrensde vaderlandsliefde*. Amsterdam: Uitgeverij Boom, winter 2017.
- Janssens, M. & Neuteboom, M. (2017), 'Ook voor het CDA geldt dat we de pijn van mensen beter moeten begrijpen – interview met Sybrand Buma', in: Theo Brinkel, Maarten Neuteboom en Jan Dirk Snel (red.), *Begrensde vaderlandsliefde*. Amsterdam: Uitgeverij Boom, winter 2017.

Artikelen

- Neuteboom, M. (2017), 'Liberal-säkularer Gedächtnisschwund in den Niederlanden: Die fast vergessene Früchte der Reformation', in: Karlies Abmeier, *Reformation Weltweit – Erinnerungen in vier Kontinenten*. Konrad Adenauer Stiftung: Berlin, pp. 32-35.
- Neuteboom, M. (2017), 'Onbehagelijk verlangen naar gemeenschap', in: *Bestuursforum*, no. 1, p. 29.
- Neuteboom, M. (2017), 'Een blauwe zetel is geen troon', in: *Bestuursforum*, no. 6, p. 29.
- Neuteboom, M. (2017), 'Obediëren in der gerechtigheid', in: *Bestuursforum*, no. 9, p. 29.

Presentaties/lezingen/deelname aan discussies

- Verlangen naar gerechtigheid in Dantes *La Divina Commedia* voor Recht & Literatuur Leiden (15 dec. 2016)
- Desire for Justice in the Divine Comedy voor Dante Land, een themapark van kunstenaars in het Paleis van Mieris (17 maart 2017)
- Dantes *Vita Nova* voor Recht & Literatuur Leiden (24 november 2017)

Jan Prij

Jan was lid van de kernredactie van de volgende nummers van CDV:

- Christendemocratie: voor het volk, door het volk (zomer 2017)
- Vrijhandel onder druk (herfst 2017)

Artikelen in CDV

- Prij, J. en Ensberg-Kleijkers, D. (2017), 'Gemeenschapszin is een werkwoord', in Theo Brinkel, Maarten Neuteboom en Jan Dirk Snel (red.), *Christen Democratische Verkenningen. Begrensde vaderlandsliefde*. Amsterdam: Uitgeverij Boom, winter 2017.

Artikelen

- 'Dwars Chrisendemocratisch: Polder-islam', column in CDA Rotterdam, december 2017.

Arjen Siegmann

Artikelen in CDV

- Siegmann, A. en Slootweg, E.J. (2017), 'Het CDA: van kampioen houdbaarheid naar financiële brekebeen' in: Gerrit de Jong en Jan Prij (red.), *Christen Democratische Verkenningen. Vrijhandel onder druk*. Amsterdam: Boom, herfst 2017.
- Siegmann, A. (2017), Essay: 'Hoe staat het met de onomstotelijke waarheid van de rationele mens?' in: Gerrit de Jong en Jan Prij (red.), *Christen Democratische Verkenningen. Vrijhandel onder druk*. Amsterdam: Boom, herfst 2017.

Artikelen

- Siegmann, A. (2017), 'Zo zouden ze dat in het bedrijfsleven nooit doen', in: *Bestuursforum*, no. 2, p. 29.
- Siegmann, A. (2017), 'De stem van de econoom', in: *Bestuursforum*, no. 3, p. 29.
- Siegmann, A. (2017), 'Kies-pijn', in: *Bestuursforum*, no. 5, p. 29.
- Siegmann, A. (2017), 'Waarom zou ik eigenlijk CDA stemmen', in: *Bestuursforum*, no. 7, p. 5.
- Siegmann, A. en Gradus, R. (2017), 'Armoedeval kind van de rekening van Rutte III', in: *Reformatorisch Dagblad*, 25 oktober 2017.
- Siegmann, A. en Gradus, R. (2017), 'Kabinet moet meer doen aan armoedeval', in: *Friesch Dagblad*, 30 oktober 2017.
- Siegmann, A. (2017), 'Een begroting die tegen een stootje kan. Dat is sociale zekerheid.', in: *VU Magazine*, oktober 2017.
- Siegmann, A. (2017), 'Vergelijken als trap naar beneden', in: *Bestuursforum*, no. 8, p. 5.
- Siegmann, A. (2017), 'De kunst van het loslaten', in: *CDA.nl*, december 2017.

Lezingen

- Debatavond: 'Geloven in de politiek?' in de Pelgrimskerk Amsterdam (27 februari)
- Paneldebat: 'And now the Netherlands – Protest as a Trend', voor de Hanns Seidel Stiftung (6 maart)
- 'Lastige handel', WI-symposium (11 april)
- Workshop 'CDA-gedachtegoed in de lokale praktijk, tijdens de Dag van de Afdeling (13 mei)
- European roundtable 'Profiling the European Union in Times of Change – How to safeguard and strengthen the EU's values, principles and institutions?', voor de Konrad Adenauer Stiftung in Lissabon (8 en 9 juni)
- 'The European Middle Class', in Brussel (13 juni)
- Debatavond: 'Voorbij TTIP en CETA', voor Milieudefensie (16 juni)
- Debat: 'Blockchain organiseren', voor de CDA-Vrouwen Noord-Holland (7 oktober)
- Roundtable 'Size and situation of the middle classes in Europe, voor de Konrad Adenauer Foundation en European Ideas Netwerk in Berlijn (9 en 10 oktober)
- Lezing over 'Brexit', voor de Amstelveense Rotary Club (31 oktober)
- Voorzitter sessie 'Risk Perception', Nederlandse Economendag (3 november)

Deelname aan bijeenkomsten

- Gesprek Wetenschappelijke Instituten met Google over Machine Learning in Den Haag (24 februari)
- Werkconferentie 'Werk en inkomen', CDA Drenthe (18 november)
- Stakeholdersbijeenkomst 'The Posted Workers Directive' in Den Haag (22 november)

VI. Bestuurdersvereniging

1. Inleiding

In dit jaarverslag over 2017 maken we duidelijk op welke manier het bestuur en het bureau de leden hebben ondersteund. De inhoudelijke ondersteuning gebeurde via Bestuursforum, de website, BSV-nieuwsbrieven, het blad Christen Democratische Verkenningen en diverse bijeenkomsten. Onze netwerkfunctie onderhouden we onder meer via de BSV-bijeenkomsten en de belangenbehartiging verloopt via contacten met allerlei externe organisaties zoals het ministerie van Binnenlandse Zaken, collega-Bestuurdersverenigingen en andere organisaties.

De eerste maanden van 2017 stonden in het teken van de Tweede Kamerverkiezingen. Op het concept verkiezingsprogramma heeft de bestuurdersvereniging een aantal amendementen ingediend die allen zijn aangenomen. De BSV zette de landelijke campagne-thema's uit naar het lokale niveau. Nieuwsbrieven hadden als thema: 'Lokaal aan de slag' en daarin werden de landelijke campagnethema's waarden en traditie, familie en gezin, zorg voor elkaar, eerlijke economie en sterke samenleving vertaald met campagne voorbeelden voor het lokale niveau.

Na de Tweede Kamerverkiezingen werden de voorbereidingen gestart voor de Gemeenteraadsverkiezingen 2018. De eerste aandacht ging uit in het interesseren en werven van raadsleden en speciale aandacht was er voor het werven van vrouwelijke en biculturele aspirant-raadsleden.

Dit jaar is de contributie voor onze leden verhoogd met € 10. Deze verhoging is in de ledenvergadering van 2015 goedgekeurd. De koppeling van de inning van de BSV-contributie aan de landelijke contributie-inning pakte niet goed uit en hebben we moeten loslaten. De facturen zijn twee keer digitaal verzonden met de mogelijkheid om via iDEAL te kunnen betalen. De tweede herinnering is per post uitgegaan.

De BSV heeft intern actief samengewerkt met het Steenkamp Instituut, de afdeling HRM van het CDA, het CDJA, CDAV en het WI.

In de Tweede Kamer en op het ministerie van Binnenlandse Zaken wordt gewerkt aan het versterken van de lokale democratie. De BSV praat hierover actief mee en heeft invloed op de ondernomen acties, bijvoorbeeld ten aanzien van het Actieprogramma Lokaal Bestuur. Daarnaast is de BSV partner geworden in het Netwerk Weerbaar Bestuur. Het netwerk spant zich onder meer met trainingen en ondersteuning in voor een weerbaar bestuur waar politieke ambtsdragers hun functie veilig en integer kunnen uitoefenen.

In november waren er de herindelingsverkiezingen van 5 nieuwe herindelingsgemeenten: Westerwolde, Midden-Groningen, Leeuwarden, Sudwest-Fryslan en Waadhoeke. In Waadhoeke en Sudwest-Fryslan is het CDA de grootste partij geworden.

De Bestuurdersvereniging heeft dit jaar twee stagiaires gehad. Naar onze mening hebben we de meerwaarde van de CDA-bestuurdersvereniging voor al onze leden ook dit verslagjaar weer bewezen.

Didi Dorrestijn-Taal
secretaris bestuur

Adger van Helden, MA
ambtelijk secretaris

2. Leden, bestuur en medewerkers

Bestuur

De samenstelling van het bestuur was in 2017 als volgt:

- drs. J.C.G.M. (John) Berends, burgemeester Apeldoorn (voorzitter)
- drs. A.B.A.M. (Anton) Ederveen MSc, burgemeester Valkenswaard (vicevoorzitter)
- D.J. (Didi) Dorrestijn-Taal, wethouder Barneveld (secretaris)
- drs. T.A. (Teus) Dorrepaal, Statenlid Friesland (penningmeester)
- J.F.A. (Frits) Alberts, wethouder Borger-Odoorn (tot 1 oktober)
- H.B. (Erik) Giethoorn, wethouder Hoogeveen (vanaf 1 oktober)
- G.E. (Gido) Oude Kotte, wethouder Heerhugowaard (tot 24 juni)
- R.G. (Robert) te Beest, wethouder Velsen (vanaf 24 juni)
- F.H. (Koos) Wiersma, burgemeester De Marne (tot 24 juni)
- M.H. Mathilde Stiekema, wethouder Haren (vanaf 24 juni)
- J.H. (Johan) Vennevertloo, AB-lid waterschap Rijn & IJssel
- J. (Judith) Compagner, oud-fractievoorzitter Zwolle, waarnemend bestuurslid
- P.J.H.D. (Ellen) Verkoelen, Statenlid Zuid-Holland (tot 1 oktober)
- A. (Ton) de Gans, wethouder Zoeterwoude, waarnemend bestuurslid (vanaf 1 december)
- R.J.H. (Raymond) Vlecken, burgemeester Landgraaf
- J.C.A. (Jos) van Ginneken, raadslid Terneuzen
- C. (Chris) Schotman, fractievoorzitter Flevoland (vanaf 24 juni).

Het bestuur is bijeen geweest op 13 februari, 27 maart, 25 mei, 8 september en 20 november. Er was er voor iedere bestuursvergadering een vooroverleg waarin enkele huishoudelijke zaken besproken werden.

Medewerkers

De personele samenstelling was in 2017 als volgt:

- A.Z. (Adger) van Helden, MA, ambtelijk secretaris (32 uur);
- M. (Marcel) Migo, eindredacteur Bestuursforum (28 uur);
- drs. J.M. (Joke) Stoker, secretariael medewerker (24 uur).

De medewerkers zijn in dienst van de Stichting Secretariaat CDA, maar verantwoordelijk voor de BSV-werkzaamheden.

Stagiairs

- Yannick Six: heeft een paper geschreven over dualisme en lokale democratie.
- Tanja Runhaar: heeft gewerkt aan haar afstudeerscriptie 'emotie in de politiek: noodzakelijk kwaad' en heeft hierover een kort artikel in Bestuursforum geschreven.
- Mezekir Semere: heeft een onderzoek gedaan en handreiking geschreven over de Omgevingswet en publieksparticipatie

Leden

Alle gemeenteraadsleden, wethouders, burgemeesters, Statenleden, gedeputeerden, algemeen en dagelijks bestuursleden van de waterschappen zijn 'verplicht' lid van de Bestuurdersvereniging en dragen daarvoor contributie af. De burgemeesters en CdK's zijn niet 'verplicht' lid omdat hun benoeming niet via directe politieke verkiezingen gaat. Daarnaast kunnen andere politici, oud-bestuurders en bijvoorbeeld bestuurders van gemeentelijke CDA-afdelingen, lid worden als buitengewoon lid.

Per 31 december 2017 telt de vereniging 2.386 leden. Dit is PM minder dan in 2015 toen we nog 2448 leden hadden. De verdeling is als volgt:

	2016	2017
Ereleden	6	6
Commissarissen van de Koning	5	4
Gedeputeerden	15	15
Statenleden	89	89
Burgemeesters *	109	105
Wethouders	313	304
Gemeenteraadsleden **	1.561	1.556
Waterschapsbestuurders AB	64	64
Waterschapsbestuurders DB	16	16
Buitengewone leden	286	254
TOTAAL	2.448	2.413

* feitelijk telt het CDA meer burgemeesters, maar ze zijn niet allemaal lid van de BSV.

** Door herindelingen verliest het CDA jaarlijks raadsleden.

BSV-enquête: Dualisme en lokale democratie

We hebben een uitgebreide enquête gestuurd naar alle lokale en provinciale CDA-ers. Met deze enquête wilden we nagaan hoe CDA-politici tegen de onderwerpen dualisme en lokale democratie aankijken.

Bevindingen:

- Veel respondenten gaven aan dat de representatieve democratie de absolute basis moet zijn van het lokaal bestuur en dat men zich zorgen maakt over hoe dit zich gaat verhouden tot vernieuwingen als participatieve democratie en maatschappelijke democratie;
- Het contact met burgers en achterban wordt belangrijk gevonden waarbij men aangeeft dat de 'traditionele' manieren als Nieuwsbrieven en bijeenkomsten onvoldoende werken om een duurzame relatie op te bouwen;
- Velen maken zich zorgen over de opschaling van gemeenten;
- Vaak wordt aangegeven dat dualisme het stelsel binnen het lokaal bestuur heeft verhard.

3. Activiteiten

a. *Burgemeestersborrel*

De jaarlijkse burgemeestersborrel vond plaats op 30 januari in de Oude Zaal van de Tweede Kamer. Er waren twee inleidingen van Volkskrant-columnist Martin Sommer en van Rien Fraanje, directeur van het WI voor het CDA. Sommer wees op een opvallende ontwikkeling in het stemgedrag van kiezers, namelijk het groter worden van de tegenstelling tussen stad en platteland. Fraanje belichtte drie dilemma's waar burgemeesters mee te maken hebben: de opdracht om zowel tussen de mensen als boven de mensen te staan; ruimte willen en en moeten geven aan maatschappelijke initiatieven en tegelijkertijd ook ruimte moeten geven aan de verantwoordelijkheden van de raad en het bewaken van het democratisch proces.

b. *Ledenvergadering voorjaar*

De Algemene ledenvergadering was gepland op zaterdag 24 juni in de omgeving van Venlo waarbij tevens de officiële herstart van de BSV Limburg gepland was. Wegens te weinig aanmeldingen is de voorjaarsledenvergadering geannuleerd.

c. *Loopbaanbijeenkoms t voor wethouders*

In samenwerking met het SI werd er een middag georganiseerd met als thema: is er leven na het wethouderschap? Er werd aandacht besteed aan de APPA-regeling, voorbereiding sollicitatietraject naar het burgemeestersambt en tips voor een loopbaan buiten de politiek.

d. *Workshop Herindelingsverkiezingen*

Op de dag van de Afdelingen (13 mei) werd er een workshop verzorgd voor die gemeenten die in november met herindelingsverkiezingen te maken kregen..

e. *Duurzame Dag met de BSV*

Op zaterdag 20 mei organiseerde het CDA Duurzaamheidsberaad samen met de CDA bestuurdersvereniging een netwerkdag om voorbeelden uit te wisselen die gemeenten konden gebruiken bij het opstellen van hun verkiezingsprogramma's.

f. *Loopbaandag CDAV*

In het licht van de gemeenteraadsverkiezingen 2018 organiseerden het CDAV en de BSV op zaterdag 17 juni te Utrecht een loopbaandag voor zittende en aankomende (vrouwelijke) raadsleden en allen die geïnteresseerd zijn in een raadslidmaatschap.

g. *BSV-Netwerkdag*

Op zaterdag 7 oktober vond de BSV-netwerkdag plaats in het PKN-centrum te Utrecht. Het ochtend thema was diversiteit in het CDA. Naema Tahir, schrijver en jurist van Brits-Pakistaans-Nederlandse origine gaf een lezing over de worsteling van migranten uit verschillende generaties die graag ergens bij willen horen en hoopvol bouwen aan een nieuw bestaan. Tahir riep de aanwezigen op het gesprek aan te gaan, mensen op te zoeken. Dergelijke inspanning wordt zeer gewaardeerd en kan van grote invloed zijn op de integratie. Daarna discussie met de zaal. Aansluitend konden de aanwezigen deelnemen aan een van de vier workshops: debatten winnen van populistten, statenleden,

burgemeesters over Nationale Politie en lokaal CDA & Diversiteit. De bijeenkomst werd afgesloten met een netwerklunch en de ALV die tijdens de lunch gehouden werd.

h. Waternetwerkdag

Op 14 september vond er een CDA Waterdag plaats in het waterschap Drents Overijsselse Delta te Zwolle. Thema van de bijeenkomst was: geneesmiddelen in het watermilieu. Jaarlijks belanden tientallen tonnen medicijnresten in het water. dat heeft nu al grote schadelijke gevolgen. Over hoe we dit kunnen oplossen spraken vertegenwoordigers van Stowa, RIVM, KNMP en het Ministerie I&M. Ook de Europese invalshoek ontbrak niet en er was aandacht voor het verzamelen van medicijnresten op lokaal niveau.

i. Provinciale Staten

Gedeputeerden-overleg

Op 1 juni en 7 december vonden de gedeputeerden-overleggen plaats in de fractiekamer van de Tweede Kamer. De bijeenkomst van 1 juni stond in het teken van de kennisgeving met de nieuwe Tweede Kamerleden. Op 7 december waren de regionale onderwerpen uit het Regeerakkoord de besprekpunten.

Statendag

Er heeft in 2017 geen Statendag plaatsgevonden.

j. Klankbordgroepen

Gemeentefinanciën

Op vrijdag 22 september werd er een Ronde Tafelgesprek gemeentefinanciën georganiseerd met Tweede Kamerlid Hanke Bruins slot en de CDA-wethouders. Gespreksonderwerpen waren Rijksbegroting 2018, de toekomst van het gemeentefonds en de verhouding Rijk vs. gemeenten en een gedachtenwisseling over het gemeentelijk belastinggebied.

Wethoudersbijeenkomst Regeerakkoord

Op 6 december was er op het Partijbureau een bijeenkomst voor wethouders met Sybrand Buma over het regeerakkoord.

4. Samenwerking

Externe contacten

Er heeft regelmatig overleg plaatsgevonden tussen het ministerie van Binnenlandse Zaken, de beroepsverenigingen en de collega-bestuurdersverenigingen.

Samenwerking met de partij

Het dagelijks bestuur heeft in een speciaal geplande bijeenkomst met het DB van het Partijbestuur haar zorgen geuit over onder anderen de positie van de Bestuurdersvereniging binnen het CDA en over het belang van de lokale democratie.

De BSV maakt met de afvaardiging van een bestuurslid binnen de Partij deel uit Visiegroep Binnenlands bestuur & Democratie en van het kernteam Vitale afdelingen.

De ambtelijk secretaris maakte deel uit van de werkgroep lokaal belasting beleid.

Op het CDA-congres van 14 januari 2017 in Barneveld zijn drie ingediende amendementen van de Bestuurdersvereniging toegevoegd aan het CDA-verkiezingsprogramma. Bij twee amendementen gaat het om versterking van de democratie. In het ene amendement wordt gepleit voor kwalitatief goede volksvertegenwoordigers en bestuurders.

Overleg

De ambtelijk secretaris neemt deel aan het wekelijkse stafoverleg met de partijvoorzitter. De BSV-voorzitter heeft ook regelmatig afstemming met de partijvoorzitter. De voorzitter heeft tevens de vergaderingen van het partijbestuur bijgewoond als adviseur. Ook de BSV-penningmeester heeft regelmatig contact met de directeur Partijbureau en de penningmeester van het Partijbestuur.

HRM en Steenkamp Instituut

De BSV is betrokken geweest bij de voorbereiding van een online cursus CDA-gedachtegoed die door de afdeling HRM is ontwikkeld en bij het opzetten van een mentoren en coachingsprogramma.

De BSV heeft de uitnodiging verspreid voor de masterclass Voedsel en identiteit, uitgaande van de Christelijke Hogeschool Ede.

WI en CDV

Dit jaar kregen de BSV-leden de kwartaaluitgave van het CDV toegestuurd. De volgende CDV-uitgaven zijn verschenen:

- Christendemocratie: voor het volk, door het volk (zomer 2017)
- Vrijhandel onder druk (herfst 2017)
- Begrensde vaderlandsliefde (winter 2017)

Daarnaast kunnen de BSV-leden digitaal alle rapporten ontvangen die door het WI geschreven worden.

Gemeenteraadsverkiezingen 2018

Begin maart was de Handreiking voor gemeentelijke verkiezingsprogramma's 2018- 2022 gereed en digitaal beschikbaar voor de afdelingen. Met de Handreiking voor het gemeentelijke verkiezingsprogramma 2018-2022 willen het CDA en de CDA Bestuurdersvereniging de gemeentelijke afdelingen ondersteunen bij het proces, de participatie en de inhoud voor het gemeentelijke CDA verkiezingsprogramma 2018-2022. Een commissie van lokaal actieve CDA'ers heeft deze handreiking geschreven.

De commissie bestond uit:

- Eiko Smid, oud-fractievoorzitter Utrecht (voorzitter)
- Frank van Gastel, fractievoorzitter Valkenswaard
- Mark Buck, fractievoorzitter Nijmegen
- Ko Scheele, wethouder Ommen
- Vivian Moonen, raadslid Peel en Maas
- Trudy Veninga, oud-wethouder Nieuwkoop
- Willemien Vreugdenhil, wethouder Ede
- Adger van Helden, raadslid Katwijk & ambt.secr. BSV (secretaris)
- Jos van Ginneken, raadslid Terneuzen (namens bestuur BSV)
- Pieter Jan van Zanten (namens CDA Partijbestuur)
- Maarten Neuteboom (namens Wetenschappelijk Instituut)

Deze handreiking helpt lokale keuzes te plaatsen binnen de grote gemeentelijke thema's en de koers en het gedachtegoed van de christendemocratie. Niet alle punten zijn op iedere gemeente van toepassing en het overnemen van alle suggesties zou leiden tot te grote ambities. Het geeft wel een overzicht van concrete zaken waaraan afdelingen kunnen denken. De handreiking bevat ook verschillende suggesties om de samenleving te betrekken bij het opstellen en vernieuwende vormen.

De ambtelijk secretaris was daarnaast lid van het Landelijk Campagneteam.

5. Online communicatie

Website

Op de website (www.cda.nl/bsv) zijn alle relevante publicaties en verslagen van activiteiten en bijeenkomsten gepubliceerd. De databank met moties en initiatiefvoorstellen is dit jaar verder uitgebreid.

Nieuwsbrief

In 2017 hebben we gemiddeld maandelijks een BSV-nieuwsbrief opgesteld. Via de nieuwsbrief zijn de leden geïnformeerd over relevante verenigingszaken, activiteiten en zijn goede ideeën uitgewisseld.

Facebook

De Facebookgroep van de BSV levert weinig views en interacties op.

Twitter

Vrijwel dagelijks is er getweet of geretweet vanuit het Twitteraccount van de BSV. Het aantal volgers is daardoor toegenomen tot ongeveer 1.700 (eind 2015: 1.200, eind 2016: 1.500).

6. Bestuursforum

In 2017 is Bestuursforum acht maal verschenen.

Aan deze jaargang hebben een kleine honderd verschillende auteurs bijgedragen, vrijwel allen decentrale CDA-bestuurders. Uitgangspunt van de artikelen blijft het bijdragen aan een herkenbaar christendemocratisch geluid in gemeente, provincie en waterschap.

In 2017 verschenen de volgende dossiers (hoofdthema's):

- nr. 1: Verkiezingsnummer
- nr. 2: CDA derde partij na zetelwinst
- nr. 3: De brede volkspartij
- nr. 4: Herindelen
- nr. 5: Veranderen
- nr. 6: Lef
- nr. 7: Naema Tahir over diversiteit
- nr. 8: het CDA in de stad

Redactie

Na vijftien jaar is Jos Wienen, burgemeester van Haarlem, vrijdag 3 maart gestopt als redactievoorzitter van Bestuursforum. Redactie en bestuur zijn Jos Wienen buitengewoon dankbaar voor de voortreffelijke, inspirerende wijze waarop hij de redactie van Bestuursforum geleid heeft.

Het BSV-bestuur en de Bestuursforum-redactie hebben Heleen Keur, fractievoorzitter van het CDA in Noord-Holland, per direct benoemd als opvolger.

De redactie vergaderde in 2017 vijfmaal. Afscheid werd genomen van de redactieleden Eddy Bilder (burgemeester van Zwartewaterland), Renée Blom (raadslid in Nieuwegein), Adri Bom-Lemstra (gedeputeerde in Zuid-Holland), Klaasjan de Jong (raadslid in Zoetermeer), Yannick Lataster (raadslid in Kerkrade), Sietske Poepjes (gedeputeerde in Fryslân) en Ellen Verkoelen (Statenlid in Zuid-Holland).

De samenstelling van de redactie was op 31 december 2017 als volgt:

- Heleen Keur, fractievoorzitter CDA PS Noord-Holland (voorzitter)
- Marcel Migo (eindredacteur)
- Mieke Baltus, burgemeester van Heemskerk
- Marcel Deryckere, Statenlid in Noord-Brabant
- Agnes Mulder, Tweede Kamerlid
- Jan Neijzen, fractievoorzitter CDA Elburg
- Wim Zwanenburg, fractievoorzitter Waterschap Amstel, Gooi en Vecht
- Jan Zwemer, raadslid in Middelburg
- Adger van Helden, ambtelijk secretaris BSV (adviseur)

Bestuursforum werd in 2017 wederom naar volle tevredenheid vormgegeven door Interface Communicatie en gedrukt bij BDU in Barneveld.

7. Publicaties

Paper Lokale democratie en dualisme

Er zijn in 2016 verschillende rapporten verschenen over de staat van de lokale democratie. Dit onderwerp houdt veel bestuurders bezig. Daarom heeft de CDA Bestuurdersvereniging (BSV) een paper opgesteld over dit thema. Aan de hand van de diverse rapporten, de resultaten van een enquête en het CDA-gedachtegoed worden in de paper speerpunten over de lokale democratie geformuleerd.

8. Dienstverlening

Politieke acties

Onder andere:

- CDA-fracties in actie voor verkeersveiligheid
- CDA wil duidelijkheid over zak- en kleedgeld in de jeugdzorg
- CDA wil Avondvierdaagse behouden
- CDA: behoud kindertelefoon in huidige vorm

Vraagbaakfunctie

De ambtelijk secretaris beantwoordde vragen van leden, over rechtspositionele, politiek-tactische of juridische kwesties. Dit jaar kwamen vooral politiek-strategische vragen voorbij.

Ledenadministratie en contributie-inning

Dit jaar heeft de conversie plaatsgevonden naar ons nieuw database-systeem Salesforce. Dit ging niet zonder problemen en in de loop van het jaar zijn er veel aanpassingen en verbeteringen geweest. Één van de gevolgen van de conversie naar Salesforce was dat de eerste contributie-inning pas in juni verzonden kon worden. Vele wensen van de BSV ten aanzien van de mogelijkheden binnen Salesforce konden dit jaar niet gerealiseerd worden.

De BSV blijft inzetten op de volgende toepassingen:

- De BSV wil dat de provinciale BSV-besturen ook toegang krijgen tot hun provinciale BSV-ledenadministratie (gelijk aan provinciale CDA-besturen).
- Een online omgeving (mijnCDA) waar leden zelf hun gegevens kunnen wijzigen.
- Uitgebreide gelegenheid voor het vastleggen van inhoudelijke portefeuilles.
- Koppeling van het ledenbestand aan het nieuwsbrievensysteem, ook op specifieke doelgroepen.
- Aanmelden voor de BSV-nieuwsbrief zonder lid te zijn.
- Automatiseren van tussentijdse facturering en welkomstbrief + factuur nieuwe leden.
- Automatische en digitale registratie van deelnemers aan een evenement.

Contributie-inning

Donderdag 29 juni is per e-mail een factuur verzonden aan de leden van de CDA Bestuurdersvereniging voor de contributie 2017. Voor het eerst is betaling mogelijk via iDeal door middel van de link in de e-mail. Dit is een veilige en snelle manier om de contributie te voldoen.

Contributie inkomsten 2017

Totaal ontvangen contributie 2017 per eind maart 2018: € 270.634,40.

Hiervan is vanaf januari 2018 nog € 17.926,15 ontvangen.

Openstaand: 152 leden, totaal € 19.441,18.

Op 20 november 2017 stond nog open aan contributie 2017: € 85.333, dit betrof 632 leden die niet betaald hebben.

Contributie inkomsten 2016

Op 20 november 2017 was de stand: € €34.320, betreft 281 leden die niet betaald hebben.

Totaal ontvangen contributie 2016 per maart 2018: € 255.175,12

Openstaand: 236 leden, totaal € 25.814,50.

VII. CDAV

Doelstellingen

Het CDAV wil politieke bewustwording van vrouwen vergroten en stimuleert hen actief deel te nemen aan politiek en maatschappij. Het CDAV organiseert activiteiten om dit doel te realiseren en werkt aan opvattingen en ideeën op het gebied van emancipatie, die passen bij het christen-democratisch gedachtegoed en die van belang zijn voor vrouwen binnen en buiten het CDA. Het CDAV heeft ongeveer 2.000 leden, kent een landelijk bestuur en provinciale en enkele lokale afdelingen. Het CDAV werkt volgens een netwerkstructuur, dicht bij haar leden en met behoud van vrijheid en verantwoordelijkheden voor afdelingen.

Het CDAV streeft naar een verwezenlijking van haar missie door:

- Het leveren van een inbreng in het politieke beleid op basis van het politieke program van het CDA.
- Het bevorderen van politieke bewustwording bij vrouwen.
- Het bevorderen van de integratie en participatie van vrouwen in het CDA.

Meer concreet werkt het CDAV aan:

- Het ontwikkelen van ideeën en opvattingen rondom emancipatie en gezinsbeleid
- Het stimuleren, ontwikkelen en organiseren van scholing- en emancipatieactiviteiten op landelijk, provinciaal en lokaal niveau.
- Het vervullen van een vertegenwoordigende en adviserende rol in de daarvoor in aanmerking komende nationale en internationale vrouwenorganisaties.
- Het voordragen van vrouwen voor functies binnen en buiten het CDA en in politieke vertegenwoordigingen.
- Het adviseren van het CDA-bestuur op het gebied van emancipatie.

Bestuur

Het CDAV-bestuur bestaat per 31 december 2017 uit 6 personen. Het bestuur kwam zevenmaal bij elkaar om te vergaderen. De bestuurlijke samenstelling in 2017 was als volgt:

Josine Westerbeek-Huitink
Voorzitter

Elma Petter
Vicevoorzitter

Miranda Wesselink
Secretaris

Corien van der Weegen
Bestuurslid

Astrid Frey
CDAV Internationaal

Ria de Korte
Penningmeester

Overzicht van intrede bestuursleden

Josine Westerbeek-Huitink	2013 herbenoemd
Elma Petter	2013 herbenoemd
Astrid Frey	2017
Ria de Korte	2017
Miranda Wesselink	2017
Corien van der Weegen	2017

Afscheid

Petra Groenewegen heeft na vele jaren bestuurslid van het CDAV te zijn, in september 2017 haar functie als bestuurslid, penningmeester en secretaris neergelegd. Haar taken in het bestuur zijn overgenomen door Ria de Korte (penningmeester) en Miranda Wesselink (secretaris). Ook hebben we afscheid genomen van Mireille de Jonge, Sandra van den Nieuwenhof en Margriet van de Vooren.

Secretariaat

Het Partijbureau heeft zich gericht op haar kerntaken. Dit heeft tot gevolg gehad dat vanaf het jaar 2015 het CDAV geen structurele secretariële ondersteuning meer heeft. Op projectbasis kan het CDAV wel een beroep doen op ondersteuning door het Partijbureau tot een maximum van 600 uur. De secretaris van het CDAV heeft alle administratief ondersteunende taken overgenomen. De overige taken zijn onder de overige bestuursleden verdeeld.

Netwerk Provinciale Vertegenwoordigers

Het CDAV is in veel provincies actief. Alleen Limburg heeft geen CDAV-vertegenwoordiger. Het bestuur van het CDAV vergadert twee keer per jaar met de afgevaardigden uit de provincie. Dit zijn meestal de provinciale voorzitters van het CDAV. Elk provinciaal bestuur heeft een aanspreekpunt binnen het landelijk CDAV-bestuur om zo de onderlinge communicatie te versterken.

Vertegenwoordiger Groningen:	Marja Leffers
Vertegenwoordiger Friesland:	Sjoerdije Kok
Vertegenwoordiger Drenthe (CDA 4Women):	Thilla Franken
Vertegenwoordiger Overijssel:	Fie Freriks
Vertegenwoordiger Flevoland:	Monique Toorenborg
Vertegenwoordiger Noord-Holland:	Jolanda van Ling
Vertegenwoordiger Utrecht:	Wilmie van der Kuil
Vertegenwoordiger Gelderland:	Anne-Marie Vreman
Vertegenwoordiger Zuid-Holland:	Dineke den Hartog
Vertegenwoordiger Noord-Brabant:	Joke Wagter
Vertegenwoordiger Limburg:	Geen
Vertegenwoordiger Zeeland:	Carla Hoogerland-Veerman

Het landelijk bestuur en het NPV zijn in 2017 tweemaal bijeengekomen.

Op 19 april is gesproken over: de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen en de benodigde acties voor de gemeenteraadsverkiezingen 2018. De dag van de afdeling van het CDA op 13 mei, de loopbaandag van het CDAV op 17 juni 2017, de ALV van oktober, het najaarscongres van 4 november (en de bijbehorende resoluties en workshops).

Op 27 september is teruggeblikt op de loopbaandag van 17 juni en vooruitgekeken naar de verkiezingscampagne voor de gemeenteraadsverkiezingen, de ALV van november (werkgroep resoluties en workshops) en de regionale bijeenkomsten die op stapel staan.

CDAV Internationaal

CDAV-Internationaal is de internationale loot van het CDAV. De leden houden zich bezig met het behartigen en ondersteunen van vrouwenbelangen in internationaal verband. Daarnaast formuleren wij vraagstukken vanuit een Europese en internationale invalshoek. Wij doen dit door het signaleren en agenderen van bepaalde onderwerpen die aandacht behoeven en middels aanbevelingen voor de partij, fractie in de Tweede Kamer en de Euro-fractie in Brussel. Ook onderhouden wij nauw contact met de EVP-Vrouwen, rechtstreeks en via Hillie van der Streek, de secretaris-generaal van de EVP-Vrouwen.

De leden van het CDAV Internationaal vertegenwoordigen ook op andere momenten het CDAV, zowel binnen als buiten de partij, waaronder de CDA Commissie Buitenland en het WI-beraad.

In 2017 bestond het CDAV Internationaal uit de volgende leden:

- Astrid Frey, voorzitter, tevens bestuurslid
- Femmy Bakker, secretaris
- Mireille de Jonge, lid
- Liesbeth van Heest, lid

In de laatste maanden van 2016 zijn de voorbereidingen gestart voor een werkbezoek aan het Internationaal Strafhof in Den Haag begin 2017. Dit in plaats van de jaarlijkse Nieuwjaarsbijeenkomst.

Werkbezoek CDAV aan het Internationaal Strafhof

Op vrijdag 24 februari 2017 bracht een groep van 35 vrouwen van het CDA een bezoek aan het Internationaal Strafhof in Den Haag. Het bezoek was georganiseerd door het CDAV Internationaal. Speciale gast was Wytske de Pater-Postma, kandidaat voor de CDA Tweede Kamerfractie, nr. 22. "Ontzettend goed hier vanmiddag te zijn, te horen over de werkzaamheden van het Strafhof. Juist nu de internationale verhoudingen wereldwijd steeds meer onder druk staan, is het van belang te investeren in internationaal recht en samenwerking," aldus De Pater-Postma.

Het bijzondere van dit hof is dat individuen die zich schuldig maken aan genocide, misdrijven tegen de menselijkheid of oorlogsmisdrijven in Den Haag berecht kunnen worden. Dit kunnen lange processen zijn, variërend van acht jaar in het geval van de voormalige Congolese vice-president Bemba. Hij heeft zich schuldig gemaakt aan massale verkrachtingen als strijdmiddel. Het proces tegen Al Mahdi die godsdienstige gebouwen in Mali heeft verwoest duurde slechts een week.

Na de presentaties over het Hof volgde een discussie met Wytske de Pater-Postma en Lenny Geluk-Poortvliet, beiden hoog op de CDA kandidatenlijst voor de verkiezingen op 15 maart. De Pater die zich profileert op familie en gezin, onderkent het belang van aandacht voor internationaal recht, vrouwengelijkheid en het creëren van toekomstperspectief in Afrikaanse landen via bedrijven en maatschappelijke organisaties, om mensen weerbaar te maken, o.a. tegen misdaden en ongelijkheid.

Het CDAV internationaal kijkt terug op een geslaagde middag. "We wilden met dit bezoek niet alleen een kijkje in de keuken van het Hof, maar ook inzicht krijgen over het belang van dit hof, de aanpak van straffeloosheid wereldwijd en de betekenis voor vrouwen. Dat is zeker gelukt. Wij vinden dat Nederland zich weer volop moet inzetten op versterking van de internationale

rechtsorde, investeert in lokale maatschappelijke vrouwenorganisaties en daarmee te werken aan een eerlijkere wereld met kansen voor iedereen,” aldus Femmy Bakker van CDAV Internationaal.

Gezien de grote animo voor dit bezoek onder de CDA-vrouwen, wil het CDAV in het najaar nog een bezoek aan het Internationaal Strafhof organiseren.

Resoluties EPP Women

Tijdens het EPP WOMEN (EVP Vrouwen) Congres op 11 november 2017 in Berlijn zijn 2 resoluties aangenomen: 'Violence against Women' en 'Democracy, Quo Vadis'. Zij zijn ingediend tijdens de EVP-vergadering van 4 en 5 december 2017. Het CDAV was in Berlijn vertegenwoordigd door Astrid Frey en Femmy Bakker.

CDAV contacten in de Tweede Kamer, Eerste Kamer en Europees Parlement

Het CDAV heeft regelmatig contact met de Tweede Kamerleden, met name met de woordvoerders van Portefeuilles die het CDAV aangaan. De voorzitter van het CDAV onderhoudt met name contacten met de fractievoorzitter Sybrand van Haersma Buma over beleidsinhoudelijke standpunten en de positie van vrouwen binnen het CDA; met Mona Keijzer op het gebied van zorg en vluchtelingen en met Pieter Heerema over vrouwen en de arbeidsmarkt. Daarnaast zijn er dit jaar diverse ad hoc contacten met de andere Kamerleden geweest tijdens bijeenkomsten, congressen en de heidagen van het partijbestuur. Na de verkiezingen in 2017 heeft het CDAV een nieuwe contactpersoon gekregen in de Tweede Kamer in de persoon van Lenny Geluk (zie foto).

De contacten met de Eerste Kamer zijn er vooral met Elco Brinkman, Maria Martens en Sophie van Bijsterveld. De CDAV-voorzitter spreekt over diverse onderwerpen met Elco Brinkman tijdens de partijbestuursvergaderingen maar ook daarbuiten. Ook met Sophie van Bijsterveld en Maria Martens zijn de contacten goed. Beide vrouwen zijn vaak ook aanwezig op onze nieuwjaarsbijeenkomst, ALV en bij bijeenkomsten georganiseerd door het CDAV in de provincies.

De Europarlementsleden adviseren het CDAV internationaal. Esther de Lange is daar onze eerste contactpersoon. Daarnaast zijn er ook contacten met Jeroen Lenaers.

CDAV binnen het CDA

Het CDAV heeft een vertegenwoordiger in het Partijbestuur. De voorzitter van het CDAV, Josine Westerbeek-Huitink, maakt q.q. deel uit van het Partijbestuur.

Partijcongres

Het CDAV probeert altijd met zoveel mogelijk vrouwen deel te nemen aan het Partijcongres. Het CDAV is een gelieerde organisatie en is gerechtigd om zelf resoluties en amendementen in te dienen op het Partijcongres.

Het CDAV had altijd 10 extra stemmen naast de eigen stem van de leden van het bestuur. Op het congres van 4 juni 2016 jl. zijn de statuten en het huishoudelijk reglement van het CDA gewijzigd. Het CDAV blijft een gelieerde organisatie en is gerechtigd om zelf resoluties en amendementen in te dienen op het Partijcongres. Mede op initiatief van een aantal provinciale afdelingen van het CDAV heeft het congres een amendement aangenomen betreffende een gegarandeerde CDJA en CDAV-zetel in de Provinciale Besturen.

Verkiezingen

In volksvertegenwoordigende organisaties zien wij graag een verdeling, die een afspiegeling is van de samenleving. Dat diversiteit gezond is voor een organisatie is bekend. Een divers team levert meer kwaliteit en heeft daarnaast meer draagvlak. Het aandeel vrouwen in de vertegenwoordigende organen is de laatste jaren afgenomen. Dat vinden we een zorgelijke ontwikkeling. Voor het CDAV en ook voor het CDA is het van groot belang dat op de uiteindelijke lijst sprake is van een evenwichtig aantal vrouwen. Dat kan het best gerealiseerd worden als er een breed aanbod van vrouwen beschikbaar is.

Het CDAV probeert voor elke verkiezingen vrouwen te interesseren voor de kandidaatstelling. In juni 2017 deden partijvoorzitter Ruth Peetoom en CDAV-voorzitter Josine Westerbeek-Huitink in een brief aan alle afdelingsbesturen een beroep op de lokale afdelingen om te streven naar een evenwichtige man/vrouw-verdeling op de kandidatenlijsten voor de komende gemeenteraadsverkiezingen.

De oproep aan de besturen was als volgt:

De voorbereidingen voor de gemeenteraadsverkiezingen 2018 staan voor de deur. Dat vraagt veel inzet en tijd van gemeentelijke afdelingen en uw bijdrage is dan ook onmisbaar. Samen willen we bereiken dat het CDA als grootste partij uit de bus komt.

Op het CDA partijcongres van november 2008 heeft de partij de resolutie: m/v 50/50 in alle CDA vertegenwoordigingen aangenomen. Deze resolutie is aangenomen in de overtuiging dat besturen een goede afspiegeling van de samenleving dienen te zijn én een evenredige man/vrouw verdeling bijdraagt aan een beter bestuur.

Anno 2017, 100 jaar nadat vrouwen zich voor het eerst verkiesbaar mochten stellen, ligt het aandeel van vrouwen in de gemeenteraden rond de 28%. Het is dus nog steeds hard nodig om extra inspanningen te leveren om een evenredige vertegenwoordiging in de gemeenteraden te realiseren.

Wij gaan ervan uit dat u een evenredige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op uw kandidatenlijst net zo belangrijk vindt als wij. We zijn ons er ook van bewust dat het benaderen van vrouwen extra moeite kan kosten. Soms moet je wat langer zoeken, en wanneer je ze gevonden hebt hebben ze soms een 'duwtje' nodig.

Het is daarom goed om te weten dat u de vrouwen ook wat kunt aanbieden, omdat wij op 17 juni, samen met de CDA Bestuurdersvereniging, een Loopbaandag organiseren en in het najaar regionale bijeenkomsten voor vrouwen die geïnteresseerd zijn in een loopbaan in de politiek.

Overige vertegenwoordigingen binnen het CDA

Elma Petter neemt deel aan de werkgroep HRM.

Externe Vertegenwoordigingen

Nederlandse Vrouwenraad (NVR)

Het CDAV is vertegenwoordigd in de algemene vergadering van de Nederlandse Vrouwen Raad (NVR). De Nederlandse Vrouwen Raad streeft naar gelijke rechten en volwaardige participatie van vrouwen op alle terreinen. De NVR, dat zijn alle lidorganisaties gezamenlijk. Onderwerpen die door de NVR op de agenda worden gezet verkrijgen daardoor meer gewicht dan wanneer lidorganisaties dat afzonderlijk doen. Er zijn ruim 40 vrouwenorganisaties lid van de NVR-koepel.

Politiek Vrouwen Overleg (PVO)

Het PVO is een bestuurlijk samenwerkingsoverleg tussen de vrouwenorganisaties van zes politieke partijen: CDA (CDAV), ChristenUnie (Inclusief), D66 (V/M Sociale Innovatie), GroenLinks (Feministisch Netwerk), PvdA (Rooie Vrouwen) en VVD (Liberaal Vrouwen Netwerk). Het PVO is opgericht om gezamenlijk bestuurlijk draagvlak te creëren op het gebied van arbeid-zorg, emancipatie, economische zelfstandigheid en diversiteit.

De CU heeft in 2017 het voorzitterschap overgenomen van de D66. Jannette Prins heeft de rol van voorzitter vervuld en Henriette Rikkoert de rol van secretaris. Het voorzitterschap wordt in 2018 voortgezet door Groen Links.

Het was een bijzonder jaar waarin de Tweede Kamer verkiezingen plaatsvonden. Dit had wel tot gevolg dat – mede door de lange coalitieonderhandelingen – geen bewindspersonen konden worden bezocht. Daarom is er voor gekozen om verschillende sprekers uit te nodigen om informatie op te halen.

Femmes for Freedom

Gesprek met Shirin Musa van *Femmes for Freedom*, organisatie die opkomt voor geweld tegen vrouwen en dwanghuwelijken. De vraag die wij bij de bewindspersonen kunnen brengen is: Hoe maken we de problematiek rond dwanghuwelijken beter zichtbaar voor de mensen die met deze vrouwen te maken hebben, en welke wetgeving is daarbij nodig?

Expertisecentrum eergerelateerd geweld

Presentatie door Janine Janssen, *lector veiligheid en geweld in afhankelijkheidsrelaties* (Avans Hogeschool) en hoofd onderzoek *Expertisecentrum eergerelateerd geweld*. We hebben gezien hoe een lijn van gebeurtenissen in het leven van vrouwen (en mannen) uiteindelijk kan leiden tot een ultiem delict. Maar ook dat het principe van eergerelateerd geweld niet zo exotisch is als we denken. Het beschermen van de goede naam van een bedrijf of een persoon door bepaald gedrag te eisen van kinderen/broers/ zussen/familieleden, kennen we ook in onze eigen cultuur.

De vraag die wij bij de bewindspersonen kunnen brengen is: Hoe herkennen we de gebeurtenissen in onze maatschappij die uiteindelijk tot ernstig eergerelateerd geweld kunnen leiden en hoe kunnen we dit geweld al in een eerder stadium al een halt toeroepen. Voorbeeld: roddelen over een persoon is meestal geen aanleiding tot een aangifte bij de politie, maar kan in een reeks van gebeurtenissen in het leven van vrouwen in een eercultuur wel de eerste gebeurtenis zijn die uiteindelijk leidt tot de moord op een vrouw door een familielid.

Expertmeeting

Het PVO organiseerde een expertmeeting voor leden van de Tweede Kamer die arbeidsparticipatie, diversiteit en/of emancipatie in portefeuille hebben en andere belangstellenden. De expertmeeting stond in het teken staan van laag/praktisch opgeleide vrouwen en hun verslechterde positie op de arbeidsmarkt: *Het talent van laagopgeleide vrouwen; missen we (n)iets?*

Wil Portegijs, *Sociaal Cultureel Planbureau*, hield een presentatie over de stand van zaken rond laagopgeleide vrouwen met het oog op hun mogelijkheden tot economische zelfstandigheid. Belangrijke speerpunten voor deze vrouwen:

- de toegankelijkheid van de kinderopvang
- het bevragen van de overtuigingen rond goed moeder- ouderschap
- deeltijdwerk (te kleine banen)

Sandra Doevendans van '*Blik op talent*' gaf ons een inkijkje in hoe je in praktijk verbindingen legt tussen werkzoekenden, het maatschappelijk middenveld en bedrijven. Belangrijke speerpunten:

- De toegang tot opleidingen is vaak omgeven door regelgeving die de instroom beperken
- Inzet van maatwerktrajecten gericht op de lokale situatie (geen landelijke regels)
- De toegankelijkheid van de kinderopvang

Communicatie

Het CDAV wil haar leden zo goed mogelijk informeren. Dit doen wij door middel van het aankondigen van activiteiten op de website van het CDAV www.cda.nl/cdav en door middel van digitale nieuwsbrieven aan de leden. Daarnaast heeft het CDAV een Facebookaccount en een Twitteraccount. Ook schrijven wij nieuws en achtergrondartikelen op de drie pagina's 'Vrouw & Politiek', in het CDA.nl, dat in 2017 vier keer per jaar verscheen. Door de bezuinigingen binnen het CDA zal in 2018 het aantal pagina's en de verschijningsfrequentie van CDA.nl verminderen.

Website www.cda.nl/cdav
E-mail cdav@cda.nl
Twitter [@cdavrouwen](https://twitter.com/cdavrouwen)
Facebook [@cdavlandelijk](https://www.facebook.com/cdavlandelijk)

Het CDAV:

- Bevordert meer diversiteit in de politiek omdat meer diversiteit leidt tot betere resultaten.
- Bevordert de politieke bewustwording bij vrouwen en de participatie van vrouwen binnen het CDA.
- Staat voor emancipatie en gelijke rechten voor iedereen in de Nederlandse samenleving.
- Zet zich in voor het verbeteren van de positie van vrouwen en meisjes in Nederland en wereldwijd.
- Levert een bijdrage aan het politieke beleid.

Waarom lid worden van het CDAV?

- Je bouwt snel een groot en bij jou passend netwerk op in de politiek.
- Je kunt deelnemen aan relevante workshops en trainingen die gericht zijn op het verbeteren van jouw (politieke) vaardigheden.
- Je kunt een bijdrage leveren aan discussies en totstandkoming van standpunten over actuele thema's die vrouwen aangaan.
- Je kunt je ook aansluiten bij het netwerk van het CDAV in je eigen regio.

Aanmelden via cdav@cda.nl
volg ons op [f](https://www.facebook.com/CDAVrouwen) CDA Vrouwen [t](https://twitter.com/CDAVrouwen) @CDAVrouwen CDA.NL/CDAV

CDA v **Vrouwen**

In 2017 is geen nieuw foldermateriaal ontwikkeld. De folder die gemaakt is in 2016 wordt nog gebruikt. In 2016 is hard gewerkt aan een nieuwe uitstraling van de folder in een handzaam A6-formaat. Hiernaast staat de achterkant.

Activiteiten CDAV landelijk

Nieuwjaarsbijeenkomst

Traditioneel houdt het CDAV in samenwerking met de EVP-fractie begin januari haar nieuwjaarsbijeenkomst. In 2017 was dat niet het geval. Er is gekozen voor een werkbezoek begin 2017 aan het Strafhof.

Algemene ledenvergadering, ledendag en loopbaandag

Loopbaandag

In het licht van de gemeenteraadsverkiezingen 2018 organiseerden het CDAV en de BSV een Loopbaandag. Doelgroep waren zittende en aankomende raadsleden en allen die geïnteresseerd zijn in het raadslidmaatschap.

Elly Blanksma, burgemeester van Helmond hield een inleiding over "Politiek en ambitie, uitdagingen en valkuilen binnen de gemeenteraad".

Daarna waren er workshops over:

"Succesvol solliciteren" door Anita Rasenberg

"Ervaringen delen m.b.t. het raadslidmaatschap" door Miranda Wesselink

"Mijn politieke carrière als raadslid" door Johanna Besteman

"Campagne voeren voor wereldverbeteraars: Win votes & change the world!" door Irene Janssen

Ledenbijeenkomst 27 september 2017

Op 27 september 2017 was de Ledenbijeenkomst van het CDAV op het Partijbureau in Den Haag. Het huishoudelijk deel bestond uit de Algemene Vergadering met o.a. het vaststellen van de jaarrekening 2016, het jaarverslag 2016 en de begroting 2018. Daarna vonden er diverse (her)benoemingen als bestuurslid plaats en vervolgens werd er afscheid genomen van een aantal vertrekkende bestuursleden: Petra, Mireille en Margriet.

Na het huishoudelijke deel was er een Syrische maaltijd. Daarna was het tijd voor Women Talk: “over trends en ontwikkelingen in de politiek en die van de partij in het bijzonder”. Als CDAV konden we kennis maken met nieuwe vrouwelijke (aanstaande) Kamerleden om samen te reflecteren op de huidige ontwikkelingen, maar ook om te spreken over onderwerpen die vrouwen raken.

Aanwezig op deze avond: Joba van de Berg-Jansen, Lenny Geluk-Poortvliet, Hilde Palland-Mulder en Wytske de Pater-Postma.

Activiteiten provinciale CDAV afdelingen

CDAV Fryslân

Bestuur:

- Sjoerdje Kok, voorzitter en lid DB van CDA Fryslân
- Akke Toren, secretaris
- Sjoukje Dijkstra, penningmeester
- Djoke Travaille, notulist
- Rineke Osinga, lid en AB lid van CDA Fryslân

Het bestuur heeft 5 maal vergaderd, steeds bij bestuursleden thuis. Ook via onderling mailverkeer werden zaken afgestemd. De actuele en plaatselijke politiek had steeds onze aandacht.

Het jaar 2017 was een goed jaar m.b.t. alle activiteiten die er georganiseerd zijn. We zijn nog steeds een actieve club waarin vrouwen zich actief in willen zetten voor politiek met een partij die uit gaat van christelijke normen en waarden en deze in de maatschappij in alle facetten wil uitdragen.

Hiervoor organiseren we bijeenkomsten voor vrouwen die lid zijn, maar ook voor vrouwen die deze uitgangspunten onderschrijven en of geïnteresseerd zijn. Soms worden er mannen uitgenodigd bij onze activiteiten. Zo kunnen we laten zien dat we nog steeds een actieve groep vormen binnen het CDA, zowel gemeentelijk, provinciaal en landelijk. We hebben een vrij constant ledenaantal van 300 leden waarvan er velen aan onze activiteiten deelnemen.

Naast onze eigen activiteiten en vergaderingen werden er bijeenkomsten bezocht van het landelijk CDAV. Ook namen we deel aan regionale bijeenkomsten en ledenvergaderingen van CDA Fryslân. Er ging een afvaardiging naar de laatste provinciale bijeenkomst van het GVB/PVO en een bijeenkomst van de Friese Chr. Plattelandsvrouwen. Verder werden er door een aantal vrouwen één van de landelijke CDA congressen bezocht.

We hebben oudere maar nog steeds enthousiaste bestuursleden en bestuursleden die al jarenlang een bestuursfunctie vervullen. Er is daarom door het bestuur besloten om een "brandbrief" naar de leden te versturen met de vraag en de hoop dat er zich nieuwe bestuursleden zouden aan melden. Hierop kwamen echter heel veel positieve reacties over onze activiteiten, maar het resulteerde niet in nieuwe aanwas van bestuursleden. Helaas hebben we daarom met pijn in het hart moeten besluiten om het CDAV Fryslân in april 2018 op te heffen.

Het bestuur van CDAV Fryslân kijkt terug op een goed en inspirerend 2017 en ziet 2018 met een afscheid van CDAV Fryslân met lede ogen tegemoet.

Activiteiten 2017:

Informatieve bijeenkomst in "De Pleats" te Burgum op 9 feb over: Fryslân Culturele Hoofdstad 2018

Onze gedeputeerde Mevr. Sietske Poepjes gaf ons informatie over wat dit voor Friesland te bieden heeft. Allereerst heeft ze wat verteld over haar werk als gedeputeerde. In haar portefeuille zitten een aantal grote projecten; de aanleg van knooppunt Joure en het aquaduct in Harlingen. Ook noemde ze nog dat er over het tracé Sneek Leeuwarden nagedacht wordt. De voorbereidingen voor Culturele Hoofdstad waren in volle gang. Op 23 januari 2018 is de opening gepland. Er werd een aantal activiteiten genoemd, die in voorbereiding waren, zoals een feestelijke optocht met grote marionetten, een festival rondom shantykoren, en tallships in Harlingen. Festiviteiten rondom de visserijdagen in Makkum. Er wordt hard gewerkt om naast grote evenementen ook de gewone burgers erbij te betrekken d.m.v. projecten in eigen omgeving

te bedenken. Het thema "Mienskip" moet in al zijn facetten herkenbaar worden gemaakt. Ook kwamen de 11 fontein die in de 11 steden geplaatst moeten worden ter sprake. Hierover werd opgemerkt dat voor de ontwerpen ervan buitenlandse kunstenaars gevraagd zijn. Mevr. Poepjes vertelde dat dit een onderdeel was van het bidboek en belangrijk en nodig was om kandidaat te worden voor Culturele Hoofdstad. Onze Friese vrouwelijke kandidaat voor de Tweede Kamer verkiezingen: Esther Hanemaaijer krijgt hierna de gelegenheid om zich voor te stellen. Op dit moment was ze raadslid in de gemeente Dongeradeel en stond op plaats nummer 31.

Algemene ledenvergadering op 5 april 2017 in "De Oranjerie" in Joure

Deze bijeenkomst staat in het teken van: "100 jaar Vrouwenkiesrecht". De ledenvergadering stond deze keer in het teken van "100 jaar Vrouwenkiesrecht" en had daardoor een feestelijk karakter. Als spreekster was Mevr. Irene Bakker uit Havelte uitgenodigd om ons te vertellen over de geschiedenis en aanloop naar het recht dat vrouwen eindelijk kregen om ook te mogen stemmen. Er heeft zich op politiek terrein heel veel afgespeeld om tot dit landelijke besluit te komen. Er kwamen nog veel zaken ter sprake wat je als vrouw niet mocht in deze tijd omdat je een vrouw was. In 1970 kon een huwelijk nog een reden tot ontslag van de vrouw opleveren. Daarna was er een High Tea en het "Skarsterkoar" bracht nog een aantal liederen ten gehore. Ook was onze landelijke voorzitter Josine Westerbeek aanwezig. Esther Hanemaaijer deed nog een kort verslag over het verloop van de Tweede Kamerverkiezingen van 15 maart 2017. Daarna werd deze feestelijke bijeenkomst afgesloten met nog een korte ledenvergadering.

Excursie naar "Omrop Fryslân"

Op deze excursie werden we d.m.v. een power point presentatie geïnformeerd over het ontstaan en de organisatie van "Omrop Fryslân". De oprichting vond plaats in 1946. Van RON (Regionale Omroep Noord) werd het RONO (Regionale Omroep Noord Oost) naar Radio Fryslân. De winter van 1979 heeft ertoe bijgedragen dat de zendtijd uitgebreid werd. Daarna volgden er verschillende programma's, die uitgezonden werden en kwam ook de televisie erbij. In 1988 gingen men zelfstandig verder en werd het Omrop Fryslân. Op dit moment werken er 117 mensen in vaste dienst en 140 freelancers. Tijdens de rondleiding die volgde, zagen we de redactiekamer, de regiekamer en meerdere studio's. We maakten kennis met een mooi gebouw met zeer moderne technische middelen om radio en t.v. te maken.

Kerstgroet

Ook dit jaar is er door ons een kerstgroet verstuurd via de mail naar de leden en het bestuur van CDA Fryslân. Ook deze keer weer gemaakt door Sjoukje Dijkstra. Door vele positieve reacties mogen we aannemen dat het zeer op prijs gesteld werd.

CDAV Overijssel

Bestuur:

- Fie Freriks- Hulsege: voorzitter.
- Aaltje Booijink: secretaris
- Miranda Wesselink: penningmeester
- Tet Engelsma: PR
- Gerdien Tigelaar: lid

De banden met het provinciaal bestuur zijn verstevigd. De samenwerking is bijzonder prettig. Het provinciaal bestuur begroot jaarlijks een budget voor de bijeenkomsten van het CDAV. Eén lid van het CDAV woont de algemene bestuursvergaderingen bij.

Activiteiten 2017:

16 januari, themabijeenkomst: Vrouw en ondernemer

Op maandag 16 januari 2017 hebben de CDA vrouwen Overijssel een thema bijeenkomst 'Vrouw en ondernemer' gehad in de Rabobank te Deventer. Vanuit 3 verschillende invalshoeken werd hier door Karin Kroes en Marlon Marsman namens de Rabobank, Dite Husselman als ZZP'er en Hilde Palland als ondernemer en politica invulling aangegeven. Waar moet je aan denken bij ondernemerschap en wat moet je regelen. De praktische kant van ondernemer zijn. Maar ook hoe maak je keuzes. Op www.ikgastarten.nl is veel informatie voor startende ondernemers te vinden. Vrouwelijke ondernemers zie je vooral in de horeca, detailhandel en de verzorgende beroepen. Steeds meer vrouwen kiezen ook voor de adviserende en besturende kant. Daarin is nog wel een slag te slaan. Vooral in de politiek zijn wij soms een zetje nodig. Veel vrouwen werken parttime en lang niet iedereen is financieel onafhankelijk. Vaak zie je werk in combinatie met zorgtaken, een goede verbondenheid met de arbeidsmarkt tijdens en na deze periode is dan ook van belang voor vrouwen met ambitie.

16 mei: themabijeenkomst: Help ik word raadslid

Op dinsdag 16 mei werd er een themabijeenkomst gehouden in het Provinciehuis te Zwolle: "help ik word raadslid". Ayfer Koç, Lianne Spanbroek en Hilde Palland vertelden over hun ervaringen als raadslid. In een interactief tweede gedeelte was er volop gelegenheid om vragen te stellen en ervaringen uit te wisselen. Hoe ga je om met twijfels, en waar bestaan die twijfels dan uit. Hoeveel tijd neemt raadswerk in beslag en hoe combineer je dit met je bestaande functie. Wat voor invloed heeft het op je privé/persoonlijke leven.

22 november netwerklunch landhoeve Zwieseborg

Op vrijdag 22 november hebben we een netwerklunch georganiseerd op de Zwieseborg te Hardenberg. Goed om elkaar te ontmoeten, te spreken en uit te wisselen. En dat op zo'n mooie locatie. De Zwieseborg waar veel samen komt. Een prachtige oude boerderij in een mooie weidse omgeving omringt door de Vecht. Met een sfeervolle warme inrichting en waar een mooi verhaal bij hoort. Landhoeve Zwieseborg is een plek waar mensen met en zonder beperking samen kunnen recreëren, overnachten, vakantie vieren én werken. Een ontmoetingsplek voor iedereen. Daar hebben wij van mogen genieten.

CDAV Gelderland

Bestuur:

Het bestuur bestond per 1 januari 2017 uit:

- Mevrouw A.M.Th. Vreman, voorzitter
- Mevrouw A.E.H. Looman-van Breen, penningmeester
- Mevrouw P.E. Jacobs, secretaris
- Mevrouw R. Van Schoor- Van den Brink, lid

Er zijn 3 vacatures in het bestuur van het CDAV Gelderland. In 2018 gaan we actief op zoek naar nieuwe bestuursleden. Er zullen een aantal aspirant bestuursleden worden uitgenodigd ter kennismaking. Het bestuur heeft vier maal vergaderd in 2017. Daarnaast zijn er tal van provinciale vergaderingen bijgewoond door meerdere bestuursleden.

Activiteiten 2017:

24 maart 2017 in Ede: een levendig centrum, hoe krijg je dat voor elkaar?

De binnenstad van Ede kampt met hoog leegstandspercentage en zou wel wat gezelliger kunnen. Ook zouden bezoekers van Ede-centrum meer gebruik kunnen maken van de voortreffelijke voorzieningen in Ede. En wat te denken van de musea van wereldfaam? In een down-to-earth presentatie liet de binnenstadmanager het plan van aanpak voor de Edese uitdagingen zien. Een binnenstadvisie heeft met veel aspecten en thema's te maken. Gemeente, winkeliers, winkelbedrijven, horeca, bewoners, maatschappelijk middenveld, gezondheidszorg enz. moeten samen meedenken over de toekomst van Ede Centrum. De gemeente is verantwoordelijk voor de inrichting van de openbare ruimte. Het belangrijkste doel is dat Edenaren weer graag naar Ede Centrum gaan en er positief over spreken. Dan kan bereikt worden door in te zetten op: versterking van historische kwaliteit (-historische-gevels opknappen, straatprofiel terugbrengen.) introduceren van nieuwe trekkers in de detailhandel en aantrekkelijke horeca, zorg (gezondheidscentrum), cultuur (museum, galleries), welzijn (Huis van de Stad) en evenementen (ijsbaan, festival Art & Food). Verder is het belangrijk om in te zetten op beleving en verblijfskwaliteit. om een binnenstad aantrekkelijk te houden: meer wonen in de binnenstad, groen, een divers winkelaanbod, zuinig zijn op de speciaalzaken en familiebedrijven, geen tegenstrijdige belangen faciliteren als gemeente, bereikbaarheid, ook met openbaar vervoer, goede parkeergelegenheid, geen torenhoge parkeertarieven. Er volgde een discussie ook met inwoners van Ede. Er bleek onvoldoende aansluiting te zijn van het openbaar vervoer naar de binnenstad. Er zijn veel aspecten, een binnenstadvisie is een complex geheel, die voor gemeenteraadsleden niet altijd goed te overzien te zijn. Het vergt specifieke kennis en verantwoordelijkheidsgevoel om hier goed inhoud aan te kunnen geven. Aspecten als leefbaarheid, gezondheid, lokaal, eco zullen de komende tijd alleen maar belangrijker worden. Na afloop hebben we nog nagepraat en samen met een aantal vrouwen gegeten (voor eigen rekening uiteraard) bij een plaatselijk Italiaans restaurant.

21 Juni, Werkbezoek Den Haag, Eerste Kamer

Op uitnodiging van Maria Martens, ons Eerste Kamerlid, zijn we met een groep Gelderse dames naar Den Haag gereisd. Maria is actief lid van het CDAV en als ze maar enigszins kan is Maria aanwezig bij onze bijeenkomsten. Nu zijn de rollen een beetje omgedraaid, wij zijn bij haar bezoek. Het was een erg warme dag, daardoor konden enkele oudere leden helaas niet mee maar desondanks was het zeer leerzaam, leuk en zinvol. We werden rondgeleid door een medewerker van de Eerste Kamer en kregen van hem een uitgebreide historische toelichting. Super interessant! Natuurlijk werd er extra aandacht besteed aan de fractiekamer van het CDA. Maria heeft uitgelegd wat het werk voor de Eerste Kamer inhoudt. Ze vertelde van de gecompliceerde dossiers en vraagstukken zoals euthanasie en de donorwet. Een uitgebreide discussie volgde. Als je van dichtbij meemaakt dat iemand een orgaan nodig heeft, het soms zelfs een kwestie van leven of dood lijkt de donorwet een oplossing te bieden. Maar is dit ook

werkelijk zo? En wat te denken van artikel 11 van de grondwet, dat gaat over de onaantastbaarheid van het lichaam, dat niet eindigt bij iemands overlijden. En Artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens dat het recht op bescherming van het privéleven bepaalt en dat eveneens het recht op de onaantastbaarheid van het lichaam omvat en het recht over het eigen lichaam te beschikken. Dit artikel behelst ook de vrijheid om géén keuze te maken. Daarnaast moeten alle artsen zich houden aan de Wet geneeskundige Behandelingsovereenkomst: medisch handelen mag alléén met instemming van de patiënt. Het is dus niet bepaald een eenvoudige kwestie en het neemt heel veel tijd om hier een weloverwogen besluit over te nemen. Goed om er zo met elkaar over na te denken en een discussie over te voeren.

15 september in Harderwijk: Waterfront, een nieuw gezicht voor de binnenstad

Met 1.400 woningen dichtbij het water, een nieuwe jachthaven, een gastvrije passantenhaven, een stadsstrand, twee parkeergarages en vele winkel-, horeca- en vrijetijdsvoorzieningen op de vernieuwde boulevard krijgt het centrum van Harderwijk weer een gezicht aan het water. Met de aanleg van het nieuwe industrieterrein Lorentzhaven, de sanering van het oude industrieterrein Haven en het openstellen van het Strandeiland is een deel van het project Waterfront tastbaar en zichtbaar geworden. De komende jaren transformeert het Boulevardgebied verder naar een aantrekkelijk verblijf- en woongebied. De gebiedsontwikkeling betekent voor Harderwijk winst op alle fronten: leefbaarheid, werkgelegenheid, verkeer, toerisme en milieu. De aanleiding voor dit enorme project was dat de binnenstad geleidelijk aan van het water afgesneden werd. Door de toenemende bedrijvigheid van industrie en recreatie werd het gebied in de nabijheid van het water verstikt. Het dreigde te bezwijken onder de verkeers- en parkeerproblemen. Daarnaast werd de toegang tot de binnenstad verstopt door het verouderde en vervuilde industrieterrein Haven. Om het tij te keren ontwikkelde gemeente Harderwijk, in nauwe samenwerking met andere partijen, het Waterfront. Een veelomvattend project dat de stad volop toekomst biedt als toeristische trekpleister, als aantrekkelijke woonstad en als regionaal economisch centrum. Met het Waterfront ontstaat een nieuwe aantrekkelijke kustlijn die berekend is op de eisen van de moderne tijd, met respect voor de natuur en het historische karakter van Harderwijk.

Samen met marktpartijen Synchron, projectontwikkelaar en Koopmans bouwgroep wordt onder andere de metamorfose van de Boulevard, de aanleg van de binnenhaven en het strandeiland, de bouw van circa 650 woningen en de verplaatsing van jachthaven De Knar gerealiseerd. Voor de uitvoering van civieltechnische en ondergrondse infrastructurele werkzaamheden is Boskalis Nederland een belangrijke partner. Nicolet van Schoonhoven van Synchron lichtte de succesvolle uitvoering van de woningbouw en de overweldigende belangstelling daarvoor toe. Wethouder Jeroen de Jong, (CDA) vertelde over de enorme omvang van voorbereidende werkzaamheden. O.a. het verplaatsen van bedrijven en de sanering van vervuilde grond. Daarnaast verteld hij van de samenwerking met de Provincie Gelderland. Waterfront is een zogenoemd sleutelproject van de Provincie. De sleutelprojecten vormen een integraal onderdeel van het provinciale programma Stad en Regio. Binnen dit programma zijn het versterken van de lokale en regionale economie, verbeteren van de mobiliteit en bereikbaarheid en creëren van een veilige en aantrekkelijke leef- en woonomgeving belangrijke pijlers. Het provinciaal bestuur

onderstreept nadrukkelijk het belang van gebiedsontwikkelingen, belangrijke structuurversterkende investeringen en de provinciale rol daarin. Wat zo geweldig is aan dit project dat de stad letterlijk bevrijd is van de negatieve elementen. Veel steden hebben dit soort problemen, doorzeurende negativiteit die de stad zeker geen goed doen en dat genegeerd of gebagatelliseerd wordt omdat het om een complexe aanpak van de problemen gaat. Er is visie voor nodig om het geheel te overzien en het tij te doen keren. Na de lunch hebben we onder leiding van Gerdien Morren een stadswandeling gemaakt. Naast kandidaat raadslid is Gerdien ook stadsgids.

CDAV Flevoland

Bestuur:

Monique Toorenborg
Riekje van Belle
Jeltje Vliegthart-Kuiken

Activiteiten 2017:

Het CDAV Flevoland heeft vanwege persoonlijke omstandigheden geen activiteiten georganiseerd in 2017.

CDAV Noord-Holland

Bestuur:

Het bestuur is dit jaar uitgebreid met Mirjam Rijswijk. Zij is toetreden als aspirant bestuurslid van het CDAV-NH en er zijn ook jonge leden bijgekomen waar wij heel blij mee zijn. Via de social media heeft het CDAV-NH veel contact. Via facebook kondigen wij als CDAV-NH de activiteiten en bijeenkomsten aan. De facebook site heeft 484 vrienden, 26 meer dan vorig jaar en 46 volgers. Via deze nieuwe media bereiken wij (jonge) vrouwen en mannen die geïnteresseerd zijn in het CDAV-NH in haar activiteiten. De leden krijgen ook nog een mail als er weer nieuws is van

het CDAV-NH. De 13 afdelingen van het CDAV Noord-Holland zijn zeer actief. Regelmatig komen zij bij elkaar. Als een rode draad loopt door het CDAV-NH: de participatie van de vrouw in politiek en bestuur.

Activiteiten 2017:

- Dames opgeroepen zich kandidaat te stellen voor de kandidatenlijst voor de Gemeenteraadsverkiezingen.
- 8 maart 2017 Internationale vrouwendag de CDAV-leden gewezen op de vele activiteiten die er in Noord- Holland werden gegeven en opgeroepen hierbij aanwezig te zijn.
- CDAV-NH is aanwezig geweest op partijcongressen en bijeenkomsten van het CDA en het CDAV landelijk. Op de bijeenkomsten en ALV's van het CDA-NH waren wij ook goed vertegenwoordigd.
- Het landelijk CDAV is akkoord met de integratie van het CDAV-NH in het DB CDA-NH naar voorbeeld van de BSV-NH. Claudia Herbeck en Jolanda van Ling (voorzitter) hebben de gesprekken met het DB-CDANH gevoerd over de financiën, afspraken gemaakt over hoe we één en ander is geregeld wat betreft deelsessies van het CDAV-NH, en de rechten en plichten over en weer doorgenomen. Het doel hierbij was dit voor de komende Najaars ALV van het CDA-NH geregeld te hebben. En dat is gelukt.
- Op Zaterdag 11 februari 2017 een bijeenkomst over Vrouwelijk Leiderschap in Proeverij de Koekfabriek, te Zaandam. Dagvoorzitter was Claudia Herbeck zij begeleidde de pitches van de panelleden Waarin zij vertellen: wie zij zijn, wat zij doen in het dagelijks leven en wat is voor hen vrouwelijk leiderschap. De panelleden gingen met de zaal in gesprek aan de hand van stellingen over vrouwelijk leiderschap. Op deze bijeenkomst waren ook vrouwen organisaties uitgenodigd van buiten het CDA. Panelleden waren: Lisanne Spanbroek, DB-lid CDJA landelijk/ Heleen Keur, statenlid en fractievoorzitter Noord-Holland/ Barbara Gardeniers, kandidaat Tweede Kamer/ Wendy Broersen, Initiatiefnemer en organisator Supervrouwen/ Esther de Lange EVP, Brussel.
- ALV CDAV-NH zaterdag 13 mei 2017 met lunch in het Van der Valk Hotel te Volendam. De sprekers deze dag Joey Kamans bestuurslid/steunfractielid CDA Heerhugowaard en CDJA-Lid, Lorenzo Essoussi Raadslid in Rotterdam en CDJA-lid. Zij gaven de Presentatie "Hoe betrekken we jongeren bij de gemeenteraadsverkiezingen". Een heel goede presentatie met veel goede tips!
- Werkbezoek Stichting babyspullen 4 augustus 2017. CDAV_NH voorzitter Jolanda van Ling heeft samen met CDAV lid Mirjam Rijswijk een werkbezoek gebracht aan de Stichting Babyspullen met haar hoofdvestiging in Heerhugowaard. Het CDAV kreeg een rondleiding en heeft meegeholpen met de werkzaamheden van de Stichting.
- CDA vrouwen picknicken met vluchtelingen. Op Maandag 7 aug om 11.00 begon de picknick op het strand van Luna te Heerhugowaard. Op uitnodiging van de stichting die zich bezighoudt met vluchtelingen en statushouders uit het AZC in Heerhugowaard e.o. Vluchtelingen, vrijwilligers en CDAV-NH kwamen samen om kennis met elkaar te maken en te eten. De vluchtelingen vertelde over hun leven hier en waar zij zoal tegenaan lopen. Over vragen van de inburgeringscursus en de lange reis hier naartoe. Een geslaagde bijeenkomst, die ons dichterbij elkaar heeft gebracht. De vluchtelingen zijn toe aan een nieuw begin als gezin in een veilig land. Het CDAV vraagt blijvende aandacht voor deze groep.
- Een Uitnodiging voor de Boekpresentatie Blockchain en een netwerkbijeenkomst op 7 oktober 2017 in HEEMSKERK. georganiseerd door het CDAV Noord Holland – Weconomics Foundation: Doel van deze bijeenkomst: Publiek kennis laten maken met Blockchain Organiseren en mogelijk toepassingen bespreken voor netwerken CDA Noord Holland. Een interessante bijeenkomst.

- Op 14 oktober 2017 ALV Integratie van CDAV in het CDA Noord Holland. Dit is tijdens de ALV bekrachtigd. Als orgaan binnen de CDA-afdeling kan ook een commissie, hierna te noemen CDAV-commissie in overleg met en goedkeuring van het algemeen bestuur worden erkend. De CDAV-leden in Noord-Holland maken van rechtswege deel uit van deze commissie waarvoor zij een reglement vaststellen. Dit reglement behoeft de voorafgaande goedkeuring van het bestuur van de CDAV-NH. Het CDAV heeft zitting in de wervingscommissie van het CDA-NH voor de provinciale staten.

Onze goede voornemens voor het nieuwe jaar?

In februari 2018 houden we een netwerkbijeenkomst voor alle vrouwelijke kandidaten op kieslijsten voor de gemeenteraadsverkiezingen Noord Holland.

CDAV Zuid-Holland

Bestuur:

- Dineke den Hartog
- Jacqueline Broer
- Devie Badloe

Tijdens de Algemene Ledenvergadering namen wij afscheid van onze voorzitter, Dineke den Hartog. Dineke was vanaf 2009 betrokken bij het CDAV Zuid- Holland in de functie van vice-voorzitter. In 2012 nam Dineke het voorzitterschap over van Marry Holst. Haar doelstelling is: als bestuur streven om met boeiende en actuele onderwerpen te komen, waarbij er tevens gelegenheid is om met bestuursleden te spreken en te netwerken. Ze heeft het met veel liefde en plezier gedaan, maar helaas draagt ze het stokje over. Jacqueline Broer bedankte namens CDAV Zuid-Holland voor haar inzet. Wij danken Dineke voor haar inzet en wensen haar alle goeds voor de toekomst.

Heel blij is het CDAV Zuid-Holland met ons nieuwe bestuurslid Devie Badloe. Ze is lid geworden van het CDA, omdat drie pijlers voor haar tellen: geloof, opvoeding en onderwijs. De basiselementen om je als mens te vormen, waar normen en waarden worden doorgegeven, familie en gezin de hoeksteen zijn van onze samenleving en iedereen gelijke kansen krijgt om zijn of haar talent te ontwikkelen. Vier jaar geleden begonnen bij het CDJA en enkele jaren ervaring opgedaan binnen de lokale afdelingen. "Ook doe ik mee met de komende gemeenteraadsverkiezingen. Ik wilde Bestuurskunde studeren, omdat ik graag wilde leren hoe de samenleving het beste kunt sturen en inrichten. Met mijn kennis en ervaring wil ik me graag inzetten voor de samenleving".

Activiteiten 2017:

18 februari Vrouwelijk Leiderschap

Onze eerste bijeenkomst in 2017 was op zaterdag 18 februari op de locatie SINT JAN te Gouda. Onder de aanwezigen zijn de 3 vrouwelijke kandidaten voor de Tweede Kamer die namens provincie Zuid-Holland voor het CDA op de lijst staan. Het zijn Wytse de Pater (op nr. 22), Karin Zwinkels (op nr. 30) en Marischa Kip (op nr. 32). Hilde Westera, directeur van het CDA Partijbureau gaat als discussieleider, de stellingen leiden. Aan de hand van stellingen hebben we met elkaar gediscussieerd over "Vrouwelijk Leiderschap".

30 september bijeenkomst over Dementie

Op 30 september was onze bijeenkomst over Dementie. Wij werden hartelijk ontvangen in Den Haag, locatie Hofstad Lyceum. Onze voorzitter Dineke den Hartog opent de bijeenkomst en heet iedereen van harte welkom. Dementie is een thema wat leeft in de samenleving. In Nederland leven naar schatting 260.000 mensen met dementie. En dit aantal zal in de toekomst alleen maar toenemen. Met het stijgen van de leeftijd neemt de kans op dementie ook toe. Het is van belang om meer kennis op te doen om er beter mee om te kunnen gaan. Er zijn drie sprekers vandaag aanwezig om te spreken over dementie: Michel Rogier (raadslid CDA Den Haag), Chantal van Arensbergen (Landelijk gespreksleider Dialoogbijeenkomsten Vrijheid en Veiligheid bij dementie, trainer in Zorg en Welzijn) en Mona Keijzer (Tweede Kamerlid CDA).

CDAV Zeeland

Bestuur:

CDAV Zeeland heeft geen bestuur, maar een kerngroep. De kerngroep CDAV Zeeland bestaat uit Krijnie Hoek, Marleen van Kooten, Suzanne van Avermaete, Ank Muller en Carla Hoogerland. De kerngroep is 5 maal bij elkaar geweest. Een afgevaardigde van de kerngroep (Krijnie Hoek) heeft in september de ledenbijeenkomst van het CDAV bezocht.

Activiteiten 2017:

20 mei werkbezoek Residence Oud-Bommenede

20 mei heeft het CDAV Zeeland een bijeenkomst gehouden over zorgrecreatie bij Résidence Oud-Bommenede. Aanwezig waren 20 dames, waaronder een vertegenwoordiger van CDAV Noord-Brabant en Joba v.d. Berg (Tweede Kamerlid). Zorg is een actueel onderwerp en belangrijk voor het CDA. In Zeeland is ook de recreatie een belangrijke economische pijler. Vernieuwing is voor deze beide branches noodzakelijk. In dit bedrijf worden deze 2 verbonden, waarbij ook het agrarische bedrijf sterk is betrokken. De vernieuwing van de combinatie zorg en recreatie is een ingewikkeld proces door allerlei wetgeving. Marleen heeft veel contact gehad met de ondernemster over alle belemmeringen die op haar pad kwamen.

Residence Oud-Bommenede heeft een oppervlakte van 65 hectare en is al 9 generaties in bezit van de familie. Om het bedrijf meer toekomstperspectief te bieden was uitbreiding noodzakelijk. Eerst is er een minicamping opgezet. Dat heeft zich verder ontwikkeld en onderscheidt zich door de zeer grote plaatsen, tot 1000m². Maar er is meer nodig om ook de 10^e generatie een toekomst te geven. Het weidse land rondom het bedrijf geeft een gevoel van rust. Hoe kun je gebruik maken van de rust en de ruimte voor kwaliteit van leven, zodat mensen dicht bij de natuur weer op adem komen. Hoe creëer je een fijne plek voor mensen om op verhaal te komen, of om te genezen. Maar ook vakantie te vieren, ondanks dat een handicap of ziekte dat vrijwel onmogelijk maakt. Met deze visie en met idealisme is de eigenaar (Brenda) aan de slag gegaan. In 2003 is zij begonnen met het vormgeven van haar plannen. Nu staat er 1 zorgwoning die tot stand is gekomen met diverse partners. Het plan is dat er volgend jaar 17 staan. Dit is vlug opgeschreven, maar het is een zeer lange weg geweest van zoeken, proberen, overleggen, maar vooral van vasthoudend zijn. Voor zorg zijn er regels en wetten, voor recreatie en de landbouw ook. Het probleem is deze in elkaar te schuiven, elkaar te laten versterken i.p.v. muren op te trekken. Creatief omgaan met regels en wetten is nog geen vanzelfsprekendheid. Dat is de omslag die nog gemaakt moet worden in de politiek en bij de ambtenaren. Dat is de opgave waar we voor staan. De aanhouder wint en Brenda heeft het voor elkaar gekregen dat het bedrijf van zorg en recreatie nu gestalte krijgt. Mensen komen voor revalidatie en de ervaring is dat de rust en de ruimte, gecombineerd met specialistische hulp van diverse professionals, helend werkt. Vervolgens hebben we een wandeling over het bedrijf gemaakt. Alles ziet er zeer verzorgd uit, wat bijdraagt aan het gevoel van rust. De zorgwoning geschikt voor een bewoner met een (complexe) zorgbehoefte en een mantelzorger. Professionele hulp is in te schakelen als dat nodig is. Zo kan er een fijne vakantie gevierd worden. Eventuele andere familieleden kunnen op de

camping staan. Na de rondleiding heeft Jos van Ginneken, raadslid in Terneuzen gesproken over de politiek en de zorg en recreatie. Nieuwe initiatieven verdienen ondersteuning van de politiek. Ga aan de slag met vernieuwingen die ondernemers willen realiseren. Geef vertrouwen en beperk controles. In samenhang met de nieuwe omgevingswet en de kustvisie kan zorg en recreatie vorm krijgen. Daarna hebben we genoten van een goed verzorgde lunch en intussen contacten gelegd en verstevigd.

Andere activiteiten

In het najaar heeft de kerngroep nog 2 activiteiten georganiseerd in 2017. Op 30 oktober een ontmoeting met Ruth Peetoom, waar we een gesprek hebben gehad over m.n. de rol van de vrouw in de politiek. En op 25 november een intervisiebijeenkomst waar 7 leden aanwezig waren. Deze bijeenkomst stond in het teken van de komende gemeenteraadsverkiezingen. Met leden die op een verkiesbare plaats staan hebben we vraagstukken besproken, waar juist vrouwen tegen aan lopen.

CDAV Noord-Brabant

Bestuur:

Het CDAV-Brabant bestuur bestaat uit: Joke Wagter, voorzitter, Anneke Sprong, secretaris, Susanne de Groot, penningmeester, Bettie de Leeuw, Jetty Eugster, Henny Houben, Elma Petter.

Het CDAV-Brabant heeft een band met het CDAV-Zeeland.

- Elma Petter is DB lid van het landelijk CDAV-bestuur.
- Joke Wagter is AB lid van het landelijk CDAV bestuur als afgevaardigde van Brabant.
- Anneke Sprong vertegenwoordigt het CDAV in de Provinciale Vrouwenraad (PVR).

Het CDAV-Brabant bestuur is in 2017 4 keer bij elkaar gekomen. Hierbij zijn o.a. de volgende onderwerpen aan de orde gekomen; de voorbereiding voor de bijeenkomst met Bisschop De Korte over Barmhartigheid, bezoek aan de Eerste Kamer, netwerkbijeenkomst CDAV Power-vrouwen 2 februari 2018 in Den Bosch.

CDAV Brabant pleit voor meer vrouwen in de politiek en stimuleert vrouwen om hierin actief te worden. CDAV pleit ook voor evenwichtige man/vrouw - verdeling op de kandidatenlijsten. 'Vrouwen moeten geloof in zichzelf hebben en laten zien wat ze kunnen'. 'Vrouwen moeten wel keuzes durven maken'.

Activiteiten in 2017:

Het CDAV is aangesloten bij de Provinciale Vrouwenraad Brabant (PVB). Thema voor de bijeenkomst van de PVB, voorafgaand aan de verkiezingen van 15 maart 2017, was 'Brabantse vrouwen in de politiek'. Brabantse vrouwen die actief zijn of willen worden in de politiek werd gevraagd hoe zij geïnteresseerd geraakt waren in de politiek en wat hen daarin aantrekt. Hoe zijn ze op een kandidatenlijst terecht gekomen? Waarom moeten meer vrouwen in de politiek? Hoe krijgen vrouwen meer functies in de politiek? Welke acties zijn nodig? Waarom stemmen op een vrouw? Ondanks deze acties zijn vrouwen in de gemeenteraad nog steeds ondervertegenwoordigd.

Op 12 mei had CDAV-Brabant een bijeenkomst georganiseerd met bisschop De Korte in de Sint Petruskerk in Eindhoven, over het thema 'christendom en islam'. Bisschop De Korte vertelde over de betekenis van het christendom in onze samenleving en over overeenkomsten en verschillen met de islam. Ook over de wijze waarop het debat over 'christendom en islam' in de samenleving

gevoerd wordt en hoe dat verbeterd zou kunnen worden. En over de rol van de overheid en de politiek. Er was een grote opkomst.

Op 13 september bracht het CDAV een bezoek aan de Eerste Kamer en de Ridderzaal. Eerste Kamerlid en CDAV-Brabant lid, Sophie van Bijsterveld leidde ons rond.

Het CDAV-Brabant brengt een paar keer per jaar een nieuwsbrief uit. Met de nieuwsbrief wordt ieder lid van het CDAV-Brabant op de hoogte gehouden van de ondernomen en voorgenomen activiteiten en kunnen leden die niet in staat zijn onze bijeenkomsten bij te wonen toch op de hoogte blijven.

VIII. CDJA

Voorwoord

Het was een mooi jaar. En bij een mooi jaar hoort een mooi jaarverslag. Dat jaarverslag ligt nu voor jullie, met zorg samengesteld door jouw Dagelijks Bestuur.

We mogen met trots terugkijken op het afgelopen jaar. In maart steeg het CDA van 13 naar 19 zetels en kwam het uit de bus als derde partij in een versplintert politiek landschap. Na het zomerreces stonden onze mannen en vrouwen op het bordes en werden de eerste successen geboekt. Het ledenaantal van het CDJA groeide flink en we behaalden met 700 jongeren een record aan kandidaten voor de gemeenteraadsverkiezingen. Dit laat zien hoe levend onze partij is. Wij stomen het klaar voor de toekomst!

In de media was het CDJA niet te missen. Denk aan onze grote actie rondom de terugkeer van de basisbeurs, waarbij wij het kabinet terugriepen naar de onderhandelingstafel. We schoven twee uur lang aan bij Goedemorgen Nederland, werden opgepikt door NOS en waren te gast bij menig radiostation. Wij sprongen als enige jongerenorganisatie op de bres voor onze toekomstige studenten. Maar vergeet ook niet onze rol in de aanloop en nasleep van de coalitievorming. En ook nu blijven we ons hard maken voor thema's die voor ons belangrijk zijn.

Daar is input voor nodig vanuit de verenging. In 2017 startten wij onze voorbereidingen voor het online platform en hebben de zeven werkgroepen sterk geleverd. In 2017 werden er 25 resoluties aangenomen door Algemeen Bestuur. Internationaal ontving het CDJA de award voor hofleverancier van resoluties sinds de oprichting van de jongerenorganisatie van de Europese Volkspartij in 1997. Niet alleen binnen het CDA staan we nu bekend als hofleverancier. Ook internationaal.

Met vriendelijke groet,

Ook namens mijn DB-collega's, Klaas Valkering (vicevoorzitter extern en DB-lid Communicatie & Campagne), Marc Dorst (vicevoorzitter intern en Penningmeester), Monica Breur (Secretaris), Mark van de Fliert (DB-lid Politiek & Internationaal) en Anne Zandberg (waarnemend DB-lid Ledenwerving & Ledenbinding),

Lotte Schipper, voorzitter.CDJA

1. Bestuurlijk

1.1 Dagelijks Bestuur (DB)

In 2017 zijn een aantal wijzigingen in de samenstelling van het Dagelijks Bestuur geweest. Begonnen we het jaar met Ard Warnink als voorzitter ad interim, kreeg het CDJA tijdens het voorjaarscongres een nieuwe voorzitter in Lotte Schipper. Ook werd Ard in zijn rol als penningmeester opgevolgd door Marc Dorst.

Lisanne Spanbroek werd voor een tweede termijn als DB'er Ledenwerving en Ledenbinding gekozen, voor 1,5 jaar.

Kort na het voorjaarscongres, in juni 2017, gaf Derek Groot aan te stoppen met zijn functie op de post Politiek en Internationaal. Jorden van der Haas schoof door van de post secretaris om hem op te volgen en Luc van Dijk werd waarnemend secretaris.

Tijdens het najaarscongres werd Klaas Valkering voor 1.5 jaar herkozen op de post Communicatie en Campagne. Tijdens dat congres werd Mark van de Fliert gekozen als nieuwe DB'er Politiek en Internationaal en werd Monica Breur secretaris van het DB.

Op 19 december 2017 besloot Lisanne Spanbroek haar functie neer te leggen per 1 januari 2018. Anne Zandberg zal tot het voorjaarscongres in 2018 deze post als waarnemer bekleden.

Na het voorjaarscongres werden Jorden van der Haas en Klaas Valkering als respectievelijk eerste en tweede vicevoorzitter gekozen door het DB.

Na het najaarscongres werden Marc Dorst en Klaas Valkering verkozen als respectievelijk vicevoorzitter intern en extern.

De cyclus voor het verkiezen van het DB is in 2017 gewijzigd en is nu als volgt:

Voorjaarscongres in mei:

- Voorzitter (tweejarige termijn)
- Penningmeester
- DB'er Communicatie en Campagne

Najaarscongres in november:

- DB'er Politiek & Internationaal
- DB'er Ledenbinding en Ledenwerving
- Secretaris

1.2 Algemeen Bestuur (AB)

In 2017 is het AB tien keer bijeengekomen en heeft zij in haar vergaderingen besloten over politieke en organisatorische zaken.

Na het najaarscongres in Rotterdam is het rooster van aftreden van het Algemeen Bestuur als volgt:

Danny Smit	Drenthe	mei-19
Claudia de Koe	Drenthe (plv)	mei-19
Marijn Malotaux	Flevoland	nov-19
Andries Fikkert	Flevoland (plv)	nov-19
Giancarlo Formica	Fryslân	mei-18
Egbert Heins	Fryslân (plv)	mei-18
Robert Klaassen	Gelderland	mei-18
Elbert Mulder	Gelderland (plv)	nov-19
Hielke Onnink	Groningen	nov-19
Elmen Westerdijk	Groningen (plv)	mei-19
Jan Willem Nass	Limburg	mei-19
Wouter Ijpelaar	Limburg (plv)	mei-19
Jules Verstraten	Noord-Brabant	mei-18
Joep van Oss	Noord-Brabant (plv)	mei-19
Renate Wijmenga	Noord-Holland	mei-18
Roel Kroese	Noord-Holland (plv)	mei-19
Wim Duitman	Overijssel	mei-19
Harm Dijkstra	Overijssel (plv)	mei-19
Berj Khassab	Utrecht	mei-18
Esther Leferink	Utrecht (plv)	nov-19
Job van den Broek	Zeeland	mei-18
Jordi Bot	Zeeland (plv)	nov-18
Maurits Potappel	Zuid-Holland	mei-18
Martijn Sanders	Zuid-Holland (plv)	mei-18
Izaäk van Jaarsveld	Vrijgekozen	nov-18
Filipe Duijf	Vrijgekozen	nov-18
Hugo Westerlaken	Vrijgekozen	nov-18

2. Secretariaat

Verantwoordelijk bestuurslid: Monica Breur

Inleiding

Ook in 2017 is veel gebeurd in de portefeuille van de Secretaris. Vaste onderdelen in de portefeuille zijn de interne communicatie, de CDJA-Raad, de ledenadministratie, de archieven en de congressen. Ook bleken in 2017 de statutenwijzigingen, waartoe op het najaarscongres van 2016 was besloten, volgens de notaris niet op een juiste manier te zijn aangekondigd naar de leden toe, waardoor op het najaarscongres in 2017 de statutenwijzigingen opnieuw hebben voorgelegen. Bij het schrijven van dit jaarverslag (maart 2018) liggen de statuten opnieuw bij de notaris ter goedkeuring. Tevens werden op het najaarscongres in 2017 aanpassingen in het Huishoudelijk Reglement doorgevoerd.

2.1 Interne communicatie

Onder interne communicatie vallen een hoop contacten die de secretaris heeft. Onder andere het contact met individuele leden, telefonisch en per mail, maar ook met afdelingen, werkgroepen en andere organen van het CDJA. Ook in 2017 werden nieuwsbrieven gestuurd naar alle leden van het CDJA en anderen die geïnteresseerd zijn in het CDJA. Eind 2017 werd besloten dat het verzenden van de nieuwsbrieven zal gaan geschieden door de DB'er Communicatie en Campagne onder verantwoordelijkheid van de Secretaris. In 2017 werd de nieuwsbrief 12 keer verzonden, naar ongeveer 4.100 mensen.

Ook via het ledenblad 'Interruptie' werd in 2017 contact gehouden met de leden. In oktober 2017 trad Mitchell van Waaij na bijna 2 jaar af als hoofdredacteur van Interruptie en werd hij opgevolgd door Abel van der Sluis. Samen met de redactiecommissie zijn zij in 2017 verantwoordelijk geweest voor de samenstelling van het ledenblad. Er zijn, wegens oplopende drukkosten, in 2017 drie edities van Interruptie verschenen. De thema's van Interruptie waren, in chronologische volgorde 'Maatschappelijke verantwoordelijkheid' 'Klimaat en milieu' en 'Globalisering'. Ook dit jaar is het weer gelukt om een divers en verdiepend ledenblad te bieden.

Eind 2017 verscheen Interruptie in een oplage van 2.000 stuks. Deze werden verzonden naar de leden. De laatste editie van Interruptie van 2017 is per abuis niet naar deze abonnees verzonden, doordat de verkeerde verzendlijsten werden aangeleverd werden door de ledenadministratie van het CDA. Normaal wordt Interruptie ook naar ruim 150 abonnees verzonden. Deze abonnees omvatten onder andere Kamerleden en enkele bibliotheken en een aantal service-abonnees, die alle uitgaven van het CD(J)A ontvangen. Betalende abonnees van Interruptie betalen 15 euro per jaar voor hun abonnement. Tevens worden van iedere editie van Interruptie extra stuks besteld, die onder andere worden gebruikt om mee te zenden in de welkomspakketten die nieuwe leden ontvangen.

2.2 Ledenadministratie

Iedere maand ontvangt de secretaris van de ledenadministratie van het CDA een actuele ledenlijst. De secretaris is tevens verantwoordelijk voor het verzenden van de ledenlijsten naar de afdelingssecretarissen. Dit gebeurt normaliter eveneens iedere maand. Ook zorgt de ledenadministratie van het CDA voor het welkomspakket, dat ieder nieuw CDJA lid toegestuurd krijgt.

Op 31 december 2016 had het CDJA 1.701 leden. Op 1 januari 2017 had het CDJA 1.588 leden. Dit verschil is te verklaren door de uitstroom van leden die de leeftijd van 31 jaar bereikt hebben in 2016. Deze leden worden automatisch uitgeschreven in januari van het nieuwe jaar. Op 31 december 2017 had het CDJA 1.690 leden, en op 1 januari 2018 had het CDJA 1.643 leden. Ook dit verschil is te verklaren door de uitstroom van 31-plussers. Al met al heeft het CDJA in 2017 een groei in ledenaantallen doorgemaakt van ongeveer 100

nieuwe leden. Naast de gewone lidmaatschappen kent het CDJA ook 'Vrienden van het CDJA'. Vrienden van het CDJA genieten door het jaarlijks betalen van €19,99 vele voordelen, zoals het bijwonen van activiteiten en zij ontvangen het ledenblad. Leden die uitgeschreven worden wegens het bereiken van de leeftijd van 31 jaar ontvangen in het begin van het jaar van uitschrijven een brief met de vraag of zij 'vriend van het CDJA' willen worden. In januari 2018 had het CDJA vier 'vrienden van het CDJA'.

2.3 Archief

Zoals u heeft kunnen lezen in het jaarverslag van 2016, is in dat jaar ingezet op het op orde brengen van het digitale archief. Hiermee is in 2017 doorgegaan en eind 2017 werd een externe harde schijf aangeschaft om het digitale archief beter te beschermen. Tot op dat moment stond het gehele digitale archief op een USB-stick. In 2018 wordt verder gewerkt aan het herordenen en verder in orde maken van het digitale archief en het overzetten op de externe harde schijf. Aan het eind van 2017 was het digitale archief over de jaren 2013-2017 nagenoeg compleet. Ook werd in 2017 gewerkt aan het op orde brengen van het papieren archief en de bibliotheek van het CDJA. Dit is door de bestuurswijzigingen op de post van de secretaris nog niet voltooid en hier wordt in 2018 verder aan gewerkt.

Tevens verscheen in 2017 het resolutieboekje over de jaren 2000-2015, waarin alle aangenomen resoluties over die periode werden opgenomen.

2.4 Congressen

In 2017 zijn twee congressen georganiseerd door het CDJA. Het voorjaarscongres vond plaats op 25 en 26 mei 2017 in de Lutherse Kerk in Groningen. Zo'n 120 leden bezochten dit congres. Tijdens dit congres werd Lotte Schipper verkozen tot voorzitter van het CDJA. Met sprekers als Juan Yrausquin (Gevolmachtigd Minister van Aruba) en hoogleraar Barend van Leeuwen en twee visiestukken (een over de toekomst van Europa en een over Integratie) werd de leden een divers programma geboden. Voor het najaarscongres trokken we naar dé havenstad van Nederland, Rotterdam, waar we in Diergaarde Blijdorp op 17 en 18 november 2017 onze ALV hielden. Met sprekers als minister Hugo de Jonge (van Volksgezondheid, Welzijn en Sport), Jan Kees de Jager en rijdende rechter mr. Frank Visser en ook op dit congres vol op ruimte voor resoluties een visiestuk over landbouw ruim 150 bezoekende leden was dit congres ook een groot succes. Traditiegetrouw was er tijdens de congressen veel ruimte voor politieke inhoud, maar ook voor verkiezingen van verschillende AB en DB-leden.

2.5 CDJA-Raad

In 2017 is de Raad twee keer in congres bij elkaar gekomen. Tijdens het raadscongres van 21 januari 2017 werd het Raadsstuk over defensie besproken. Tijdens het voorjaarscongres kwam de Raad opnieuw bijeen en werd een nieuw raadspresidium gekozen en werden verschillende resoluties besproken. Hier werd eveneens besloten over het onderwerp van een nieuw raadsstuk. Dit raadsstuk zal gaan over 'de samenleving.' Hiernaast organiseerde de Raad op 6 oktober 2017 een debattoernooi, aansluitend aan het Introductieweekend. Hier kregen leden een debattraining en gingen zij daarna in debat met elkaar. Op het najaarscongres kwam de Raad niet bijeen, maar werden wel nieuwe presidiumleden verkozen.

De huidige samenstelling van het Raadspresidium is als volgt:

Voorzitter	Harmen Krul
Vicevoorzitter	Corné Borst
Vicevoorzitter	Lorenzo Essoussi
Vicevoorzitter	Tom Scheepstra

2.6 Wijzigingen statuten en huishoudelijk reglement

In 2016 werden de Statuten en het HR gewijzigd. In 2017 bleek er echter dat leden niet op de juiste manier waren opgeroepen voor de ALV van het najaarscongres in 2017, waar deze wijzigingen werden besproken. Leden hadden schriftelijk opgeroepen moeten worden. Doordat dit niet gebeurd is, kon de notaris geen medewerking verlenen aan het wijzigen van de statuten. Op het najaarscongres van 2017 in Rotterdam, waarvoor leden schriftelijk zijn opgeroepen door een extra bijlage bij de Interruptie, is alsnog over deze statutenwijzigingen gestemd. Voor een overzicht van deze wijzigingen verwijst de secretaris u naar het jaarverslag van 2016. Op het najaarscongres in Rotterdam werden tevens een aantal amendementen op de statuten ingediend door het CDJA Noord-Holland.

Een overzicht van de aanvullende statutenwijzigingen (ten opzichte van de wijzigingen die reeds voorgesteld werden in 2016):

- Artikel 1.3.6 kreeg een 7e lid, waardoor bij berekening van het quorum naar boven wordt afgerond.
- Artikel 2.3.5 lid 3 werd gewijzigd door de toevoeging van 'permanente' waar het gaat om waarnemers in het AB.
- De omschrijving van de taak van de promotiecommissie in Artikel 2.5.5. lid 1 sub d werd aangepast om beter aan te sluiten bij de DB portefeuilles.

Op 26 maart 2018 werd bij de notaris de akte van de statutenwijzigingen gepasseerd, waarmee de gewijzigde notulen geldend zijn geworden voor het CDJA.

Op het najaarscongres werd tevens het **Huishoudelijk Reglement** gewijzigd. Artikel 1.3.6 van het HR werd gewijzigd, waardoor er voortaan niet slechts vijf maar 25 schriftelijke steunbetuigingen vereist zijn bij het stellen van tegenkandidaten.

Het gewijzigd Huishoudelijk Reglement is sinds 17 november 2017 van kracht.

3. Ledenwerving & Ledenbinding

Verantwoordelijk bestuurslid: Anne Zandberg

Algemeen

In 2017 zijn zowel op het gebied van ledenwerving als ledenbinding veel stappen gezet. In onderstaand verslag wordt verder uiteengezet welke activiteiten hebben plaatsgevonden op de verschillende portefeuilleonderdelen. In 2017 was Lianne Spanbroek de verantwoordelijke DB'er Ledenwerving en Ledenbinding en vielen de volgende portefeuilles onder deze post:

- Ledenbinding en HR
- Scholing
- Afdelingen
- Ledenwerving
- Landelijke activiteiten en de Organisatie Commissie

3.1 Ledenbinding en HR

Het thema van ledenbinding in 2017 was 'Open en enthousiasmerend'. Aan de hand van een grootschalig ledenonderzoek door Bert-Jan Butijn, voorzitter van de HRM-commissie, en Lianne Spanbroek, Dagelijks Bestuurslid L&L is in kaart gebracht wie onze leden zijn, waarom ze lid zijn geworden en wat ze van onze vereniging verwachten. De breed uitgezette enquête heeft invloed op alle aspecten van deze portefeuille en zijn via bijeenkomsten, een training, een presentatie op het congres, een masterclass met het DB en via Interruptie teruggekoppeld.

Daarnaast zijn er in 2017 twee introductieweekenden geweest, één in april en één in oktober. Tijdens deze weekenden konden de nieuwe leden van het CDJA kennismaken met de vereniging en de diverse gremia. De introductieweekenden hadden een recordaantal bezoekers: per weekend waren ongeveer 60 (bijna)leden aanwezig!

De landelijke Talentenbak heeft in 2017 extra aandacht gekregen en bevat nu een groot aantal kandidaten. De CV's van nieuwe leden worden gescand en ingedeeld op diverse categorieën, en op basis daarvan gelinkt aan relevante afdelingen, commissies of werkgroepen. Zo vindt iedereen zijn of haar plek bij het CDJA!

De voorzitter van de HRM-commissie in 2017 was Bert-Jan Butijn, te bereiken via hrm@cdja.nl.

3.2 Scholing

De scholing stond in 2017 grotendeels in het teken van Generatie2018, ontwikkeling van ons kader en ledenwerving. Meer dan 700 CDJA'ers waren kandidaat voor de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 en het CDJA bood een lobby- en scholingstraject ter begeleiding. Na een inventarisatie van geïnteresseerden vond de Cursus Oriëntatie raadslidmaatschap plaats, waar CDJA'ers konden proeven aan het raadslidmaatschap. Vervolgens werden de definitieve kieslijsten vastgesteld, waarna alle kandidaat-raadsleden onder de 32 werden samengebracht bij Generatie2018.

Kandidaten konden deelnemen aan diverse trainingen, kregen maandelijks mails met tips en tricks en konden aanspraak maken op Generatie Toolbox. Ook zijn er in 2017 stappen gezet om de talentontwikkeling binnen het CDJA te systematiseren. Binnen de CDJA Academie werden alle training- en scholingsactiviteiten op één plek samengebracht - hier zijn alle activiteiten op het gebied van scholing, vorming, mentorschap én een sprekerspoule te vinden. De CDJA Academie is te vinden via deze link: <https://www.cdja.nl/cdja-academie.html>.

Op landelijk niveau werd op 1 juli 2017 de Masterclass Ledenwerving & Ledenbinding aangeboden aan alle CDJA-leden, waar de inzichten van het eerdergenoemde ledenonderzoek werden gedeeld en werden vertaald naar de dagelijkse praktijk van CDJA-leden. In februari is het PJO Scholenpakket gelanceerd die leden kunnen gebruiken om op scholen interactieve presentaties te geven en het te interesseren voor politiek.

Tot slot: wegens het Generatie2018-traject heeft er in 2017 geen Talentenklas plaats gevonden.

3.3 Afdelingen

Op dit moment heeft het CDJA 26 afdelingen: 12 provinciale afdelingen en daarnaast 14 lokale of regionale afdelingen. Het CDJA heeft in 2017 een aantal nieuwe afdelingen erbij gekregen; Arnhem, Gorinchem en Zwolle.

In 2017 is het contact met afdelingen en afdelingsbestuurders verder geïntensiveerd en aangepast op het digitale tijdperk. Maandelijks werd de Afdelingenmail verstuurd met tips, tricks en relevante informatie voor afdelingsbestuurders. Daarnaast werden afdelingsvoorzitters bij elkaar gebracht in een Whatsappgroep, dit naar aanleiding van de Afdelingen-dag. Deze vond op 24 april 2017 plaats, waar ervaringen werden uitgewisseld met elkaar en de portefeuillehouders in het DB. Ook kon er een professionele (bestuurs)foto gemaakt worden door Dirk Hol en konden diverse trainingen gevolgd worden; Voorzitten en voorgezeten worden, Nieuws maken en Spreken in het openbaar. Met het ontwikkelen van het Afdelingenhandboek, het herzien van de statuten, een evaluatie van de afdelingen en het vastleggen van richtlijnen (zoals bij projectsubsidie) is ervoor gezorgd dat zaken up to date en makkelijk inzichtelijk zijn.

3.4 Ledenwerving

In 2017 zijn een recordaantal van 102 mensen lid geworden van het CDJA. Dit is een groei, waarmee we het hoogste aantal leden hebben sinds ruim 20 jaar.

Het ledenonderzoek heeft ook voor de portefeuille Ledenwerving nuttige inzichten geboden, op basis waarvan het ledenwervingsbeleid van 2017 is vormgegeven. In 2017 heeft het CDJA diverse sponsordeals gesloten met verenigingen en organisaties waar potentiële leden voor het CDJA te vinden zijn.

Uiteraard was het CDJA ook te vinden op de vele introductiedagen van de verschillende studentensteden, onder de titel CDJA on Tour! Tijdens de training Ledenwerving op 1 juli 2017 is aandacht besteed aan het onderwerp, waarna gedurende zomer heel veel afdelingen op verschillende intromarkten hebben gestaan. In deze periode hebben we het CDJA goed kunnen profileren. In september was de Ledenmaand waarbij 9 afdelingen een activiteit hebben georganiseerd. Dit jaar hebben we gezamenlijk een recordaantal activiteiten georganiseerd: 208 activiteiten op landelijk en lokaal niveau - het CDJA bruist!

3.5 Landelijke activiteiten en de organisatiecommissie

In december 2017 trad de nieuwe voorzitter van de Organisatie Commissie aan, Emma van der Heijden. Zij is te bereiken via oc@cdja.nl. In december namen we afscheid van Gea Dijkstra die sinds sept 2016 leiding gaf aan deze commissie. Nieuw dit jaar was het regelmatig bijeenkomen van de commissie tijdens de werkgroepenavond.

De volgende reguliere, landelijke activiteiten hebben in 2017 plaatsgevonden:

Datum	Activiteit
13 januari	Nieuwjaarsborrel met Esther de Lange
21 januari	CDJA Raad - congres over defensie
25 maart	Afdelingendag
7+8 april	Introductieweekend
29 april	GEN18 Oriëntatie kandidaat - raadslid
2 +9 + 16 mei	Voorzittersverkiezingsdebat
11+12 mei	PJO Parlement
26+27 mei	Voorjaarscongres Groningen
2 juni	House of Cards - watch party
30 juni	Vormingsweekend - De bronnen van de Christendemocratie
1 juli	Masterclass Ledenwerving en CDJA BBQ
Juli/Augustus	Zomerschool
6 augustus	CDJA Sneekweek
Augustus	CDJA on Tour - Introductiedagen
8 september	Openingsborrel en Hannie van Leeuwenlezing
September	Ledenmaand
6+7 oktober	Introductieweekend
7 oktober	CDJA Raad debattoernooi
2 november	Vormingscommissie - Pieter Gerrit Kroeger spreekt
17+18 november	Najaarscongres Rotterdam
2 december	GEN18 kandidaat - raadslid cursus en Bierproeverij
9 december	GEN18 kandidaat - raadslid cursus en Wijnproeverij

4. Politiek & Internationaal

Verantwoordelijk bestuurslid: Mark v/d Fliert

4.1 Inhoudelijke koers

In 2017 heeft het CDJA 26 resoluties en 4 visiestukken aangenomen. De visiestukken geven een stip aan de horizon en de resoluties spelen in op de actualiteit – een klassieke verhouding die ook nu weer plaats heeft gehad. In onderstaand overzicht staan de aangenomen stukken. Voor eventuele naslag kan de website worden geraadpleegd.

De stukken tonen dikwijls een vooruitziende blik van de werkgroepen en hun voorzitters door thema's te kiezen die soms slechts enkele maanden later ook echt belangrijk en actueel worden in het Haagse. Wat opvalt is dat de CDJA Raad in de eerste helft van 2017 actief was, en afdeling Groningen als enige afdeling zelf ook resoluties heeft ingediend.

Maand:	Forum – Soort - Onderwerp:	Indiener:
januari:	<i>Raad - Visiestuk - Defensie</i>	CDJA Raad
februari:	<i>AB -Resolutie - Dijkkring</i>	Werkgroep Milieu, Infrastructuur en Landbouw
maart:	<i>AB - Resolutie – Wijziging benaming onderwijsniveaus</i>	Werkgroep Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
april:	<i>AB -Resolutie –Cyberdiensten</i>	Werkgroep Buitenlandse Zaken en Defensie
	<i>AB - Resolutie – WAS-sirene</i>	Werkgroep Milieu, Infrastructuur en Landbouw
mei:	<i>ALV - Resolutie – Alternatieven voor mandaat Veiligheidsraad</i>	Werkgroep Buitenlandse Zaken en Defensie
	<i>ALV - Resolutie – Duurzame mobiliteit in het Koninkrijk</i>	Werkgroep Justitie en Binnenlands Bestuur
	<i>Raad - Resolutie – Gas geven met de energietransitie</i>	CDJA Raad
	<i>ALV - Resolutie – Normalisering relaties met Rusland</i>	Werkgroep Buitenlandse Zaken en Defensie
	<i>ALV - Resolutie – Tussen wens en werkelijkheid</i>	Afdeling CDJA Groningen
	<i>ALV - Resolutie – Verkeersveiligheid provinciale wegen</i>	Werkgroep Milieu, Infrastructuur en Landbouw
	<i>ALV - Visiestuk – En Nu Vooruit, Visiestuk op de Europese Unie</i>	CDJA Overijssel
	<i>ALV – Visiestuk – Beter Integreren</i>	Werkgroep Justitie en Binnenlands Bestuur

juni:	<i>AB – Resolutie – Atlantisch Handvest</i>	Werkgroep Buitenlandse Zaken en Defensie
	<i>AB – Resolutie – Politiek Bindend Mandaat</i>	Werkgroep Europa
	<i>AB – Resolutie – Rode kaartprocedure</i>	Werkgroep Europa
	<i>AB – Resolutie – Waardig Levens-einde</i>	Werkgroep Volksgezondheid, Welzijn en Sport
september:	<i>AB – Resolutie – Integere Partij</i>	Werkgroep Justitie en Binnenlands Bestuur
	<i>AB – Resolutie – Minimum stage-vergoeding studenten</i>	Werkgroep Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
oktober:	<i>AB – Resolutie – Meeouderschap</i>	Dagelijks Bestuur ondersteund door Werkgroep Justitie en Binnenlands Bestuur en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
	<i>AB – Resolutie – Zelfrijdende auto's</i>	Werkgroep Milieu, Infrastructuur en Landbouw
november:	<i>AB – Resolutie – Naar een rookvrije generatie</i>	Werkgroep Volksgezondheid, Welzijn en Sport
	<i>AB – Resolutie – Vergoeding anti-conceptie</i>	Werkgroep Volksgezondheid, Welzijn en Sport
	<i>AB – Resolutie – Vergoeding co-assistenten</i>	Werkgroep Volksgezondheid, Welzijn en Sport
	<i>ALV – Resolutie – Bescherming Nederlandse multinationals</i>	Werkgroep Sociaal Economische Zaken en Financien
	<i>ALV – Resolutie – Huisvesting internationale studenten</i>	Werkgroep Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
	<i>ALV – Resolutie – Rotterdam haven</i>	Werkgroep Buitenlandse Zaken en Defensie & Sociaal Economische Zaken en Financien
	<i>ALV – Resolutie – Zelfdoding onder agrariers</i>	Dagelijks Bestuur
	<i>ALV – Visiestuk – Duurzaamheid in de Agrarische Sector</i>	Werkgroep Milieu, Infrastructuur en Landbouw
december:	<i>AB – Resolutie – Transitieverlof</i>	Afdeling CDJA Groningen

4.2 CDA-congressen

De aanloop naar het voorjaarscongres werd gedomineerd door de Tweede Kamerverkiezingen van 15 maart 2017 en onze eigen voorzittersverkiezing. Inhoudelijk vielen twee visiestukken en een verandering van het politiek programma op. Ten eerste presenteerde een werkgroep getrokken door CDJA Overijssel een nieuwe visie op de Europese Unie. Deze visie werd door velen geïnterpreteerd als ruk naar een meer kritische blik op het functioneren van de Europese Unie. Ook presenteerde de werkgroep Justitie en Binnenlands Bestuur een hernieuwde visie op integratie. Als laatste paste de werkgroep MIL enkele paragrafen over de CDJA visie op infrastructuur aan. In aanloop naar het najaarscongres heeft het CDJA zich actief opgesteld ter behoud van de basisbeurs voor studenten. Ondanks een verwoede campagne is het CDJA-initiatief uiteindelijk toch gestrand. Toch was de campagne niet voor niets: het landelijke CDJA heeft veel mediapubliciteit en steun van CDA-leden mogen ontvangen.

4.3 Werkgroepen

Ook in 2017 hebben de werkgroepen, met uitzondering van december, maandelijks vergaderd in Utrecht. De vruchten van dit werk staan hierboven in het overzicht en zijn na te lezen op de website.

In december 2017 waren de volgende CDJA'ers werkgroepvoorzitter (indien van toepassing schuingedrukt personen die in 2017 actief waren maar eerder in het jaar zijn opgestapt):

Werkgroep Milieu, Infrastructuur & Landbouw	Arjen Veerman
Werkgroep Justitie & Binnenlands Bestuur	Vacant <i>Davy Gerris (tot 11/2017)</i>
Werkgroep Buitenlandse Zaken & Defensie	Ruben Oldenhof
Werkgroep Volksgezondheid, Welzijn & Sport	Vacant <i>Monica Breur (05/2017-11/2017)</i> <i>Justus Smit (tot 05/2017)</i>
Werkgroep Europa	Carlo de Witte (vanaf 04/2017)
Werkgroep Onderwijs, Cultuur & Wetenschap	Mart de Koning
Werkgroep Sociaaleconomische Zaken & Financiën	Diederick van Wijk (vanaf 06/2017)

Ondanks een soms wisselende opkomst bij de werkgroepvergaderingen wisten de werkgroepen ook in 2017 kwalitatief goede stukken neer te zetten met oog voor de grondwaarden en politieke richting van onze vereniging.

4.4 Vormingscommissie

In 2017 heeft de vormingscommissie door middel van een verscheidenheid aan activiteiten weer bijgedragen aan verdieping binnen de vereniging.

Er is in juni 2017 een bezinningsweekend over “De Bronnen van de Christendemocratie” georganiseerd in Heiloo. Met ongeveer twintig deelnemers en grote sprekers – waaronder dr. Paul van Geest, Maarten Neutenboom, en Diederick Boomsma – was het congres zeker als succes te betitelen.

Tijdens het zomerreces is er aandacht aan studie en verdieping gegeven door de traditionele CDJA Zomerschool te organiseren. In een serie van vijf sessies is 500 jaar Reformatie

herdacht, en zijn met behulp van twee (oud-)CDJAers de katholieke sociale leer en de dominantie van instrumentele rede in de moderne samenleving besproken. De Zomerschool is op 11 augustus afgesloten met een bespreking van het boek 'Geld, God en Geluk' van prof. Paul van Geest.

Op 8 september is de drukbezochte Hannie van Leeuwenlezing in Cafe de Hete Brij te Zwolle gehouden. Overijssels gedeputeerde Eddie van Hijum sprak over het belang van een sociale component als deel van de markteconomie.

Op 2 november heeft CDA-watcher Pieter-Gerrit Kroeger ongeveer 15 CDJA leden bijgepraat over de ins en outs van het CDA als partij, zowel in historisch als meer recent perspectief.

4.5 Internationaal

In december 2017 waren de volgende CDJA'ers lid van het Internationaal Secretariaat (indien van toepassing schuingedrukt hun voorgangers eerder in het jaar):

Internationaal Secretaris	Jimmy Bastings (vanaf 02/2017)
Adjunct Internationaal Secretaris	Vacant <i>Mark van de Fliert (04/2017 - 11/2017)</i>

Youth of the EPP (YEPP)

Het CDJA is ook het afgelopen jaar goed vertegenwoordigd in het internationaal werk, waarbij de meeste aandacht in het afgelopen jaar uitging naar het YEPP, de koepelorganisatie van de EVP.

In januari 2017 nam Lotte Schipper na twee jaar afscheid als internationaal secretaris en werd zij opgevolgd door Jimmy Bastings, die op zijn beurt in februari 2018 is vervangen door Carlo de Witte. In april werd Lotte Schipper voor twee jaar verkozen tot Deputy Secretary General van het YEPPbestuur. Daarmee is het CDJA nog sterker vertegenwoordigd binnen de grootste koepel van politieke jongerenorganisaties van Europa.

Ook ontving het CDJA in 2017 de award voor meest ingediende resoluties sinds de oprichting van het YEPP in 1997. In de 20 jaar dat YEPP bestaat zijn wij als jongerenorganisatie ook in Europa de hofleverancier van resoluties en inhoud geweest. Hieronder een lijstje met de door het CDJA in 2017 ingediende resoluties welke zijn aangenomen door het YEPP:

1. A License to Heal
2. A European Red Card
3. Turkey and Illegal Immigration
4. Transparency and Allowances
5. Securing our Vital Economic Interests
6. Setting the right European educational priorities

Daarnaast werkt het CDJA constructief samen met haar partners om binnen YEPP een behouden positie in te nemen waar het gaat om Europese integratie. Wij staan voor een Europa dat vooroploopt op economisch, democratisch en digitaal vlak en voor een veilig Europa waarin landen samen werken om dreigingen aan te pakken. Tegelijkertijd streven wij naar een Europa waarin zorg, belastingen, pensioenen, onderwijs en verzorgingsstaat een nationale aangelegenheid is. Verenigd in diversiteit.

Omdat we ook veel belang hechten aan bilaterale contacten en graag het internationaal werk dichterbij huis halen, hebben we ook individuele CDJA-leden de kans geboden kennis te maken met onze zusterorganisaties, op nationale congressen aldaar alsmede bij het YEPP. Eind 2017 hebben we ons ook ingezet voor een multilateraal event met onze zusterorganisaties uit België en Duitsland. En met succes, want in maart 2018 vond de conferentie plaats met 50 leden vanuit de drie verschillende jongerenorganisaties.

Samenwerking CDA

De Internationaal Secretaris is lid van de buitenlandcommissie, die als adviesorgaan voor het CDA geldt. Daarnaast onderhoudt deze contacten met de Europadelegatie in Brussel en de Internationaal Secretaris van het CDA.

5. Communicatie & Campagne

Verantwoordelijk bestuurslid: Klaas Valkering

5.1 Digitale communicatie

Het CDJA maak gebruik van diverse kanalen voor de digitale communicatie. In 2017 is het aantal abonnees op onze maandelijkse nieuwsbrief gestegen van rond de 3.500 naar 4.100 geïnteresseerden. Het aantal likes op onze facebook-pagina groeide van 1.800 naar 2.400 likes, en ons twitter-account groeide naar de 3.200 volgers. De grootste groei was zichtbaar op ons Instagram-account waar wij met ruim 1.700 volgers inmiddels de grootste PJO zijn. Daarnaast is de website van het CDJA geüpdatet waarna we de maandelijkse bezoekers zagen stijgen tot boven de 30.000. LinkedIn en YouTube zijn de afgelopen jaren iets rustiger geweest, dat zal in het komende jaar moeten worden opgepakt.

5.2 Perscommunicatie

Media optredens regelen als PJO van een oppositie partij of als jongerenorganisatie in formatie tijd is niet makkelijk. We zijn nu eenmaal iets minder relevant dan dat we onszelf voor houden. Toch is het in het afgelopen jaar een heel aantal keer gelukt. Met bijna 80 media momenten hebben we het record van vorig jaar verdubbeld. De meer strategische aanpak resulteerde in een media dag waarop het CDJA niet alleen in de opening van het NOS-journaal zat en de voorpagina van de telegraaf te pakken had maar onze voorzitter ook 2 uur lang op live televisie mocht verschijnen.

Overzicht persmomenten:

Januari:

8 januari, Klaas, Diverse, Pokemonkaartjes
9 januari, Klaas, Scienceguide, OV-Kaart
10 januari, Ard, Telegraaf, Suikerbelasting
15 januari, Ard, Radio 1, CDA-congres
16 januari, Klaas, Scienceguide, OV-Kaart
24 januari, Ard, Brandpunt+, Verkiezingen

Februari:

10 februari, Ard, BNR, Verkiezingen
22 februari, Ard, DWDD, Klimaatmanifest
22 februari, Ard, NOS, Klimaatmanifest
28 februari, Ard, Trouw, Jesse Klaver
29 februari, Ard, Volkskrant, Jesse Klaver
29 februari, Ard, NRC, Jesse Klaver

Maart:

5 maart, Klaas, Diverse, Welke CDA'er ben jij quiz
13 maart, Klaas, Radio 1, Verkiezingsdebat
23 maart, Ard + Klaas, ND, Meer Pieter Omtzigt in de Tweede Kamer
24 maart, Ard, Telegraaf, Basisbeurs als breekpunt
24 maart, Ard, AD, Basisbeurs als breekpunt
24 maart, Ard, Volkskrant, Basisbeurs als breekpunt
25 maart, Ard, Diverse, Basisbeurs als breekpunt
25 maart, Ard, Trouw, Basisbeurs als breekpunt
25 maart, Klaas, Radio 1, telefoons in de Tweede Kamer
27 maart, Ard, ND, Basisbeurs als breekpunt

April:

5 april, Ard, RTL Nieuws, Formatie

27 april, Ard, Radio 1, Monarchie

Mei:

15 mei, Ard, AD, Groenlinks van klimaatkonijn naar angsthaas

15 mei, Ard, Diverse, Groenlinks van klimaatkonijn naar angsthaas

15 mei, Ard, BNR, Klappen formatie

17 mei, Ard, Trouw, Formatie

24 mei, Ard + Klaas, Volkskrant, constitutionele begrotingseis defensie

27 mei, Lotte, Trouw, Nieuwe voorzitter

28 mei, Ard, Nieuwsuur, Formatie / VJC

29 mei, Lotte, ND, Nieuwe voorzitter

29 mei, Lotte, Parool, Nieuwe voorzitter

29 mei, Lotte, Groot Nieuws Radio, Nieuwe voorzitter

29 mei, Lotte, NHD, Nieuwe voorzitter

Juni:

12 juni, Lotte, Radio 1, Harddrugs

29 juni, Lotte, RD, suïcidale jongeren

Juli:

14 juli, Lotte, BNR, formatie

20 juli, Lotte + Jorden, Elsevier, Europa kan en moet beter

27 juli, Jorden + Monica, Trouw, Wet voltooid leven

30 juli, Klaas, Druggebruik

Augustus:

5 augustus, Klaas, Radio 1, Formatie

14 augustus, Klaas, Diverse, Sluit je aan bij het partijkartel stunt

24 augustus, Klaas, ND, Van Dam was er niet voor de boer

24 augustus, Jorden, Family7, fipronil

September:

4 september, Diverse, HVL-Lezing

6 september, Jorden, Volkskrant, HJ-Schoo lezing

6 september, Lotte, Radio 1, Maatschappelijke dienstplicht

19 september, Lotte, Vice, Prinsjesdag

28 september, Lotte, Parool, D66 is als koning onderwijs rijp voor ontkenning

28 september, Klaas, ND, Sugardaddy petitie

29 september, Lotte, Groot Nieuws Radio, Sugardaddy petitie

Oktober:

1 oktober, Lotte + Klaas, Radio 1, sugardaddy petitie

6 oktober, Lotte, Radio 1, Kinderpardon maatschappelijke dienstplicht

9 oktober, Lotte, Nieuwsuur, Regeerakkoord

9 oktober, Lotte, ANP, basisbeurs

9 oktober, Klaas, Radio 1, Softdrugs

10 oktober, Lotte, Diverse, Regeerakkoord

17 oktober, Lotte, Telegraaf, Basisbeurs

17 oktober, Lotte, WNL, Basisbeurs

17 oktober, Lotte, NOS, Basisbeurs

17 oktober, Lotte, RTL Nieuws, Basisbeurs

17 oktober, Lotte, Radio 1, Basisbeurs

17 oktober, Lotte, diverse, Basisbeurs

18 oktober, Lotte, trouw, Basisbeurs
18 oktober, Lotte, AD, Basisbeurs
18 oktober, Lotte, ND, Basisbeurs
18 oktober, Lotte, Volkskrant, Basisbeurs
18 oktober, Lotte, NHD, Basisbeurs
21 oktober, Lotte, Radio 2, basisbeurs
23 oktober, Lotte, Radio 1, diversiteit in het kabinet
25 oktober, Lotte, RD, profiel van Lotte als voorzitter

November:

3 november, Lotte + Klaas, NRC, Beste CDA'er Is dit nu het land wat we door willen geven?
17 november, Klaas, Diverse, Basisbeurs
28 november, Lotte, AD, Hoger onderwijs

December:

29 december, Lotte, ND, Stressgeneratie

5.3 Campagne / Generatietrajecten

2017 stond in het teken van de Tweede Kamerverkiezingen en de voorbereidingen voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2018. De campagne voor de Tweede Kamer verkiezingen kende 3 pijlers. De algemene Generatie 2017 campagne. De ondersteuning van de persoonlijke campagnes van de kandidaten. En de leenstelsel campagne. Voor de eerste pijler, de Generatie 2017 campagne, is een speciaal campagnefilmje opgenomen en een speciale campagne site gebouwd. Het filmje is in combinatie met enkele infographics ook gebruikt als advertentie. Voor de tweede pijler zijn de filmjes van de kandidaten gepushed in en rond hun eigen provincie. Ook zijn er veel sprekers verzoeken afgehandeld en is er mee gedacht over hun persoonlijke campagneplannen. De derde pijler was de zwaarste pijler uit de campagne, dit was ook de usp van het CDJA tijdens deze campagne. De aparte campagne middels de petitie facebook pagina en de losse website heeft uiteindelijk geresulteerd in 150.000 handtekeningen, 250.000+ website bezoeken en 190.000 geaccordeerde web notificaties.

Na maart zijn wij direct aan de slag gegaan met het generatie 2018 traject. Diverse wervingsacties en trainingen hebben uiteindelijk geleid tot meer dan 700 jongerenkandidaten op de CDA-kieslijsten. Een grote factor in het behalen van dit geweldige resultaat was de sterke lobby die door het CDJA is gevoerd. Landelijk is in mei een brief verstuurd naar alle provinciale en gemeentelijke CDAvoorzitters om hen ertoe te bewegen een jongerenkandidaat in de top 5 van hun lijsten op te nemen. Deze brief is medeondertekend door Ruth Peetoom, zij heeft die oproep vervolgens ook gedeeld in iedere bijeenkomst waar ze sindsdien is aangesloten. Als CDJA hebben we vervolgens zelf ook nog tot tweemaal toe de afdelingsvoorzitters aangeschreven en belangrijke sleutelfiguren binnen provincies gevraagd om afdelingen uit hun kring op te roepen toch echt te kiezen voor jongeren. Deze zeer succesvolle aanpak zal bij de voorbereiding om generatie2019 opnieuw worden gebruikt.